

**Prispevki k
didaktiki zgodovine**

Letnik XIII

5/2015

Univerza v Ljubljani
**FILOZOFSKA
FAKULTETA**

*Letnik 13, številka 5
2015*

*Prispevki
k didaktiki zgodovine*

Vsi prispevki so avtorska dela in niso lektorirani.

ISSN: 1581-8713

*Oddelek za zgodovino
Filozofske fakultete*

Kazalo

Predgovor

Tamara Casar: Projektna naloga – Terensko delo pri zgodovini v osnovni in srednji šoli

Valentina Vukšinič: Projektna naloga – Terensko delo pri zgodovini v osnovni in srednji šoli

Tamara Casar: Poročilo – Terensko delo pri zgodovini v osnovni in srednji šoli

Valentina Vukšinič: Poročilo – Terensko delo pri zgodovini v osnovni in srednji šoli

Avtorji prispevkov

Predgovor

V študijskem letu 2014/15 so imeli študentje 2. letnika magistrskega pedagoškega (enopredmetnega) študijskega programa zgodovine v okviru predmeta Terensko delo pri zgodovini v osnovni in srednji šoli tudi dve obvezni nalogi.

Prva naloga je bila projektna naloga, kjer so se usposabljali za pripravo različnih nalog za terensko delo pri zgodovini. V projektni nalogi so pripravili delovne liste za terensko delo in naloge za izbrani zgodovinski vir. Druga naloga pa je bilo poročilo o obisku muzejev in arhivov ter vrednotenje muzejev, arhivov in učnih poti za izvenšolske dejavnosti.

Končni rezultat so objavljena poročila in projektne naloge (brez samoocenjevanja), ki se lahko uporabljajo v osnovnih in srednjih šolah pri zgodovini in predstavljajo primer terenskega dela pri pouku zgodovine.

Urednica: Danijela Trškan

TERENSKO DELO PRI ZGODOVINI

Univerza v Ljubljani
FILOZOFSKA
FAKULTETA

Oddelek za zgodovino

Terensko delo pri zgodovini v osnovni in srednji šoli

2014/15

PROJEKTNA NALOGA

IME IN PRIIMEK:

Tamara Casar

DATUM: 3. junij 2015

UVODNA PREDSTAVITEV

Predstavitev člana in zadolžitev

Predstavitev člana:

Sem Tamara Casar, študentka 2. letnika magistrskega študija Pedagoška zgodovina Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. Osnovno šolo sem obiskovala v Bogojini. Po končani osnovni šoli sem se vpisala na Srednjo šolo za gostinstvo in turizem Radenci, smer turistični tehnik, kjer sem uspešno opravila poklicno matura. Leto dni po opravljeni maturi sem opravljala maturitetni tečaj na Ekonomski gimnaziji Murska Sobota in ga uspešno zaključila z splošno matura. Zaradi navdušenja nad zgodovino sem se vpisala na enopredmetni študij Zgodovine na Filozofski fakulteti Univerze v Mariboru, kjer sem avgusta 2013 diplomirala z naslovom *Stanko Majcen in prva svetovna vojna*. Zaradi veselja in želje do dela z mladimi, po komunikaciji, spoznavanja medsebojnih odnosov in zanimanja za preteklost, sem se vpisala na magistrski študij Pedagoške zgodovine na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani, kjer trenutno zaključujem 2. letnik in že nestrpnost pričakujem, da napoči trenutek, ko bom v življenju opravljala poklic za katerega se izobražujem.

Zadolžitev:

Tamara Casar:

- ❖ Priprava, načrtovanje projektnega dela; zasnova prve, druge in tretje naloge;
- ❖ ogled Pomurskega muzeja Murska Sobota;
- ❖ zbiranje virov in podatkov; priprava, prevajanje in zapis biografije in delovnega lista za muzej; priprava naloge o domačem kraju;
- ❖ priprava vprašanj in nalog za prvo in drugo nalogo;
- ❖ oblikovanje, urejanje in priprava predstavitve (PPT);
- ❖ in končna izvedba projekta (predstavitev).

Razlogi za izbor gradiva in vprašanj po posameznih nalogah

- ❖ Prva naloga: Za prvo nalogo sem izbrala nalogo *Delovni listi za muzej*. Za to nalogo sem se navdušila, ker sem že kot osnovnošolka in srednješolka vedno rada izpolnjevala delovne liste med samim ogledom muzeja. Vendar pa ti niso smeli biti sestavljeni iz pustih, nezanimih in nerazumljivih vprašanj ali nalog. Smiselno je, da so delovni listi dopolnjeni z fotografijami, zanimivimi nalogami in vprašanji, ki se morajo dopoljevati z razlago muzejskega pedagoga in posamezno muzejsko zbirko. Prav tako mi je všeč posredovanje učne vsebine v muzejih, kjer učna ura dobi drugačno zgodovinsko vrednost kot v šolskih klopeh. Obenem pa sem se za izbor naloge odločila, ker zelo rada oblikujem, osnujem in ustvarjam delovne liste za mlade generacije.
Naloge in vprašanja, ki sem jih osnovala, so zaradi tematike, obsežnosti in določene mere kritičnosti primerna za dijake 4. letnikov srednje šole.
- ❖ Druga naloga: Pri drugi nalogi sem izbrala nalogo *Slika osebnosti*. Pri tej nalogi sem želela uporabiti enega izmed dveh družinskih portretov družine Szápáry, ki spadata v baročno obdobje in se nahajata v prostoru 7 (16. in 17. stoletje) Pomurskega muzeja Murska Sobota. Tako sem izbrala portret Pála Szápáryja o katerem je znanega zelo malo in še tisto kar je znano, je napisano v madžarskem ali francoskem jeziku. Zato je bil izziv toliko večji. Naloga in vprašanja so osnovana bolj inovativno, poglobljeno in ustvarjalno kot so jih pogosto vajeni dijaki. Plemiška družina Szápáry je meddrugim živela tudi na območju današnjega Prekmurja in je bila od leta 1687 do leta 1930 lastnica soboškega gradu, kjer se sedaj nahaja Pomurski muzej. Spoznavanje z enim izmed članov madžarske plemiške družine Szápáry, je zagotovo ključnega pomena za poznavanje lokalne zgodovine pri mladih generacijah.
- ❖ Tretja naloga: Pri tej nalogi sem med bogatim naborom nalog izbrala nalogo pod zaporedno številka **28**. Za slednjo sem se odločila, ker se mi zdi ključnega pomena, da poznam znamenja in spomenike, ki se nahajajo v mojem domačem kraju. Ob enem pa je smiselno, da si znamenja in spomenike čim bolj nazorno predstavljam, jih znam opisati in opredeliti njihovo lego oz. nahajališče. Naloga namreč spodbuja k raziskovanju in pregledovanju takšnih ali drugačnih virov in dobremu poznavanju domačega kraja s pomočjo metode učenja z odkrivanjem.

Pomembnost delovnih listov: vprašanj in različnih nalog ter glavni cilji

- ❖ Prva naloga: Naloge in vprašanja, ki sem jih osnovala, so zaradi obsežnosti in določene mere kritičnosti primerne za srednješolce oz. za dijake 4. letnikov. Vprašanja in naloge so raznolike. Poskušala sem jih zasnovati tako, da spodbudijo dijake tako k pozornemu poslušanju muzejskega pedagoga kot tudi k lastnemu razmišljanju ter pritegnejo k reševanju slehernega dijaka oz. obiskovalca muzeja. Ob enem pa zahtevajo tudi določeno mero predznanja. Za izbor vprašanj in nalog sem se odločila na podlagi dosedanjega znanja dijakov o obravnavni tematiki in sami stalni razstavi, ki jo ponuja Pomurski muzej Murska Sobota. Naloge omogočajo pri dijakih določeno izražanje kreativnosti in dopuščajo kritično razmišljanje. V naloge sem vključila tudi fotografije iz muzejske zbirke ob katerih so vprašanja, ki so se mi zdela zanimiva in pomembna za srednješolsko raven kritičnega poznavanja zgodovine. Obenem pa fotografije popestrijo delovni list in dijakom ponudijo boljšo predstavnost zgodovinskega pojava, osebnosti ali objekta. Prav tako sem v naloge vključila ogled odlomka iz filma o obravnavani tematiki, kjer se dijaki srečajo z prekmurskim narečjem in razvijajo kritično mišljenje. Na ta način so dijaki bolj motivirani in dobijo tudi boljši pregled nad samim zgodovinskim dogajanjem ter težijo k ohranjanju prekmurskega jezika. Ob enem pa se zadnja naloga v delovnem listu nanaša predvsem na pisne vire. Slednje najdemo v muzejski zbirki. Naloga je zasnovana tako, da mora dijak razbrati iz vira posamezni dogodek in ga pravilno časovno umestiti ali le dobro poslušati razlago muzejskega pedagoga. Med glavnimi cilji tako najdemo individualno raziskovanje, spoznavanje samega muzeja in prevratnega leta 1919 v Prekmurju, delo z zgodovinskimi viri, reševanje delovnih listov in uporaba učne vsebine v praksi.
- ❖ Druga naloga: Vprašanja in naloge, ki so povezana s sliko osebnosti spodbujajo k večji motivaciji in razmišljanju o zgodovini soboškega gradu in plemiški družini Szápary kot tudi o sami osebi, ki je upodobljena na portretu. Vprašanja, ki so povezana s sliko osebnosti, se nanašajo na fotografijo osebnosti. Postavljena so tako, da mora dijak iz fotografije in spremljevalnega besedila v muzeju razbrati posamezne podatke o osebnosti. Le kot dober opazovalec bo lahko pravilno odgovoril na zastavljena vprašanja. Vprašanja spodbujajo dijaka k razmišljanju o avtorju slike, času nastanka, nahajališču, vrsti, opisu, namenu nastanka, položaju osebnosti, drži

osebnosti in zgodovinski vrednosti slike. Z naloga, ki sta bili dani dijaku pod vprašanji, pa sem hotela doseči predvsem to, da dijak uporabi lastno kreativnost in doseženo znanje smiselno uporabi v praksi. Prva naloga namreč narekuje, da se dijak vživi v vlogo pesnika in na podlagi slike in besedila napiše pesem o osebnosti, ki je prikazana na prej omenjeni sliki. Druga naloga pa narekuje, da dijak na podlagi slike in besedila izdelava karikaturu osebnosti, ki je prikazana na prej omenjeni sliki. S tem skuša na bolj zanimiv in inovativen način spoznati osebnost in kratko zgodovino plemiške družine, ki ji pripada osebnost. Med glavnimi cilji najdemo tako delo z zgodovinskimi viri, reševanje nalog in vprašanj, uporaba učne vsebine v praksi in dodobra spoznati osebnost in plemiško družino kateri je osebnost pripadala.

- ❖ Tretja naloga: Izbrana naloga se nanaša na odkrivanje domačega kraja in zahteva samostojno preučevanje slikovnega in pisnega gradiva objektov (kulturno-zgodovinski spomeniki, verski objekti in zgodovinski spomeniki v povezavi z gospodarstvom). Pri izbrani nalogi je bilo potrebno fotografirati različna znamenja in spomenike v domačem kraju, jim poimenovati, opredeliti njihovo nahajališče in jih opisati. Med znamenji in spomeniki, ki se nahajajo v mojem domačem kraju sem tako izbrala kapelico sv. Vida, vidov izvir, "cimpračo", spomenik padlemu borcu I. prekmurske čete in spominsko ploščo na Trajbarjevi zidnici. Glavni cilji naloge so tako, da spodbuja k samostojnemu raziskovanju in pregledovanju takšnih ali drugačnih virov in dobremu poznavanju domačega kraja s pomočjo metode učenja z odkrivanjem.

PRVA NALOGA: DELOVNI LISTI ZA MUZEJ

POMURSKI MUZEJ MURSKA SOBOTA

MURSKA REPUBLIKA

1919

(delovni list za 4. letnik srednje šole)

NASTANEK

ZADNJI DNEVI

PREKMURJE POD
JUGOSLAVIJO

MURSKA
REPUBLIKA

POMEN MURSKE
REPUBLIKE

KONTRAREVOLUCIJA
V LENDAVI

Pomurski muzej
Murska Sobota

Dragi dijak/-inja!

Dobrodošel/-a v Pomurskem muzeju Murska Sobota!

Pred teboj je daljši učni list, ki ti bo pomagal pri odkrivanju zgodovine prekmurskih Slovencev v okviru njihove narodne države.

Odkril/-a boš ključne mejnike, ki so pripeljali do nastanka Murske republike v letu 1919 in njenega uničenja.

V nadaljevanju te čaka pester nabor nalog in vprašanj, ki jih boš pravilno in uspešno rešil/-a med samim ogledom muzejske zbirke

Obdobje med svetovnima vojnama in aktivnim poslušanjem muzejskega pedagoga.

Čas: 45 min

**Ciljna skupina: 4.
letnik SŠ**

Potrebuješ:

Pisalo

PA ZAČNIMO;-)|

Pomurski muzej Murska Sobota

ZAČETKI

Okrajni ljudski odbor v Murski Soboti je Pokrajinski muzej za Pomurje ustanovil s sklepom, 21. januarja 1955 ter za njegov temelj določil gradivo, ki ga je zbralo Prekmursko muzejsko društvo, ustanovljeno leta 1935. Muzej je pričel delovati leta 1956, ko so mu bili namenjeni prostori v soboškem gradu, najprej trije z baročnim salonom, nato novi in novi.

POMEN IN DEJAVNOST

Pomurski muzej Murska Sobota (PMMS) je osrednja regionalna ustanova za varovanje premične kulturne dediščine na območju Pomurja. PMMS na podlagi poslanstva in zbiralne politike opravlja vse naloge izvajanja javne muzejske službe na območju, ki ga pokriva s svojo dejavnostjo: evidentira, zbira, raziskuje, dokumentira premično in nesnovno dediščino, varuje in hrani zbirke ter ostalo dokumentarno gradivo. Pripravlja strokovne podlage, študije in elaborate, spremlja upravljanje, rabo in promet s premično dediščino, izvaja različne projekte ali v njih sodeluje kot partner, pripravlja in izvaja konservatorske in restavratorske programe, postavlja stalne ali občasne razstave ter izvaja druge oblike predstavljanja dediščine: preko publicistične dejavnosti, popularizacijskih akcij, ter pedagoških in andragoških programov.

OBMOČJE DELOVANJA

PMMS po Uredbi o vzpostavitvi muzejske mreže za izvajanje javne službe varstva premične kulturne dediščine in določitvi državnih muzejev izvaja naloge javne muzejske službe na območju občin: Apače, Beltinci, Cankova, Črenšovci, Dobrovnik, Gornja Radgona, Gornji Petrovci, Grad, Hodoš, Kobilje, Križevci, Kuzma, Lendava, Ljutomer, Moravske Toplice, Odranci, Puconci, Radenci, Razkrižje, Rogašovci, Sveti Jurij, Šalovci, Tišina, Turnišče, Velika Polana, Veržej in Mestne občine Murska Sobota.

VRAŠANJA IN NALOGE:

1. Pojasnite pojem Murska republika!

2. V katerem kraju je bila ustanovljena Murska republika?

3. Obkroži črko pred pravilnim odgovorom!

Kdaj je bila ustanovljena Murska republika?

- a) 28. maja 1919 ob 11:30,
- b) 29. maja 1919 ob 11:30,
- c) 29. maja 1919 ob 10:00,
- d) 30. maja 1919 ob 11:00

4. Ustrezno dopolni besedilo!

_____ je bil izvoljen za predsednika, kapetan Pernetržky pa je postal _____ njenih oboroženih sil. 12-članski sovjet je odločil, da bo _____ maj narodni praznik nove republike. _____ dni kasneje, 31. maja 1919, so o ustanovitvi nove republike obvestili še direktorat _____ županije ter ljudsko poverjeništvu za zunanje zadeve v _____.

5. Odgovori na zastavljena vprašanja!

1. Kakšne občutke ti vzbuja fotografija?

2. Kako je bila narejena (slučajno ali namerno)?

3. Kdo je na fotografiji?

6. Katera izmed spodnjih fotografij prikazuje hotel *Dobrai*, kjer je bila leta 1919 razglášena Murska republika?

Prva fotografija.

Druga fotografija.

7. Navedi in na kratko opiši dejavnike, ki so pripomogli k nastanku Murske republike!

8. Kakšen je bil daljnosežni pomen Murske republike? Pojasni!

9. Na odločitev mirovne konference za novo mejo po razvodnici med Muro in Rabo je odločilno vplivala razglasitev Madžarske sovjetske republike, marca 1919. Z njo je tudi Prekmurje dobilo za nekaj časa upravo svetov in namestnika ljudskega komisarja Vilmoša Tkalca. Na podlagi ogleda odlomka iz igrano-dokumentarni filma Murska republika 1919, ki bo predvajan brez zvoka, boš sestavil televizijski komentar za ta del filma. Slednjega pa zapiši v prekmurskem narečju. Upoštevaj pravilnost zgodovinskih dejstev. Bodi izvirni!

Posnetek:

MURSKA REPUBLIKA 1919

KOMENTAR ZA ODLOMEK IGRANO-DOKUMNETARNEGA FILMA:

A large rectangular frame with a white background, bordered by a thick red line at the bottom and blue lines on the left and right sides. This frame is intended for the student's commentary on the film clip.

10. Primerjaj nastanek Murske republike s kontrarevolucijo v Lendavi! Kakšne so podobnosti in kakšne razlike?

11. S številkami od 1 do 9 označi kronološko zaporedje revolucionarnih dogodkov v letu 1919. Dogodek, ki se je zgodil najprej označi s številko 1.

_____ nastanek Murske republike;

_____ prerazporeditev republikanskih čet;

_____ začetek spopada z rdečo armado;

_____ pogajanja o delni avtonomiji Prekmurja;

_____ proglašena madžarska sovjetska republika;

_____ konec vseh bojev;

_____ konec Murske republike;

_____ zasedba Prekmurja s strani jugoslovanskih čet;

_____ sklenjen načelen dogovor o priključitvi Prekmurja k državi SHS.

REŠITVE:

1. Murska republika je bila nacionalna republika, je naziv za zatrto republiko, ki je obstajala na ozemlju Prekmurja in je temeljila na idejah enakopravnosti, demokracije in razdelitve zemlje vaščanom po vzoru tedanjega revolucionarnega vrenja v svetu.

2. Murska republika je bila ustanovljena v Murski Soboti.

3. b)

4. Vilmoš Tkalec; poveljnik; 29.; Dva ; Železne; Budimpešti.

5. Možnih je več pravihnihi odgovorov: prijetna, pozitivna, ljubeča, žalostne občutke...; Fotografija je bila posneta namerno.; Na fotografiji je Vilmoš Tkalec s soprogo Margitko.

6. Prva fotografija.

7. K nastanku Murske republike je pripomoglo več dejavnikov. Madžarski nacionalizem je takrat doživljal svoj razcvet in postajal vse večji problem multinacionalni državi saj je po razpadu monarhije na takratnem madžarskem ozemlju živelo več narodov in se srečevalo več kultur. Olje je na ogenj prillilo občutljivo agrarno vprašanje v povezavi z revolucionarnim duhom časa, ki je oplajal revolucionarna gibanja po vsej Evropi.

8. Republika je predstavljala odgovor na takratne politične težnje oblasti sovjetov. Murska republika naj bi nadaljevala z graditvijo socializma na temeljih, ki jih madžarska oblast ni znala rešiti, tj. na razrešitvi perečega nacionalnega in aktualnega agrarnega vprašanja. O socialističnem značaju republike pričajo ideje o popolni razdelitvi zemlje med vaške proletariate, graditev socialističnih družbenih odnosov in želja po tesni navezanosti na madžarsko sovjetsko oblast. Ker je Murska republika obsegala le tisti del ozemlja, na katerem je bilo izključno slovensko prebivalstvo, je postalo nacionalno vprašanje lahko rešljivo. Zaradi propada Murske republike pa je do prvega pravega gospodarskega razvoja prišlo šele s priključitvijo le-te k državi SHS.

9. Možnih je več zgodovinsko ustreznih komentarjev za odlomek igrano-dokumentarnega filma: »Ge san Tarčar, Vilmoš Tarčar. Za menof je kišta, štera špila po moji noutaj, štere san na Vougrskon skup sklau, pa tuj rejči k njej spijsal. Narodo san se v Turnišči. Kak dejte vaškoga gostilničara san sev Čakovci za kantora pa za školnita vò navčò. Te san v Črenšovcaj v šoli včil. Vkuper s Kleklon sva odila v Cerkev. On je malò za oltaron, ge san pa na kouci na orgle špilal. Kda je bojna vò udarila so me na fronti zgrabili Rusi. Vujšo san njin pa san prišo nazaj domov. Moja Margitka me je čakala. Ščela je ka bi še naprej bil školnik. Ges san za Prekmurski narod ščel večji hasak napraviti.«

»V Soboti je skup pozvo tanač in oznano, ka se je zgičal z Jugoslovani in Avstrijci. Oni radi zemejo na znanja, če vò skrčimo republiko. Nedo nas bankovali. Tuj, če de trbelo pomagali bojujo. Na toj podlagi priporočajo tanači, ka se naj Slovenska krajina odtrgne od tanač republike Vougerske.«

»Brano san našo granico, na Mürki pred Slavi. Če me ništemi ne bi zapujstili, pa ka bi daubo tisto ka so oni obečali, bi ššče zdaj bil glaven v Mürski republiki.«

»Od ges naprej mo meli svojo državo, v šteròj mo sami živel pa delali kak mo ščeli. Ja, ges san, Vilmoš Tkalec.«

10. Centralna oblast sovjetov je popolnoma drugače reagirala in ocenila upor v Lendavi kot v Murski Soboti. Vse voditelje in sodelavce protirevolucije v Lendavi je sodilo revolucionarno sodišče v Budimpešti. Voditelji so bili obsojeni na smrt oziroma na dolgotrajno ječo. In to kljub temu, da ni bilo tedaj nobenih človeških žrtev in niti materialne škode. V Murski Soboti oziroma Slovenski krajini pa je bila ocenjena vojna škoda na 5 milijonov kron, rdeča armada pa je imela v bojih velike izgube. Kljub temu pa v Murski Soboti ni bilo takšnih represalij kot v Lendavi, saj je vlada pravilno spoznala vzroke za nastanek Murske republike in je tako ni okvalificirala kot kontrarevolucionarno tvorbo. Tudi med programom Murske republike in programom kontrarevolucionarjev v Lendavi je opazna bistvena razlika. Medtem ko je bila osnovna značilnost Murske republike nadaljnja izgradnja socialističnih družbenih odnosov, ki bi jih ta republika gradila v okviru sovjetske ureditve države, je bil program v Lendavi tipično kontrarevolucionaren: predvideval je obnovitev stare oblasti in likvidacijo države sovjetov.

11. Zaporedje: 3, 4, 5, 1, 2, 7, 6, 9, 8.

Viri in literatura:

1. Fotografije:

- Ozemlje Murske republike (naslovnica),
[http://sl.wikipedia.org/wiki/Murska_republika#/media/File:Mura_K%C3%B6zt%C3%A1rsas%C3%A1g_\(szlov%C3%A9n\).PNG](http://sl.wikipedia.org/wiki/Murska_republika#/media/File:Mura_K%C3%B6zt%C3%A1rsas%C3%A1g_(szlov%C3%A9n).PNG), (uporabljeno: 23.5.2015).
- Logotip muzeja (druga in zadnja stran);
<http://www.napovednik.com/pokrajinski-muzej-murska-sobota-.logotip>, (uporabljeno: 23.5.2015).
- Raziskovalec (druga stran),
<http://www.elementlab.org/default.asp?mid=sl&pid=iskalnik>, (uporabljeno: 23.5.2015).
- Soboški grad v katerem se nahaja Pomurski muzej (tretja stran),
<http://www.pomurski-muzej.si/muzej/zgodovina>, (uporabljeno: 23.5.2015).
- Fotografija osebnosti (peta stran),
http://sl.wikipedia.org/wiki/Vilmoš_Tkalec, (uporabljeno: 23.5.2015).
- Prva fotografija (peta stran),
<http://postcards.hungaricana.hu/hu/187723/>, (uporabljeno: 23.5.2015).
- Druga fotografija (peta stran),
<http://www.kamra.si/Default.aspx?module=5&id=3878>, (uporabljeno: 23.5.2015).
- Filmski trak (sedma stran),
http://rubicon.si/wp/?attachment_id=447, (uporabljeno: 23.5.2015).

2. Ostali viri:

- Predstavitev in podatki o muzeju,
<http://www.pomurski-muzej.si/muzej/poslanstvo>, (uporabljeno: 23.5.2015);
<http://www.pomurski-muzej.si/muzej/zgodovina>, (uporabljeno: 23.5.2015).
- Murska republika,
http://www.murskarepublika.com/pomen_murske_republike.htm, (uporabljeno: 23.5.2015);
http://www.murskarepublika.com/casovni_trak.htm, (uporabljeno: 23.5.2015).
- Videoposnetek: Murska republika,
https://www.youtube.com/watch?v=XPCp_4Sjry0, (uporabljeno: 23.5.2015).

3. Literatura:

- Titl, Julij (1970). Murska republika 1919. Murska Sobota: Pomurska založba, str. 58, 79.

ZAHVALE...

Na prvem mestu se zahvaljujem inr. prof. dr. Danijeli Trtkan za vse njene spodbude in strokovno pomoč.

Zahvaljujem se tudi strokovnemu osebju Pomurskega muzeja Murska Sobota, se posebej pa gre zahvala gos. Tamari Andorjak, ki mi je prijazen razkazala njihovo stalno razstavo, na podlagi katere so nastale naloge in vprašanja za učni list. Zahvala pa gre tudi direktorici Pomurskega muzeja Murska sobota gos. Metki Fuja, ki mi je omogočila medsebojno sodelovanje.

HVALA!

Pomurski muzej
Murska Sobota

Trubarjev drevored 4, 9000 Murska Sobota

Tel.: +386 2 527 17 06, Fax: +386 2 521 11 55

e-pošta: info@pomurski-muzej.si

spletna stran: <http://www.pomurski-muzej.si>

MURSKA REPUBLIKA

1919

Avtor: Tamara Časar,

Oblikovalec: Tamara Časar,

Mentorica: izr. prof. dr. Danijela Tržkan

Ljubljana, 2015

DRUGA NALOGA: SLIKA OSEBNOSTI

PAVEL SZÁPÁRY

Družina Szápáry naj bi izvirala iz kraja Zapar ali **Szápár** v županiji Veszprém. Leta **1687** je Peter Szapary odkupil za 35 0000 forintov od Ferenca Kéryja in njegove soproge Julije Széchy soboško veleposestvo s trgom Martjanci ter vključenimi 40 vasmi in pustami, nakar je postal s pristankom kralja Leopolda I., 3. maja leta **1690** baron in dedni gospod te posesti. Njegova sinova Nikolaj in Peter sta bila leta 1722 povzdignjena v **grofovski stan**, slednji pa je prevzel posest kot gospod Murske Sobote Széchy-Szigeta in Szápára. Szápáryjevo dediščino v Prekmurju in soboški grad pa so v naslednjih letih prevzeli potomci njegovega brata Janeza, med letoma 1788 in 1791 guvernerja Reke, oziroma nečaka Jožefa.

Baron Pavel se je rodil leta **1753** v madžarski plemiški družini, ki je živela tudi na območju današnjega Prekmurja in kasneje postal **gospod Murske Sobote Széchy-Szigeta in Szápára**. Bil je sin gospoda Murske Sobote Széchy-Szigeta in Szápára **Janeza** in gospe Erdödy de Monyorókerék in Monoszló **Ane Marije** (Frančiške). Leta 1754 je družino razveselilo rojstvo drugega sina Jožefa. Pavel je postal 17. decembra 1776 **cesarsko-kraljevi komornik**. Med leti 1790-1796 je bil prefekt županije Hont in igral pomembno vlogo pri prostozidarstvu. Od leta 1796 pa je postal glavni sodni izvršitelj. Umrl je neporočen, 2. februarja **1825** v Bratislavi, star 72 let.

Vprašanja:

1. Kdo je avtor?
2. Katerega leta je nastala slika?
3. Kje je razstavljena?
4. Kakšna je vrsta slike (tihožitje, alegorija, mitološka scena, portret, pokrajinska slika...)?
5. Kaj je v ospredju, v sredini in v ozadju slike?
6. Komu je bila namenjena?
7. Ali misliš, da ima oseba na fotografiji pomemben položaj? Utemelji!
8. Kakšen je položaj rok osebe na sliki?
9. Kakšna je zgodovinska vrednost slike?

Naloge:

1. Zamisli si, da si pesnik. Na podlagi zgornjega besedila in fotografije napiši pesem o osebnosti, ki jo prikazuje fotografija.
2. Izdelaj karikaturu osebe, ki je prikazana na fotografiji.

Naslovna slika: Pavel Szápáry, <http://www.pomurski-muzej.si/muzej/poslanstvo>, (uporabljeno: 20.5.2015).

Besedilo: Donadello, Claude-André; idr. (2007). A muraszombati, szécsiszigeti és szapári Szapáry család története. Debrecen: Kapitális, str. 73; <http://patricus.info/rodokmeny/szapary.txt>, (uporabljeno: 21.5.2015); Pomurski muzej Murska Sobota.

TRETJA NALOGA: NALOGA POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 28

Fotografirajte različna znamenja in spomenike v domačem kraju. Izpolnite preglednico.

Fotografija znamenja ali spomenika	Nahajališče	Opis
»Cimprača«	Se nahaja ob vzhodu Strehovskih gorov v občini Dobrovnik.	<p>»Cimprača« je s slamo pokrita vinska klet, ki je v lasti društva vinogradnikov Strehovci. Pri več kot 200 let stari rekonstruirani »cimprači« pa je posajena tudi potomka najstarejše trte na svetu, Žametne črnine iz mariborskega Lenta.</p> <p>Viri za opis: http://www.dobrovnik.si/page/page.asp?id_informacija=12&id_language=1&id_meta_type=6, (uporabljeno: 22.5.2015); http://www.pannon-pleasure.eu/si/starej-i-popotniki-10/cimpraca-drustva-vinogradnikov-strehovci.html, (uporabljeno: 22.5.2015).</p>
Kapelica Sv. Vida	Se nahaja na gozdni jasi pri Bukovniškem jezeru, ki stoji blizu kraja Strehovci in leži v Občini Dobrovnik ter spada pod župnijo Bogojina.	<p>Kapelica svetega Vida je bila zgrajena že leta 1828. Vidova kapela je poleg Vidovega izvira zaščitni znak Bukovniškega jezera in priljubljeni cilj obiskovalcev. Je ena najznamenitejših kapel v pokrajini, saj se na »proščenju« (žegnjanju) zbere pri njej tudi do 15.000 ljudi. Verni ljudje prihajajo k svetišču kot romarji iskat zdravja za oči, ki si jih umivajo pri studenčku zraven kapele. Prizore iz življenja sv. Vida pa je v notranjosti upodobil slikar Janez Mežan (1897–1972). Spada v prvo tretjino 20. stoletja. Kapela z zvonikom nad glavno fasado je polkrožno zaključena.</p> <p>Viri za opis: http://www.bukovniskojezero.si/kapela-svetega-vida/, (uporabljeno: 23.5.2015); http://giskd2s.situla.org/rkd/Opis.asp?Esd=2888, (uporabljeno: 23.5.2015); Sraka, Alojz; idr. Prekmurci in Prekmurje. Chicago: Loyola University Press, str. 256.</p>

<p>Vidov izvir</p>	<p>Se nahaja na območju Krajevne skupnosti Strehovci in leži nekaj metrov stran od kapelice sv. Vida in nedaleč stran od Bukovniškega jezera.</p>	<p>Vidov izvir je obdan z 26. energijskimi točkami, ki segajo vse do Bukovniškega jezera. S hladno vodo, ki iz izvira enakomerno teče vse leto, si ljudje umivajo obraz, izpirajo oči in se odžejajo. Pravijo, da ima voda iz Vidovega izvira energijsko moč ter zdravilne učinke pri zdravljenju vida, sluha, prebavil, živčevja in kože. Nekateri so s pitjem in umivanjem oči z vodo iz tega izvira tudi spregledali, zato ni nič nenavadnega, da je Vidov izvir postal romarski cilj, kamor ljudje nosijo svoje zdravstvene težave v upanju na čudodelno moč te vode. Legenda namreč pravi, da je voda iz Vidovega izvira nekoč slepemu pastirju, potem ko si je v njej umival obraz, povrnila vid.</p> <p>Viri za opis:</p> <p>http://www.delo.si/druzba/trip/mali-tropski-raj-pri-dobrovniku_2.html, (uporabljeno: 23.5.2015);</p> <p>http://www.sloveniaholidays.com/vidov-izvir-murska-sobota.html, (uporabljeno: 23.5.2015);</p> <p>http://www.dobrovnik.si/page/page.asp?id_informacija=12&id_langua ge=1&id_meta_type=6, (uporabljeno: 23.5.2015);</p>
<p>Spominska plošča</p>	<p>Se nahaja na Trajbarjevi kleti, ki leži med vinogradi na čudoviti razgledni točki nad prekmursko ravnico ob vinotoču Urisk.</p>	<p>Na Trajbarjevi kleti se nahaja spominska plošča. Ta oznanja, da je bila v Trajbarjevi kleti med drugo svetovno vojno ustanovljena prva prekmurska četa, ki je prodrla celo v Porabje. V Trajbarjevi zidanici v Strehovskih gorica, je od 18. - 21. decembra leta 1944 potekala tridnevna konferenca OF za Prekmurje, kjer so se aktivisti OF in borci med drugim dogovorili o prevzemu oblasti po drugi svetovni vojni na območju Prekmurja. Spregovorili so tudi o ustanovitvi prekmurske partizanske čete in pomembnih nalogah na področju reda in miru v začetku aprila leta 1945, ko je Rdeča armada osvobodila Prekmurje.</p> <p>Konference se je udeležilo okrog 20 ljudi, med njimi je bilo 15 Prekmurcev. Vendar se podatki o udeležencih na konferenci nekoliko razhajajo. Udeleženci strehovske konference so sklenili, da po vaseh postavijo odbore OF in AFŽ in med mladino mladinske aktive, hkrati pa oblikujejo borbene skupine, ki naj se oborožijo z orožjem, ki ga skrivajo ljudje in takoj pričnejo z akcijami. Prekmurski udeleženci</p>

		<p>strehovske konference so bili doma v glavnem s severnega Dolinskega: iz Strehovec, Filovec, Turnišča, Renkovec, Nedelice, Polane, ni jih pa bilo iz južnega Dolinskega in obmurskih vasi. Na obeležitev dogodkov NOB, ki so se odvijali v Strehovskih gorica Lendavski odbor Zveze borcev za vrednote NOB v sodelovanju z občino Dobrovnik pripravlja vsako leto pohod generacij in spominov.</p> <p>Viri za opis:</p> <p>http://www.dobrovnik.si/page/page.asp?id_informacija=12&id_language=1&id_meta_type=6, (uporabljeno: 23.5.2015);</p> <p>http://www.tvidea.si/novice/ogled/2928/, (uporabljeno: 23.5.2015);</p> <p>http://pkv.pavlin.si/po-prekmurju-in-prlekiji/, (uporabljeno: 23.5.2015);</p> <p>Majcen, Stanko (1994). Prekmurska četa. Ljubljana: ČZP Enotnost, str. 57-58;</p> <p>http://sobotainfo.com/novica/kultura/zanimivosti-nob-spoznala-tudi-mlada-generacija/100728, (uporabljeno: 23.5.2015).</p>
<p>Spomenik padlemu borcu I. prekmurske čete</p>	<p>Se nahaja na vrhu Strehovskih goric in nekaj metrov naprej od odcepa za Bukovniško jezero.</p>	<p>V Strehovskih gorica je 2. marca 1945 padel borec Vinko Puklavec-Srečko. 2. marca zvečer so se namreč partizani z ranjeno Elo Urlih Letonjo-Ateno, ki je bila partizanka in aktivistka OF, oglasili pri Farkaševih v Strehovskih gorica. Tu so nanje naleteli tudi trije drugi partizani, ki so se vračali iz zasede, ki so jo to noč ob cesti Bogojina-Dobrovnik postavili Madžarom. Ko so borci partizanske čete vstopili v hišo, da bi pozdravili Ateno in ostale dolinske aktiviste, je šel z njimi tudi stražar in dvorišče je za hip ostalo brez straže. Kar pa je bila usodna napaka, kajti prav v tem času so se hiši približali Madžari, ki so očitno zasledovali Atenino skupino, pustili na dvorišču vojaka in postavili pri hiši zasedo, v katero so padli Štefan Bakan-Svoboda, Alojz Škerjanec-Mirko in Vinko Puklavec-Srečko, ki so se vračali iz doline, kjer so bili po intendantskih opravkih. Na madžarskega vojaka na dvorišču, ki pa sta ga v temi imela partizana, sta najprej naletela Mirko in Srečko. Mirko ga je pozdravil in mu celo ponudil roko. Madžar je v odgovor nekaj zamomljal. Mirko je v hipu vedel, da ni vse</p>

		<p>v redu. Ko je opazil, da se vojak pripravlja na strel, ga je prehitel in pokosil z rafalom iz brzostrelke. Madžari iz zasede so odgovorili s streljanjem, med katerim je bil smrtno ranjen Srečko, ki je bil borec I. prekmurske čete. Spomenik padlemu partizanu Vinku Puklavcu-Srečku je postavil Okrajni odbor (OO) Zveze združenja Borcev (ZZB) Narodno osvobodilnega boja (NOB) Lendava.</p>
--	--	--

Vir za opis:

<http://www.tvidea.si/novice/ogled/2928/>, (uporabljeno: 23.5.2015);

Emri, Evgen; Hribovšek, Mitja (1968). Obč. odbor Zveze združenj borcev NOV. Murska Sobota: Obč. odbor Zveze združenj borcev

NOV, str. 14;

Majcen, Stanko (1994). Prekmurska četa. Ljubljana: ČZP Enotnost, str. 110, 111.

REFLEKSIJA IN SAMOOCENJEVANJE PROJEKTNE NALOGE

...

Univerza v Ljubljani
**FILOZOFSKA
FAKULTETA**

Oddelek za zgodovino

Terensko delo pri zgodovini v osnovni in srednji šoli

2014/15

PROJEKTNA NALOGA

Ime in priimek: Valentina Vukšinič

DATUM: 19.5.2015

UVODNA PREDSTAVITEV

Predstavitev člana in zadolžitev

Sem Valentina Vukšinič, študentka drugega letnika enopredmetnega pedagoškega magistrskega programa zgodovina na Filozofski fakulteti Ljubljana. Osnovno šolo sem obiskovala v Metliki, nato pa sem se vpisala v gimnazijo Črnomelj. Tam me je učiteljica navdušila za zgodovino in sem kot drugo željo vpisala enopredmetni program študija zgodovine na Filozofski fakulteti, na katerega sem bila sprejeta. Program sem zaključila z diplomsko nalogo z naslovom *Izseljevanje iz Bele krajine*. Zelo se zanimam za temo izseljenstva in zato sem zelo vesela, da sem imela priložnost delati v Združenju Slovenska izseljenska matica. Za boljšo zaposljivost sem se po diplomi vpisala na magistrski pedagoški program zgodovine. V prostem času sem aktivna članica Mestne godbe Metlika. Glasba je bila zmeraj del mojega življenja. Celotna projektna naloga je rezultat moje domišljije, ustvarjanja in dela.

Razlogi za izbor gradiva in vprašanj po posameznih nalogah

- Prva naloga

Za prvo nalogo sem si izbrala nalogo *Delovni listi za muzej*. Izbrala pa sem Slovenski gasilski muzej. Ogled muzeja bi bil priporočljiv v okviru izbirnega predmeta *Varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami*, vendar pa se medpredmetno povezuje z zgodovino, zato je obisk priporočljiv tudi v okviru tega predmeta. Naloge in vprašanja, ki sem jih izdelala so primerna za učence 6. in 7. razreda osnovne šole.

- Druga naloga

Za drugo nalogo sem izbrala nalogo *Slika pisnega vira*. S to nalogo se še zmeraj zadržujem na svojem poznanem lokalnem območju, v Metliki, saj pisni vir oziroma plakat vabi na javno telovadbo Sokolov. Iz

pisnega vira se da razbrati veliko zanimivih podatkov. Ob kratkem tekstu, bom sestavila vprašanja, s katerimi bodo učenci vneto razmišljali in ugotavljali, kdaj se je pojavljalo sokolstvo in s kakšnim namenom so organizirali skupne telovadbe. V tej nalogi bodo učenci predvsem izražali svoje mišljenje. Poskušali se bodo vživeti v vlogo ustvarjalca plakata in ustvariti nov plakat za naslednjo skupno telovadbo sokolskega društva.

- Tretja naloga

SLOVENSKI GASILSKI MUZEJ

DR. BRANKA BOŽIČA

SPOZNAJ GASILCE, NJIHOVO ZGODOVINO IN ODGOVORNO DELO

(Delovni zvezek za 6. in 7. razred OŠ)

Dobrodošel v Slovenskem gasilskem muzeju Dr. Branka Božiča!

Pred tabo so delovni listi, ki ti bodo pomagali pri odkrivanju zgodovine gasilstva in odgovornega ter požrtvovalnega dela gasilcev.

Videl boš veliko zgodovinskih predmetov. Nekatere si verjetno že videl, drugi pa bodo zate novost. Verjetno se boš spraševal, kako je to delovalo ali čemu je ta predmet služil. Ne skrbi, kmalu boš izvedel.

Na naslednjih straneh te čakajo zanimive in kratke naloge, ki ti bodo odstirale pogled do gasilstva.

Kdo ve, mogoče te bo obisk muzeja pritegnil, da boš tudi sam postal prostovoljni gasilec.

Razstava se začne v prvem nadstropju, nadaljujete v pritličju, nato greste v klet in nazadnje še v posebno stavbo nasproti muzeja. Če imate kakršnokoli vprašanje, vprašajte vodičko. Brez strahu, ne grize. ☺

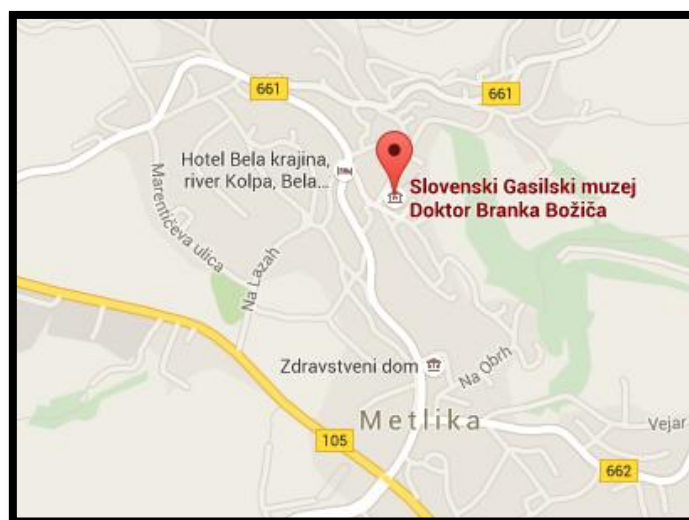
PA ZAČNIMO!

SLOVENSKI GASILSKI MUZEJ DR. BRANKA BOŽIČA

Slovenski gasilski muzej je državni muzej, v katerem je predstavljena zgodovinska dediščina in dejavnosti gasilstva na Slovenskem od začetkov do danes. Nahaja se v Metliki, v starem mestnem jedru, zraven metliškega gradu. Razstava je na voljo za ogled v dveh stavbah.¹

Slavnostno je bil odprt leta 1969 ob 100 letnici gasilstva na Slovenskem. V Metliki pa se nahaja zato, ker je bila tukaj ustanovljena prva požarna bramba, za katero je pobudo dal dr. Josip Savinšek.

¹ Gasilski muzej, vir: <http://www.gasilec.net/organizacija/gasilski-muzej> (sneto: 25.5.2015 ob 21.00 uri).

NALOGE:

1. Preden začneš z ogledom muzej.

Človek je v prazgodovini odkril ogenj, ki mu je zelo koristil. Vendar pa je bil z njim tudi v boju. Kako si razlagaš naslednjo poved. ***Ogenj je človekov največji dobrotnik, hkrati pa tudi največji sovražnik!***

2. Poglej si oglasno desko Zgodovina gasilstva. Poišči odgovore na naslednja vprašanja in kratko odgovori.

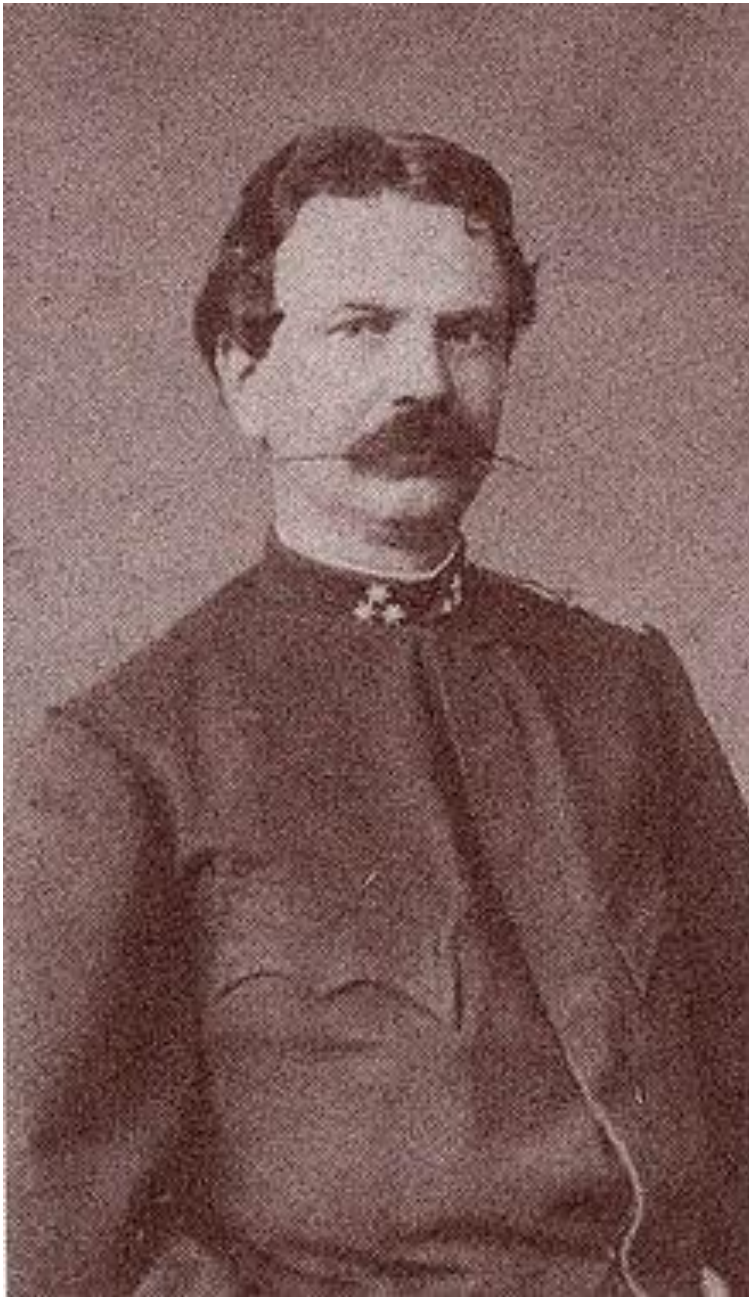
Kje so prvič zapisali odredbo o gašenju požara?

Kdo je imel prve nočne straže in kaj so te počele?

Zakaj je bila v srednjem veku velika nevarnost požarov?

Kaj so določali požarni redovi v srednjem veku?

3. Odgovori na vprašanja.

Kdo je mož na sliki?

Zakaj je njegov slika v muzeju? Zakaj je tako pomemben?

4. V vitrini je razstavljenih veliko različnih čelad. Nariši tisto, ki ti je najbolj všeč. Nato odgovori na vprašanja.

Če pozorno pogledaš imajo čelade spredaj grb določenega kraja. Zapiši iz katerih vse mest so čelade.

5. Gasilci so prejeli tudi različna odlikovanja. Nariši odlikovanje, nato zapiši zakaj in ob kakšni priložnosti so jih gasilci prejeli.

6. Med obiskom muzeja bodi zelo pozoren. Zapiši vsa orodja in pripomočke, ki jih je gasilec potreboval ob opravljanju svojega dela in so razstavljeni v muzeju.

7. V besedilo vstavi manjkajoče besede. Smiselno vstavi v tekst izbrane besede.

PRVO GASILNO [REDAKTIRANO], PRVO BRIZGALNICO, POZNAME ŽE IZ 2. STOLETJA PRED NAŠIM ŠTETJEM. DOBA ODKRITIJ IN IZUMOV, KI SE JE ZAČELA SREDI 15. STOLETJA, JE PRINESLA NOVOSTI TUDI V [REDAKTIRANO]. V 15. IN 16. STOLETJU SO IZDELOVALI RAZNE ROČNE [REDAKTIRANO] Z DOLGO IZTOČNO CEVJO NA ENEM KONCU. VODO V BRIZGALNO SO PRINAŠALI Z RAZNIMI [REDAKTIRANO]. SREDI 17. STOLETJA JE BRIZGALNA DOBILA VETRNIK, TAKO DA JE BIL CUREK [REDAKTIRANO] NEPREKINJEN. LETA [REDAKTIRANO] JE TKALEC BECK IZ LEIPZIGA NAPRAVIL PRVE TKANE CEVI. Z UVEDBO VETRNIKA, TLAČNIH IN SESALNIH CEVI JE POSTALA GASILNA BRIZGALNA NAPRAVA, S KATERO SO LAHKO [REDAKTIRANO] UČINKOVITO NAPADALI IN KROTILO TUDI V 19. IN 20. STOLETJU.

1720 GASILSTVU (NAPRAVO) OGENJ
VODE BRIZGALNE POSODAMI.

8. Na slikama sta dve brizgalni, ena je ročna ena parna. Zapiši katera je katera in v čem se med seboj razlikujeta.

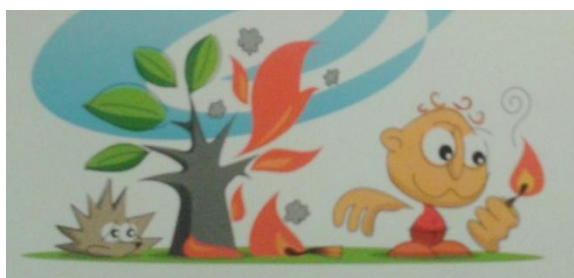

Razlike med brizgalnoma:

9. Ali veš, da so gasilci danes spretni in izkušeni, saj se učijo in urijo na različnih poligonih v gasilski šoli v Igu. Kako pa je bilo včasih? (Pomagaj si s sliko).

**10. Kaj vse pa ti lahko narediš, da preprečiš ogenj?
Svoje ugotovitve in razmišljanja zapiši spodaj.**

POMEMBNO!

Kaj storiti, če izbruhne ogenj?

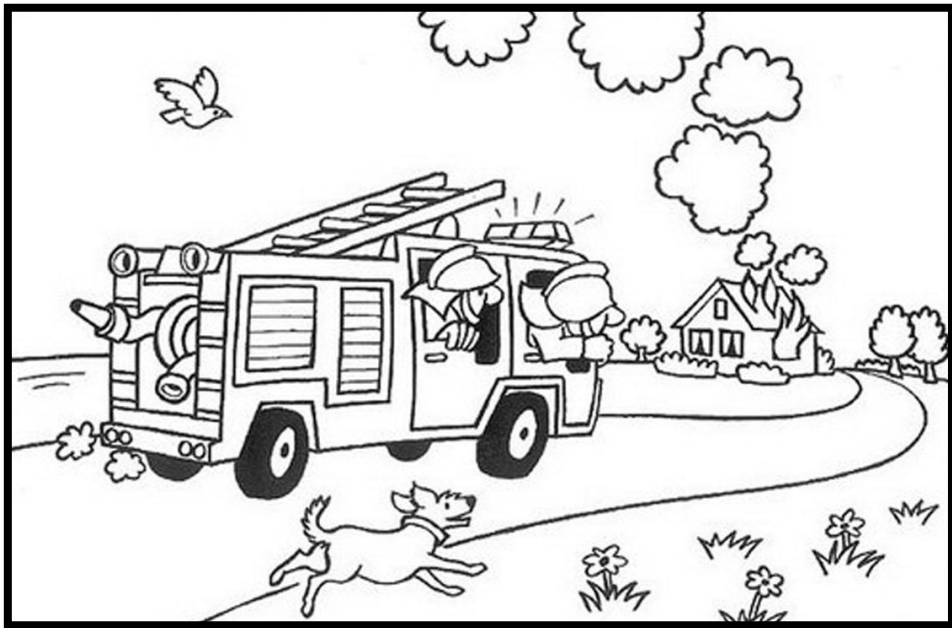
- Takoj pokliči številko 112 in povej:
 - svoje ime in priimek,
 - kje gori,
 - kaj gori,
 - kako velik je požar,
 - ali so ogroženi ljudje in živali.

Številko 112 si je pomembno zapomniti. Pokličeš jo, kadar izbruhne požar ali pride do kakšne druge nesreče in je pomoč reševalcev nujno potrebna. Lahko jo zapišeš na listek in prilepiš blizu telefona.

Vendar pa nikoli ne kliči 112, ker ti je dolgčas. S tem zasedaš telefonsko linijo. Lahko da bo, zaradi tega, pomoč k nekemu, ki jo zares potrebuje, prišla prepozno.

Za konec pa še razvedrilo! Pobarvaj sliko. ☺

In prišli smo do konca. Upam, da si užival v muzeju in spoznal marsikaj zanimivega in novega. Če si član prostovoljnega gasilskega društva, ti je veliko stvari bilo znanih, pa verjetno si tudi izvedel za kaj, česar prej nisi znal. Če pa ne, pa upamo, da smo te navdušili, da se včlaniš in pomagaš.

Pozdravljamo te z gasilskim pozdravom:

Na pomoč!

REŠITVE NALOG:

1. Preden začneš z ogledom muzej.

Človek je v prazgodovini odkril ogenj, ki mu je zelo koristil. Vendar pa je bil z njim tudi v boju. Kako si razlagaš naslednjo poved. ***Ogenj je človekov največji dobrotnik, hkrati pa tudi največji sovražnik!***

Človek si je z ognjem veliko pomagal. Grel se je, skuhal si je hrano... Zato je bil dobrotnik. Ampak je tudi uničeval. Hiše, pohištvo, obleke, življenja... Zato je bila pa sovražnik.

2. Poglej si oglasno desko Zgodovina gasilstva. Poišči odgovore na naslednja vprašanja in kratko odgovori.

Kje so prvič zapisali odredbo o gašenju požara? **V Egiptu.**

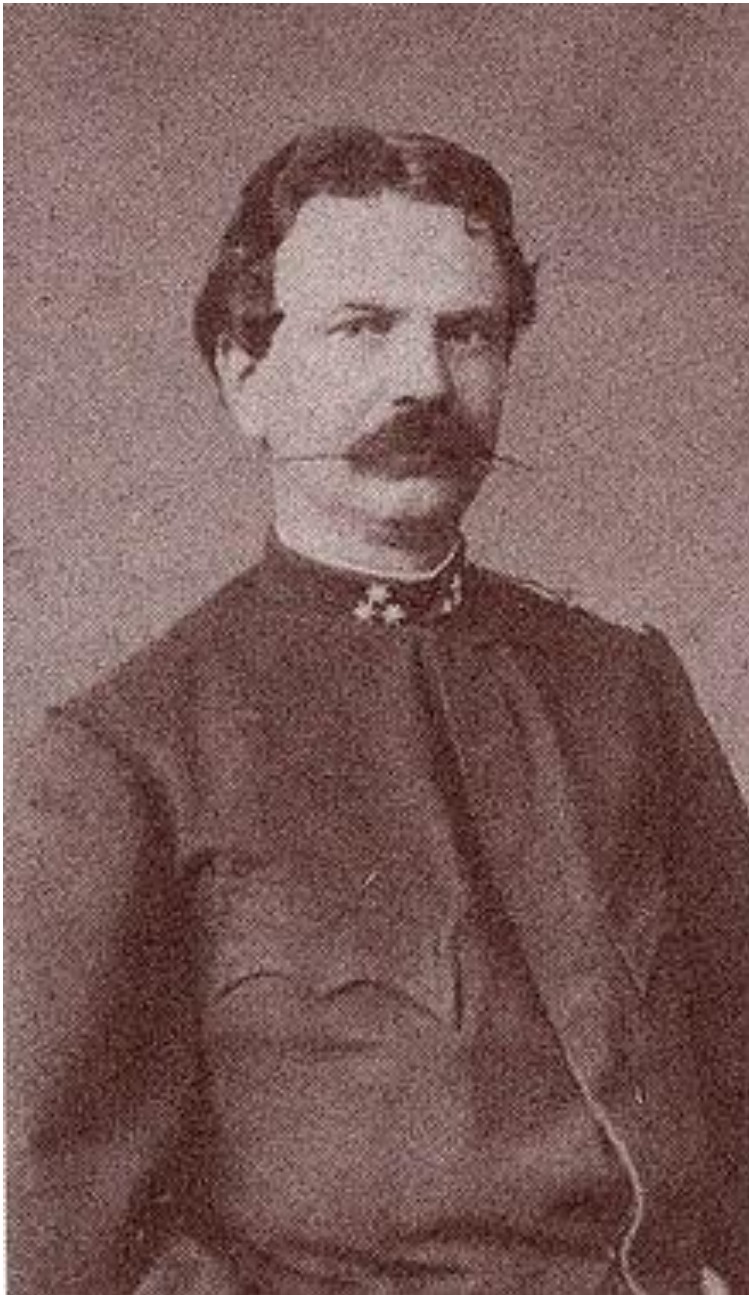
Kdo je imel prve nočne straže in kaj so te počele?

Prve straže so imeli Grki in potem Rimljani. Straže so stražile mesto in opozorile ljudi v primeru, če je zagorelo.

Zakaj je bila v srednjem veku velika nevarnost požarov? **Zato, ker so ljudje imeli hiše iz lesa in krite s slamo, to je pa bilo zelo lahko vnetljivo. Ljudje so bili nepazljivi z ognjem in svečami. Bakle so imeli, in če so se stepili z njimi je hitro kaj zagorelo.**

Kaj so določali požarni redovi, ki so jih imela mesta v 14. in 15. stoletju? **Kdor vidi ogenj, mora kričati »Gori!«. Ob požaru so se mestna vrata zaprla, meščani se oblečejo v oklepe in zasedejo obzidje. Če je kdo kradel na požarišču so ga kaznovali s smrtjo. Zidarji in tesarji so z orodjem prišli na kraj požara, vrtnarji, vrtničkarji in nosači pa so v sodih prinašali vodo.**

3. Odgovori na vprašanja.

Kdo je mož na sliki?

Dr. Josip Savinšek.

Zakaj je njegov slika v muzeju? Zakaj je tako pomemben?

Zato, ker je zaslužen, da je bila v Metliki ustanovljena prva požarna bramba na Slovenskem.

4. V vitrini je razstavljenih veliko različnih čelad. Nariši tisto, ki ti je najbolj všeč. Nato odgovori na vprašanja.

Če pozorno pogledaš imajo čelade spredaj grb določenega kraja. Zapiši iz katerih vse mest so čelade.

Metlika, Celje, Vuhred, Stara Loka, Vinica, Trbovlje, Laško, Iška Loka

5. Gasilci so prejeli tudi različna odlikovanja. Nariši odlikovanje, nato zapiši zakaj in ob kakšni priložnosti so jih gasilci prejeli.

Gasilci dobijo odlikovanja zato, ker so opravljali gasilsko delo že mnogo let, za zasluge, za požrtvovalnost, pogum.

6. Med obiskom muzej bodi zelo pozoren. Zapiši vsa orodja in pripomočke, ki jih je gasilec potreboval ob opravljanju svojega dela in so razstavljeni v muzeju.

Hidrantni ključi, vedra, cevi, gasilske spojke, gasilski razdelivci, sekire, alarmne troblje, svetilke, brizgalne, lestve, čelade, tudi uniforme, čeprav te niso orodja.

7. V besedilo vstavi manjkajoče besede. Smiselno vstavi v tekst izbrane besede.

PRVO GASILNO **NAPRAVO** PRVO BRIZGALNICO, POZNAMO ŽE IZ 2. STOLETJA PRED NAŠIM ŠTETJEM. DOBA ODKRITIJ IN IZUMOV, KI SE JE ZAČELA SREDI 15. STOLETJA, JE PRINESLA NOVOSTI TUDI V **GASILSTVIJU** V 15. IN 16. STOLETJU SO IZDELOVALI RAZNE ROČNE **BRIZGALNE** Z DOLGO IZTOČNO CEVJO NA ENEM KONCU. VODO V BRIZGALNO SO PRINAŠALI Z RAZNIMI **POSODAMI** SREDI 17. STOLETJA JE BRIZGALNA DOBILA VETRNIK, TAKO DA JE BIL CUREK **VODE** NEPREKINJEN. LETA **1720** JE TKALEC BECK IZ LEIPZIGA NAPRAVIL PRVE TKANE CEVI. Z UVEDBO VETRNIKA, TLAČNIH IN SESALNIH CEVI JE POSTALA GASILNA BRIZGALNA NAPRAVA, S KATERO SO LAHKO **OGENJ** UČINKOVITO NAPADALI IN KROTILI TUDI V 19. IN 20. STOLETJU.

~~1720 GASILSTVIJU NAPRAVO OGENJ~~
~~VODE BRIZGALNE POSODAMI.~~

8. Na slikama sta dve brizgalni, ena je ročna ena parna. Zapiši katera je katera in v čem se med seboj razlikujeta.

ROČNA

PARNA

Razlike med brizgalnoma:

Ročno brizgalno so morali poganjati na roke in so morali biti zelo močni. Parno brizgalno je poganjal parni stroj. Z ročno je gašenje potekalo počasneje, saj so morali za enakomeren curek vode biti možje zelo močni. Pri parni pa je stroj črpal vodo sam, in če je v posodi bilo vode je bil curek dober.

9. Ali veš, da so gasilci danes spretni in izkušeni, saj se učijo in urijo na različnih poligonih v gasilski šoli v Igu? Kako pa je bilo včasih? (Pomagaj si s sliko.)

Otroci so se urili kar v vaseh, mestih, kjer so bila ustanovljena gasilska društva. Starejši so jih učili, kako se pogasi ogenj. Verjetno so najprej vadili z brentačami, ko so bili dovolj močni in utrjeni pa so vadili tudi na brizgalnih.

**10. Kaj vse pa ti lahko narediš, da preprečiš ogenj?
Svoje ugotovitve in razmišljanja zapiši spodaj.**

Pazim, da ne uporabljam vžigalic in ostalih vnetljivih snovi v gozdu. Z ognjem se ne smem igrati. Pazim, kako delam s prižganimi svečami. Peč, likalnik in ostale naprave, ki oddajajo toploto morajo biti stran od stvari, ki lahko hitro zagorijo. Na prostem smem kuriti le, če so zraven moji starši. Pazljiv/-a sem tudi z laki, čistili, laki in razredčili, saj so strupene in eksplozijsko, požarno nevarne snovi. Kadar kuham moram biti pri štedilniku dokler ne končam. Goreči ogenj ne gasim z vodo, ampak zadušim s pokrovko in ugasnem plin.

VIRI:

- Slike z naslovnice:

Plošča – Slovenski gasilski muzej dr. Branka Božiča, vir:
http://kraji.eu/PICTURES/jugovzhodna/semic_metlika_z_okolico/metlika/staro_mestno_jedro/trg_svobode/slovenski_gasilski_muzej/DSC_3900_metlika_slovenski_gasilski_muzej_big.jpg (sneto: 27.5.2015 ob 12.00 uri).

Gasilec včasih, vir:
<http://www.gasilec.net/uploads/podobe/gasilski-muzejj.jpg> (sneto: 27.5.2015 ob 12.00 uri).

Brizgalna in lestve, vir:
http://www.gasilec.net/modules/gallery/uploads/sgm_metlika_002.jpg (sneto: 27.5.2015 ob 12.00 uri).

- Slike uvoda v naloge (druga in tretja stran delovnih listov):

Gasilec Samo, vir:
<http://www.izpovedizapravljivke.com/wp-content/uploads/2009/08/elvis.jpg> (sneto: 27.5.2015 ob 12.00 uri).

Slovenski gasilski muzej, vir:
http://www.gasilec.net/modules/gallery/uploads/sgm_metlika_001.jpg (sneto: 27.5.2015 ob 12.00 uri).

Zemljevid, kje se nahaja SGM, vir:
<https://www.google.si/maps/place/Slovenski+Gasilski+muzej+Doktor+Branka+Bo%C5%BEi%C4%8Da/@45.651368,15.317046,15z/data=!4m2!3m1!1s0x0:0x289a920250737e03> (sneto: 27.5.2015 ob 12.00 uri).

- Slike v nalogah:

Dr. Josip Savinšek, vir:
http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/6/6a/Josip_Savin%C5%A1ek.jpg/220px-

[Josip Savin%C5%A1ek.jpg](#) (sneto 27.5.2015 ob 12.05 uri).

Besedilna naloga, vir: osebni arhiv.

Ročna brizgalna, vir:

http://www.gasilec.net/modules/gallery/uploads/1_sgm_metlika_001.jpg (sneto: 27.5.2015 ob 12.15 uri).

Parna brizgalna, vir: http://www.slovenia-heritage.net/dokumenti/70/3/2009/kultura_gasilski_muzej_3_658.jpg (sneto: 27.5.2015 ob 12.15 uri).

Mladi gasilci se urijo in slike, kako se ne sme delati z ognjem, vir: osebni arhiv.

- Slike iz rešitev, ki niso v nalogah in ponazarjajo le možnost risbe učenca:

Gasilsko odličje za desetletno aktivno članstvo v prostovoljnem gasilskem društvu, vir:

http://mmc.bolha.com/2/image/158054/160355/Gasilske-znacke--odlikovanja-in-medalje_52763a941186f.jpg (sneto: 27.5.2015 ob 12.20 uri).

Poveljniška gasilska čelada PGD Celje iz leta 1923, vir:

<http://www.gasilec.net/slovenski-gasilski-muzej-dr-branka-bozica> (sneto: 27.5.2015 ob 12.25 uri).

- Slike zadnjih dveh strani:

Gasilec 112-življenja rešujemo skupaj, vir:

<http://gasilci112.si/templates/trgovina/images/izdelki/201.jpg> (sneto: 27.5.2015 ob 12.30 uri).

Pobarvanka, vir: <http://www.hollistergivesback.org/wp-content/gallery/fire-coloring-pages/Fireman-Coloring-Pages-13.jpg> (sneto: 27.5.2015 ob 12.30 uri).

Ko bom velik bom gasilec; vir: https://encrypted-tbn2.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcQmckdmHmV_1w

[DvcbgisOze6PPxEwi-UftOD2-CzTjfiBT7h8yd](#) (sneto: 27.5.2015 ob 12.30 uri).

- Ostali viri:

<http://www.gasilec.net/organizacija/zgodovina> (citirano 26.5.2015 ob 16.00 uri).

ZAHVALA:

Zahvalila bi se ge. Petri Planinc, kustosinji v Slovenskem gasilskem muzeju dr. Branka Božiča, za vse odgovore na moja zahtevna vprašanja, za vsa pojasnila in pomoč ter za to, ker mi je omogočila brezplačen ogled muzeja. Izročila mi je tudi delovne liste, ki jih ima muzej pripravljene za osnovnošolce. Bili so mi v veliko pomoč pri sestavljanju lastnih delovnih listov.

Kljub temu, da nisem potrebovala velike pomoči z njene strani, bi se zahvalila tudi izr. prof. dr. Danijeli Trškan, saj je vedno pripravljena pomagat in svetovat.

SLOVENSKI GASILSKI MUZEJ DR. BRANKA BOŽIČA

Trg svobode 5, 8330 Metlika

Tel: +386 (0)7 30 58 697, GSM: +386 (0)41 384 072

e-pošta: muzej@gasilec.net

spletna stran: <http://www.gasilec.net/organizacija/gasilski-muzej>

SPOZNAJ GASILCE, NJIHOVO ZGODOVINO IN ODGOVORNO DELO

(Delovni zvezek za 6. in 7. razred OŠ)

Avtorica in oblikovalka: Valentina Vukšinič

Mentorica: izr. Prof. dr. Danijela Trškan

Predmet: Terensko delo pri zgodovini v osnovni in srednji šoli

Ljubljana, 2015

74

XXVIII. JAVNA TELOVADBA
SOKOLAV METLIKI.

22.VII.34.

Sokolska pravila oz. načela poudarjajo vsakdanjo krepitev telesa in duha s telovadbo. Nепrestano telesno in duševno napredovanje, disciplina in osebno odrekanje naj bi vzgojilo vztrajnega, delavnega, odpornega, pogumnega, odločnega, značajnega, resnicoljubnega, treznega, zdravega in močnega posameznika. Samo narod s takimi posamezniki je lahko močan in ima tisto, kar potrebuje za svoje preživetje in svoj obstoj.

Telovadba je bila Sokolom vedno na prvem mestu, ostale oblike družabnega življenja, kjer so lahko pokazali dostojnost, vljudnost in zmernost pa šele na drugem.

Na veselicah in drugih javnih prireditvah so morali biti pozorni, da v svoji sproščenosti niso škodovali ugledu sokolskega kroja in sokolske ideje, saj so bile take prireditve ena izmed oblik pridobivanja novih članov.

VPRAŠANJA:

1. Kaj prikazuje slika? Kakšne občutke ti vzbuja?
2. Kakšno držo ima mož na sliki? Zakaj tako misliš?
3. S kakšnim namenom je nastal plakat? Zakaj?
4. Kaj misliš, v katerem času je plakat nastal?
5. Zakaj misliš, da sta številka telovadbe in datum zapisana na drugi podlagi?

NALOGA:

1. Zamisli si, da imaš nalogo, narediti nov sokolski plakat. Nariši ga.

Slika vira: Sokolski plakat, http://www.belokranjski-muzej.si/default.asp?sif_co=C38b (sneto: 28.5.2015 ob 11.30 uri).

Vir besedila: Kamra, <http://www.kamra.si/Default.aspx?module=5&id=862> (sneto: 28.5.2015 ob 11.30 uri).

Občina Metlika, http://www.metlika.si/content.asp?sif_co=27 (sneto: 28.5.2015 ob 12.30 uri).

TRETJA NALOGA

Fotografirajte različna znamenja in spomenike v domačem kraju. Izpolnite preglednico.

Fotografija znamenja ali spomenika	Nahajališče	Opis
		Vir za opis:
		Vir za opis:
		Vir za opis:
		Vir za opis:
		Vir za opis:

REŠITVE!

Fotografirajte različna znamenja in spomenike v domačem kraju. Izpolnite preglednico.

Fotografija znamenja ali spomenika	Nahajališče	Opis
	<p>Nahaja se ob starem mestnem jedru, na Frelihovi ulici.</p>	<p>Hiša Bare Juričine predstavlja tipičen primer stare belokranjske hiše krite s slamo. Je odraz materialnih zmožnosti in socialnih razlik pri gradnji zgradb znotraj mestnega predela. Grajena je v obliki črke L in je pomemben lokalni kulturni spomenik.</p> <p>Vir za opis: http://kraj.eu/slovenija/metlika_hisa_bare_juricine/slo</p>
	<p>Pred vasjo Otok, ob lokalni cesti Metlika-Črnomelj.</p>	<p>Letalo DC-3 je bilo vojaško letalo. Postavili so ga kot spomin belokranjskim in ostalim slovenskim zasilnim partizanskim letališčem v času bojev med drugo svetovno vojno. Zavezniki so med vojno z letališča pri Otoku odpeljali veliko otrok, žena in starejših na osvobojeno ozemlje, ranjene partizane v zavezniške bolnice. Pripeljali pa so ogromno oblek, hrane, medicinske opreme, orožja in druge vojaške opreme.</p> <p>Vir za opis: http://kraj.eu/slovenija/letalo_dc3/slo</p>
	<p>Mestni trg, Metlika.</p>	<p>Prva narodna čitalnica na Dolenjskem je bila ustanovljena leta 1865 v Metliki. Bila je središče kulturnega dogajanja. Metlika je bila takrat zavedno in skoraj neponemčeno mesto. Prirejala je veselice, plese, veseloigre, izlete. Njeno članstvo je od ustanovitve vse bolj naraščalo. Širila je narodno zavedanje in krepila narodno zavest v Metliki in na Dolenjskem.</p> <p>Vir za opis: http://www.knjiznica-metlika.si/content.php?sif_co=A3</p>
	<p>Drašiči, vas 6 km oddaljena od Metlike.</p>	<p>Soseska zidanica Drašiči je posebna oblika organiziranja vaške skupnosti. Deluje že preko 250 let. Vsak vaščan je član soseske zidanice, članarina pa znaša 15 litrov mošta. Vino oddajajo v skupen sod. Vino iz te kleti lahko pijejo in si ga sposodijo, vrnejo pa ga s plačilom naslednje članarine in to s 50% obrestmi. Obiskovalec se z obiskom soseske zidanice pohvali, da je pil vino 65 vinogradnikov. Rovaš je pomembna naprava kleti, v katero so vrisovali količino popitega vina.</p> <p>Vir za opis: http://www.mk.gov.si/fileadmin/mizks.gov.si/pag_euploads/Kulturna_dediscina/REGISTER/RZD/</p>

	<p>Rosalnice, vas 2 km oddaljena od Metlike.</p>	<p>Rzd-02_00017.pdf</p> <p>Tri fare so tri romarske gotske cerkve. Njihova zgodovina je neraziskana in skrivnostna, saj ni znano kdaj in kako so nastale in kdo jih je sezidal. Izvirale naj bi iz 12. stoletja. Tu je bil prvotni sedež metliške fare do leta 1461, ko so ga prenesli v mesto Metlika. So največji umetnosti spomenik in redki ostanek gotskega stavbarstva v Beli krajini. V severni cerkvi Žalostne Matere božje so ohranjene najstarejše orgle iz leta 1753. Srednja cerkev je posvečena bičanemu Jezusu. Tretja pa Lurški Materi božji. Ta ima nenavadno notranjost z neogotskim oltarjem.</p> <p>Vir za opis: http://kraj.eu/slovenija/rosalnice_tri_fare/slo</p>
---	--	--

REFLEKSIJA IN SAMOOCENJEVANJE PROJEKTNE NALOGE

...

Univerza v Ljubljani
**FILOZOESKA
FAKULTETA**

Oddelek za zgodovino

Terensko delo pri zgodovini v osnovni in srednji šoli

2014/15

POROČILO

DATUM: 03.6.2015

IME IN PRIIMEK: Tamara Casar

POROČILO

1. UVODNI DEL

1.1 ZGODOVINSKI ARHIV LJUBLJANA

PODATKI: Zgodovinski arhiv Ljubljana se nahaja na Mestnem trgu 27, v Ljubljani. Zgodovinski arhiv Ljubljana je dosegljiv tudi za informacije javnega značaja na telefonsko številko: + 386 (0)1 306 13 06, faks:+386 (0)1 426 43 03 in e-pošto: zal@zal-lj.si. Spletna stran: www.zal-lj.si. Čitalnica je odprta: v ponedeljek, torek, četrtek od 9. do 15. ure, v sredo od 9. do 17. ure in v petek od 9. do 15. ure. Kontaktne osebe za izvedbo pedagoške ure: mag. Sonja Anžič Kemper, e-naslov: sonja.anzic@zal-lj.si; mag. Marjana Kos, e-naslov: marjana.kos@zal-lj.si; Polona Zalokar, e-naslov: polona.zalokar@zal-lj.si.¹

ZGODOVINSKO OZADJE: Zgodovinski arhiv Ljubljana se je razvil iz Mestnega arhiva ljubljanskega, ki je bil ustanovljen leta 1898. To je bila prva arhivska ustanova na ozemlju današnje Slovenije, ki je delovala samostojno in ne v okviru muzeja ali knjižnice. Prvi mestni arhivar je postal pesnik in teolog Anton Aškerc. Z njegovo zaposlitvijo se je začelo obdobje sistematičnega in kontinuiranega dela z arhivskim gradivom ljubljanskega magistrata. Od leta 1966 se je območje delovanja mestnega arhiva postopoma širilo na vso osrednjo Slovenijo, vse do Jesenic, Idrije, Novega mesta in Metlike. Leta 1973 so v organizacijskem smislu nastopile večje spremembe, saj so se iz tedanjega Mestnega arhiva oblikovale štiri organizacijske enote: Enota za Gorenjsko Kranj, Enota za Dolenjsko in Belo krajino Novo mesto, Enota za obljubljanjsko območje z sedežem v Ljubljani in Enota Mestni arhiv Ljubljana. Ker ime arhiva ni več ustrezalo geografskemu območju in organiziranosti delovanja, se je s 1. oktobrom 1973 Mestni arhiv Ljubljana preimenoval v Zgodovinski arhiv Ljubljana. Arhiv opravlja svojo dejavnost na sedežu in v dislociranih organizacijskih enotah.

¹ Arhivsko društvo Slovenije (dalje: ADS). *Slovenski arhivi se predstavijo*, Ljubljana: Arhivsko društvo Slovenije, 2010, str. 35. <http://www.arhivsko-drustvo.si/sl/documents/18325/25915/Slovenski+arhivi+se+predstavijo.pdf>, (uporabljeno: 28.5.2015).

Sedež arhiva je v Ljubljani, kjer poleg splošne službe deluje tudi Enota Ljubljana s svojimi strokovnimi službami.²

NALOGA IN VLOGA: Glavna naloga arhiva je ohraniti arhivsko kulturno dediščino, preko katere posamezniki in družba puščamo svojo sled v mozaiku človeštva. Zgodovinski arhiv Ljubljana je zakladnica pisanih, risanih, tiskanih, fotografiranih, filmsko, magnetno, optično ali kako drugače zapisanih dokumentov, ki so poročevalci časa, v katerem so nastali. Preko njih in z njimi nam je omogočen pogled v preteklost in dogodke, ki so mnogokrat osnova za razumevanje sedanjosti. Naloga Zgodovinskega arhiva Ljubljana je, da jih prevzema, zbira, ureja in varuje ter omogoča njihovo uporabo.³

Vloga arhiva je predvsem odvisna od nalog, ki jih opravlja.

POMEMBNOST ZA PREDMET ZGODOVINA V OŠ IN SŠ: Zagotovo je pomembnost arhivov za predmet zgodovina v OŠ in SŠ ključna, saj se učenci/dijaki srečajo z listinami, zemljevidi, kartami, načrti, fotografijami, urbarji, računalniškimi knjigami, zapisniki ipd. S spoznavanjem in navajanjem na cenjenje različnih dokumentov se naučijo načine varovanja. Z uporabo dostopnega arhivskega gradiva se naučijo njegove uporabe. Na splošno rečeno pa so arhivi izredno pomembni za preučevanje lokalne zgodovine.⁴

Zgodovinski arhiv Ljubljana ponuja učenem/dijakom učne ure v arhivu. V Zgodovinskem arhivu Ljubljana organizirajo predstavitve arhiva in arhivske dejavnosti. Učence/dijake seznanijo z različnimi vrstmi gradiva, načinom hranjenja gradiva ter pomenom arhivskega gradiva kot zgodovinske in kulturne dediščine našega naroda. Prati tako arhiv ponuja programe, ogleda in predstavitve šolskih skupin, ki so brezplačne in jih prilagajajo stopnji šolanja.⁵

² Zgodovinski arhiv Ljubljana (dalje: ZAL): Splošno o ZAL. <http://www.zal-lj.si/index.php/o-arhivu>, (uporabljeno: 28.5.2015).

³ ZAL: Domov. <http://www.zal-lj.si>, (uporabljeno: 28.5.2015).

⁴ Trškan, Danijela (2008). Lokalna zgodovina-učenje z odkrivanjem. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete, str. 177, 178 (dalje: Trškan, Lokalna zgodovina...).

⁵ ZAL: Učne ure v arhivu. <http://www.zal-lj.si/index.php/izobraevanje/une-ure>, (uporabljeno: 28.5.2015).

Učenci/dijaki ob obisku arhiva na ta način spoznavajo pomen zgodovinskih virov in pomen ohranjanja in urejenosti arhivskega gradiva. Poleg tega arhiv ponuja predstavitve dejavnosti arhiva in značilne vrste gradiva tudi po osnovnih in srednjih šolah.⁶

1.2 POMURSKI MUZEJ MURSKA SOBOTA

PODATKI: Pomurski muzej Murska Sobota se nahaja na Trubarjevem drevoredu 4, v Murski Soboti. Pomurski muzej Murska Sobota je dosegljiv tudi za informacije javnega značaja na telefonsko številko: +386 2 527 1706, faks: +386 2 521 1155 in e-pošto: tajnistvo@pomurski-muzej.si. Spletna stran: info@pomurski-muzej.si. Odprto: TO–PE 9–17, SO, NE 9–13, PO zaprto. Vstopnina: odrasli 3 €, skupina nad 10 oseb 2,5 €, mladina 2 €, skupina nad 10 oseb 1,5 €. Prost vstop: predšolski otroci, invalidi, nezaposleni, imetniki kartic ICOM, SMD, SUZD, PRESS. Cena delavnic: 1 €–3 €. Cena učnih ur: 1,5 €. Kontakt: Franc Kuzmič (franc.kuzmic@guest.arnes.si) in Tamara Andrejek (tamara.andrejek@guest.arnes.si).⁷

ZGODOVINSKO OZADJE: Okrajni ljudski odbor v Murski Soboti je Pokrajinski muzej za Pomurje ustanovil s sklepom, 21. januarja 1955 ter za njegov temelj določil gradivo, ki ga je zbralo Prekmursko muzejsko društvo, ustanovljeno leta 1935. Muzej je pričel delovati leta 1956, ko so mu bili namenjeni prostori v soboškem gradu, najprej trije z baročnim salonom, nato novi in novi. Kakor so se širile zbirke se je širil muzej – njegova stalna razstava, depoji, delavnice in upravni prostori. Renesančni grad v Murski Soboti je počasi postajal središče kulturno- zgodovinskega spomina v pokrajini, muzej pa njegov varuh in pripovedovalec.⁸

⁶ ADS. Slovenski arhivi se predstavijo, Ljubljana: Arhivsko društvo Slovenije, 2010, str. 37.

<http://www.arhivsko-drustvo.si/sl/documents/18325/25915/Slovenski+arhivi+se+predstavijo.pdf>, (uporabljeno: 28.5.2015).

⁷ Skupnost muzejev Slovenije: *Pedagoški programi v slovenskih muzejih in galerijah*. Ljubljana: Skupnost muzejev Slovenije, 2011, str. 143. <http://www.sms-muzeji.si/udatoteke/Pedagoski%20programi%202011-2013.pdf>, (uporabljeno: 29.05.2015).

⁸Pomurski muzej Murska Sobota (dalje: PMMS): Zgodovinski pregled. <http://www.pomurski-muzej.si/muzej/zgodovina>, (uporabljeno: 29.05.2015).

NALOGA IN VLOGA: Pomurski muzej Murska Sobota (PMMS) je osrednja regionalna ustanova za varovanje premične kulturne dediščine na območju Pomurja. PMMS na podlagi poslanstva in zbiralne politike opravlja vse naloge izvajanja javne muzejske službe na območju, ki ga pokriva s svojo dejavnostjo: evidentira, zbira, raziskuje, dokumentira premično in nesnovno dediščino, varuje in hrani zbirke ter ostalo dokumentarno gradivo. Pripravlja strokovne podlage, študije in elaborate, spremlja upravljanje, rabo in promet s premično dediščino, izvaja različne projekte ali v njih sodeluje kot partner, pripravlja in izvaja konservatorske in restavratorske programe, postavlja stalne ali občasne razstave ter izvaja druge oblike predstavljanja dediščine: preko publicistične dejavnosti, popularizacijskih akcij, ter pedagoških in andragoških programov.⁹

POMEMBNOST ZA PREDMET ZGODOVINA V OŠ IN SŠ: Muzej je pomembno gibalno kulturnega dogajanja, raziskovanja in izobraževanja v pokrajini.¹⁰

Zagotovo je pomembnost muzejev za predmet zgodovina v OŠ in SŠ ključna, saj so muzejske zbirke raznovrstne in predstavljajo bogato gradivo za preučevanje lokalne zgodovine.¹¹

Učenci/dijaki spoznajo v muzeju v praksi kar so se naučili o posamezni zgodovinski tematiki v šoli, seznanijo se z kulturno dediščino, začnejo bolj poglobljeno razmišljati o preteklosti in načinu življenja ljudi. Na ta način se bolj približajo in poistovetijo z lokalno zgodovino. Ob obisku muzeja učenci spoznajo muzejske funkcije, se seznanijo z različnimi zgodovinskimi viri, delajo z viri, pridobijo zgodovinske spretnosti, rešujejo delovne liste, uporabljajo novo znanje pri rednem pouku zgodovine in tudi pri drugih predmetih.¹²

Pomurski muzej Murska Sobota po predhodnem dogovoru ponuja muzejske delavnice iz muzejske učne ure za učence in dijake. Kot takšen je zagotovo velik vir za spoznavanje in preučevanje preteklosti. Muzej ponuja učencem in dijakom po predhodni najavi tudi vodene ogleda po razstavah.

⁹ PMMS: Poslanstvo. <http://www.pomurski-muzej.si/muzej/poslanstvo>, (uporabljeno: 29.05.2015).

¹⁰ PMMS: Zgodovinski pregled. <http://www.pomurski-muzej.si/muzej/zgodovina>, (uporabljeno: 29.05.2015).

¹¹ Trškan, Lokalna zgodovina..., str. 179.

¹² Prav tam, str. 64.

1.3 MUZEJ NOVEJŠE ZGODOVINE SLOVENIJE

PODATKI: Muzej novejše zgodovine Slovenije se nahaja na Celovška 23, v Ljubljani. Pomurski muzej Murska Sobota je dosegljiv tudi za informacije javnega značaja na telefonsko številko: +386 (05) 30096 12, faks: +386 (01) 433 82 44 in e-pošto: uprava@muzej-nz.si. Spletni naslov: <http://www.muzej-nz.si>.¹³

Odprto: TO–NE 10–18, PO, državni prazniki (razen 8.2.) zaprto. Vstopnina: 2,5 €. Prost vstop: vsaka prva nedelja v mesecu. Cena delavnic: 1–2, 5 €, delavnice ustne zgodovine 8 €. Kontakt: Irena Kodrič (irena@muzej-nz.si).¹⁴

ZGODOVINSKO OZADJE: Predhodnik Muzeja novejše zgodovine Slovenije je Znanstveni inštitut, ki je bil ustanovljen 12. januarja 1944 pri IO OF (Izvršni odbor Osvobodilne fronte). Po drugi svetovni vojni sta iz Znanstvenega inštituta nastala Inštitut za narodnostna vprašanja in Muzej narodne osvoboditve. Jeseni 1951 se je Muzej preselil v Cekinov grad, se kadrovsko okrepil in leta 1955 je bila odprta prva stalna razstava. Tri leta zatem se je preimenoval v Muzej ljudske revolucije in se notranje preoblikoval. Poleg uprave so obstajali še likovni, dokumentacijski (s fototeko in knjižnico), konservatorski in muzejski oddelek. Slednjega so sestavljali kustodiatii za obdobje med obema vojnama, obdobje druge svetovne vojne in obdobje socializma. Enaka organiziranost se je kazala tudi pri zbiranju gradiva in razstavnih dejavnosti. Zadnje preimenovanje v Muzej novejše zgodovine je bilo leta 1994 kot logična posledica obsega in vsebine zbiranja, hranjenja, proučevanja in razstavljanja muzejskega gradiva za zgodovino dvajsetega stoletja. Leta 2003 se je muzej preimenoval v Muzej novejše zgodovine Slovenije.¹⁵

¹³ Muzej novejše zgodovine Slovenije (dalje: MNZS): Katalog informacij javnega značaja. http://www.muzej-nz.si/sl/pages.php?id_meni=54&id=82, (uporabljeno: 30.5.2015).

¹⁴ Skupnost muzejev Slovenije: Pedagoški programi v slovenskih muzejih in galerijah. Ljubljana: Skupnost muzejev Slovenije, 2011, str. 98. <http://www.sms-muzeji.si/udatoteke/Pedagoski%20programi%202011-2013.pdf>, (uporabljeno: 30.05.2015).

¹⁵ MNZS: Katalog informacij javnega značaja. http://www.muzej-nz.si/sl/pages.php?id_meni=54&id=82, (uporabljeno: 30.5.2015).

NALOGA IN VLOGA: Muzej novejšje zgodovine zbira, hrani, proučuje in razstavlja muzejsko gradivo za zgodovino dvajsetega stoletja. Poleg stalnih muzej pripravlja tudi nekaj sto občasnih zgodovinskih in likovnih razstav v lastnih prostorih ali kot gostujoče po Sloveniji, nekdanji Jugoslaviji in predvsem v zadnjem času po Evropi. Razstave dopolnjujejo katalogi, brošure, zgibanke in drugo spremno gradivo.¹⁶

POMEMBNOST ZA PREDMET ZGODOVINA V OŠ IN SŠ: Zagotovo je pomembnost muzejev za predmet zgodovina v OŠ in SŠ ključna, saj so muzejske zbirke raznovrstne in predstavljajo bogato gradivo za preučevanje slovenske zgodovine. Muzej novejšje zgodovine Slovenije ponuja izredno pestro paleto pedagoških programov za OŠ in SŠ, ki jih za vsako šolsko leto posebej pripravijo in oblikujejo. Z oblikovanjem in izvajanjem raznolikih programov uresničujejo svoje poslanstvo, ki jih zavezuje k ohranjanju in posredovanju znanj o zgodovini in dosežkih Slovencev od prve svetovne vojne do današnjih dni. Dejavnosti muzeja se vsebinsko navezujejo na veljavne učne načrte osnovnih in srednjih šol in so obogatitev ter popestritev rednega učnega procesa. V muzeju si prizadevajo, da bi mladi obiskovalci z obiskom nadgradili svoje znanje in razumevanje slovenske zgodovine 20. stoletja.¹⁷

1.4 ATILOVA UČNA POT

PODATKI: Vodeno Atilovo učno pot izvaja Zavod za turizem in šport Radenci, ki se nahaja na Radgonski cesti 10, v Radencih. Prav tako pa se lahko na pot odpravijo učenci in dijaki v sklopu šole ali samostojno. Zavod za turizem in šport Radenci je dosegljiv za informacije javnega značaja na telefonsko številko: 02 565 18 89, faks:02 565 18 93 in e-pošto: info@ztsradenci.si. Spletna stran: www.ztsradenci.si. Atilova pot teče po Radgonsko-Kapelskih gorica. Dolžina poti: 4 km (krajša pot) in 5,5 km (daljša pot). Izhodišče: Radenci, odsek za Kapelo. Težavnost: srednje zahtevna. Trajanje: 4 ure. Podlaga: makadam, asfalt. Najvišja točka: Kapelski Vrh, 314 m. Skupni vzpon: 230 m. Literatura: zloženka Atilove poti z zemljevidom, knjiga Atilova pot, knjiga Pravljичne poti v zgodovino.¹⁸

¹⁶ MNZS: Predstavitev. http://www.muzej-nz.si/sl/pages.php?id_meni=50&id=26, (uporabljeno: 30.5.2015).

¹⁷ MNZS: Pedagoški programi za šole. http://www.muzej-nz.si/sl/pages.php?id_meni=20&id=2, (uporabljeno: 30.5.2015).

¹⁸ Hiking & biking: Atilova pot. <http://hiking-biking.net/atilova-pot.aspx>, (uporabljeno: 30.5.2015).

ZGODOVINSKO OZADJE: Hunski vladar Atila, naj bi se po pričevanju ljudske legende ohranjene v Radgonsko-Kapelskih gorica, na svojih bojnih pohodih ustavil tudi v teh krajih. Od leta 2003 vodi skozi Kapelske gorice na novo oblikovana Atilova pot, na kateri obiskovalce pozdravlja več kot dvanajst tabel z napisi, na katerih spregovori Atila v prvi osebi. Zamisel o tem se je pred leti porodila Bernardi Roudi, ki je ob branju literature spoznala tega legendarnega hunskega vladarja.¹⁹

NALOGA IN VLOGA: Vloga in namen učne poti je predvsem v tem, da se učenci/dijaki zavedajo edinstvenosti slovenske pokrajine. Obenem pa razvijajo pozitiven in spoštljiv odnos do kulturne dediščine v Sloveniji. Ob enem pa učna pot omogoča razvijanje ključne spretnosti: opazovanje, beleženje in analizo.

POMEMBNOST ZA PREDMET ZGODOVINA V OŠ IN SŠ: Atilova učna pot je vrsta terenskega dela, ki omogoča aktivno učenje, razvija spretnosti odkrivanja, razširja družbene spretnosti, povečuje pomembnost predmeta, omogoča uresničevanje individualnih interesov, dodaja raznolikost razrednemu delu, dodaja motivacijo, pomaga razvijati občutek za okolje in še bi lahko naštevali.²⁰

Zagotovo je Atilova učna pot pomembna za predmet zgodovina tako v OŠ kot v SŠ, saj učenci/dijaki na poti aktivno opazujejo domači kraj ali pokrajino, odkrivajo kulturne znamenitosti in sklepajo o objektih s katerimi se seznanijo na učni poti. Ob enem pa spoznajo hunskega vojskovodjo Atilo in njegovo življenje. Učenci in dijaki skozi sprehod po Atilovi učni poti bolje spoznajo objekte in lokalno zgodovino, saj Atilova učna pot ponuja neposredni stik z zgodovino. Atilova učna pot je odličen primer spoznavanje zgodovinskega ozadja okolja v katerem živijo učenci/dijaki. Prav tako pa je učna pot za učence/dijake ključnega pomena in zato jo je potrebno v OŠ in SŠ redno izvajati.

¹⁹ Sistory: Atila med resničnostjo in legendo. Atilova pot v Radgonsko-Kapelskih gorica.

<http://sistory.si/SISTORY:ID:11917>, (uporabljeno: 30.5.2015).

²⁰ Trškan, Lokalna zgodovina..., str. 62.

2. GLAVNI DEL

2.1 POMURSKI MUZEJ MURSKA SOBOTA

2.1.1 IZBOR IN RAZLOGI ZA IZBOR GLAVNIH ZNAMENITOSTI KRAJA ZA PREDMET ZGODOVINA

Glavne znamenitosti kraja Murska Sobota, ki sem jih izbrala so pomembne tako za pouk zgodovine kot splošno razgledanost oz. dobro poznavanje lokalne zgodovine. Ob enem pa vsaka znamenitost oz. začetki nastanka/gradnje spadajo v posamezno zgodovinsko obdobje in na ta način ponujajo učencu/dijaku edinstven zgodovinski primerek. Glavne znamenitosti so: grad Murska Sobota, evangeličanska cerkev, spomenik zmage in hotel Zvezda.

Grad Murska Sobota (nekdanji Szaparyjev grad) se kot dvorec Bel Mura v virih prvič omenja 1255, ko sta v njem palatin in slavonski ban Roland urejala zemljiško-premoženjske zadeve. Kot upravni sedež zemljišča je v 2. polovici 14. stoletja prešel v last plemiške rodbine Szechy, ki je na njegovem mestu v 2. polovici 16. stoletja zgradila štiritraktni, dvonadstropni renesančni dvorec z izstopajočimi pravokotnimi ogelnimi stolpi. Leta 1687 je grad kupil Peter Szapary, od njegovih dedičev pa leta 1934 Občina Murska Sobota. V gradu se danes nahaja Pomurski muzej Murska Sobota in Mladinski informativni in kulturni klub Murska Sobota.²¹

Evangeličanska cerkev je zgrajena v neogotskem stilu leta 1910 po načrtih Ernöja Gerleya, arhitekta iz Budimpešte. V rozeti nad oltarjem je barvno steklo s sliko Martina Luthra. Lesen oltar je izdelan v Ratkersburgu. Oltarna slika je delo Jenöja Borya. Orgle so dvomanualne, pnevmatične, z 21 registri iz leta 1911.²²

Spomenik zmage je bil svečano odkrit in postavljen v spomin padlim rdečearmejcem in borcem NOB v Murski Soboti avgusta 1945. Sprva je bil spomenik mišljen kot grobnica in simbolizira Kremelj.²³

²¹ Mestna občina Murska Sobota: Znamenitosti. <http://www.murska-sobota.si/znamenitosti>, (uporabljeno: 31.5.2015).

²² Evangeličanska cerkvena občina Murska Sobota: O nas. <http://evangelicanska-cerkev.si/?p=857>, (uporabljeno: 31.5.2015).

²³ Majcen, Stanko (1994). Prekmurska četa. Ljubljana: ČZP Enotnost, str. 202.

Hotel Zvezda na Trgu zmage je bil včasih Casino in hotel Dobrai, ki je nosil ime lastnika Janosa Dobrajja. Enonadstropna historicistična vogalna stavba, ki se z glavno fasadno osjo odpira na glavni trg, je bila zgrajena 1909. Z balkona hiše je Vilmoš Tkalec 29. 5. 1919 razglasil samostojno Mursko republiko in salon v nadstropju, kjer si je možno ogledati dokumente tistega časa, nosi enako ime.²⁴

2.1.2 VRSTE IN KRATEK OPIS AKTIVNOSTI ZA UČENCE / DIJAKE

V Pomurskem muzeju Murska Sobota ponujajo pester program pedagoških dejavnosti tako za učence kot dijake. Organizirajo vodene ogleda, muzejske delavnice, muzejske učne ure, program Doživetje prostora. Ob enem pa pomagajo učencem/dijakom z pestro paleto virov in literature, ki vključuje gradiva Pomurja. Vodene ogleda organizirajo po predhodni najavi kot tudi muzejske delavnice in učne ure. Med delavnicami ponujajo naslednje: Arheološke delavnice-mali arheolog (spoznavanje praktičnega dela arheologov; ciljna skupina: 9. do 14. leta starosti), božične delavnice (izdelovanje slamnatih okraskov; ciljna skupina: osnovnošolci), igre in igrače nekoč (predstavijo se igrače, ki so se včasih uporabljale in izdelovale doma; ciljna skupina: osnovnošolci), indašnje malarske mujštre (s pomočjo originalnih motivov iz starih pleskarskih šablon s posebno tehniko slikanja ustvarjajo učenci slike; ciljna skupina: osnovnošolci), kako se je gradila cimprača (spoznavanje tehnike gradnje panonske cimprane hiše; ciljna skupina: osnovnošolci), lončarske delavnice (spoznavanje praktičnega lončarskega dela. Delavnice vodi zunanji mentor – lončar.; ciljna skupina: osnovnošolci, srednješolci), tkanje na tkalski deščici (predstavitev tkanja kot stare domače obrti; ciljna skupina: 6.-9. razred OŠ; srednješolci), velikonočne delavnice (izdelovanje remenk z batik metodo, velikonočne raglje in še ...; ciljna skupina: osnovnošolci) in druge delavnice, ki jih sproti organiziranju vsako leto v tednu (7.-13. oktober) otroka.²⁵

²⁴ Mestna občina Murska Sobota: Znamenitosti. <http://www.murska-sobota.si/znamenitosti>, (uporabljeno: 31.5.2015).

²⁵ PMMS: Muzejske delavnice. <http://www.pomurski-muzej.si/izobrazevanje/delavnice>, (uporabljeno: 31.5.2015).

Med muzejskimi učnimi urami, ki so namenjene osnovnošolcem pa najdemo naslednje: Gremo v muzej (kaj je muzej, kdo so in kaj delajo kustosi); Grad, dvorec in cimprača (življenje nekoč, življenje na gradovih in v cimpračah); Prekmurje skozi čas (kratka predstavitev zgodovine Prekmurja); Gradovi v Prekmurju (spoznavanje gradov in življenja na njih). Medtem, ko za srednješolce ponujajo naslednje učne ure: Gremo v muzej, Prazgodovina, Antika, Gradovi v Prekmurju, Srednji vek, Turki v Prekmurju, Reformacija, Prekmurska protestantska književnost, Prekmurska književnost, Prekmurje v 19. stoletju, Murska republika 1919, Druga svetovna vojna, Leto 1945 v Prekmurju, Prekmurje v 20. stoletju in Prekmurje skozi čas. Vse muzejske učne ure potekajo 45 minut oz. eno šolsko uro.²⁶

V šolskem letu 2012/13 je v muzeju novost pedagoški program Doživetje prostora, kjer s pomočjo novih muzejskih pripomočkov učenci spoznavajo kulturno dediščino mejnega, slovensko-madžarskega območja. Učenci spoznajo izbrane predmete, njihova poimenovanja v slovenskem in madžarskem jeziku ter porabskem in hetiškem narečju, izvejo, kako in za kaj so se uporabljali ali izdelali, ter ob tem rešujejo naloge v delovnem zvezku ali s pomočjo interaktivne zgoščenke. Na koncu sledi še zabavni del - igre, povezane s posamezno temo. Program traja min. 45 minut. Ciljna skupina: osnovnošolci in srednješolci.²⁷

2.1.3 OCENA VARNOSTI TERENSKEGA DELA

Prostori v muzeju so ustrezni, čeprav so nekateri nekoliko manjši in zato ni primerno, da se v tistih prostorih ustavljamo z večjo skupino učencev/dijakov. Tako se izognemo morebitnemu prerivanju in poškodovanju eksponatov. V muzeju je slabše poskrbljeno za varnost pred krajo eksponatov. V posameznih prostorih ni postavljenih kamer. Medtem, ko so kamere na vhodu in izhodu muzeja. Potrebno pa je omeniti, da je zelo dobro poskrbljeno za varnost predmetov, slikovnih in pisnih virov. Ti se namreč nahajajo v steklenih vitrinah. Medtem, ko pristni predmeti iz naravnega okolja (nekatero arheološke najdbe) niso ustrezno ograjene. Ugotovila sem, da je stalna zbirka kar precej zavarovana pred dotikanjem oz. morebitnim uničenjem, medtem ko občasna stalna zbirka ni zavarovana na nikakršen način. Vendar pa je v tem primeru na vhodnih vratih navedeno, da se obiskovalci naj ne dotikajo predmetov. Do občasne razstave vodijo visoke stopnice pri katerih je potrebno paziti, da kateremu učencu/dijaku ne spodrsne. Glede na to, da se nahaja občasna zbirka v prvem nadstropju

²⁶ PMMS: Učne ure. <http://www.pomurski-muzej.si/izobrazevanje/ucne-ure>, (uporabljeno: 31.5.2015).

²⁷ PMMS: Doživetje prostora. <http://www.pomurski-muzej.si/izobrazevanje/dozivetje-prostora>, (uporabljeno: 31.5.2015).

gradu se je do nje potrebno povzpeti po zunanji strani hodnika in tako paziti, da kateri izmed učencev/dijakov ne pade iz hodnika oz. balkona gradu in se poškoduje. V sami stalni muzejski zbirki pa ni posebej kakšnih nevarnosti, da bi kateremu izmed učencev/dijakov lahko padel kakšen eksponent morebiti na glavo ali bi se z njim kako drugače poškodoval. Opazila pa sem tudi, da so zapisi ob posameznih eksponatih precej suhoparni in premajhni. Na koncu lahko sklenemo, da morajo biti previdni učenci/dijaki pri stopnicah, ki so sestavni del gradu in prehodu do gradu, saj le ta poteka po mestni cesti, kjer je veliko prometa.

2.2 MUZEJ NOVEJŠE ZGODOVINE SLOVENIJE

2.3.1 PRIMERNOST PROSTOROV ZA PEDAGOŠKE DEJAVNOSTI

Prostori so primerni za izvajanje pedagoških dejavnosti. Tudi sama ponudba pedagoških dejavnosti je tako pestra, kot verjetno v redko katerem drugem muzeju v Sloveniji. Ob obisku Muzeja novejše zgodovine Slovenije učitelju enostavno ne more zmanjkati idej za poučevanje, učencem/dijakom pa ne motivacije za učenje in raziskovanje zgodovine. Muzej namreč ponuja pester nabor avdiovizualnih pripomočkov, 3 D fotografije, predmetov, oblačil, pisnih in slikovnih virov, zemljevidi in še bi lahko naštevali. V muzeju si lahko tako ogledamo stalno razstavo, ki sestoji iz naslednjih tematik: 1. svetovna vojna: 1914-1918, Dvajseta leta: 1918-1928, Trideseta leta: 1929-1941, 2. svetovna vojna: 1941-1945, Petdeseta leta: 1945-1960, Slovensko gospodarstvo: 1945-1995, Osemdeseta leta: 1980-1991 in Samostojna Slovenija: 1991-2008. Sama sem bila najbolj navdušena na prostorom, kjer je predstavljena celotna zbirka o samostojni Sloveniji: 1991-2008. V tem prostoru se lahko pedagoška dejavnost izvaja v vsej svoji veličini. V prostoru si lahko učenci/dijaki ogledajo pester nabor fotografij, listin in dokumentov ter poslušajo posnetke o dogajanju med leti 1991 in 2008, tako da si nadenejo slušalke in istočasno spremljajo istoimenski video posnetek. Učenci/dijaki imajo možnost ogleda strmoglavljenega dela letala, dogodkom sledijo po letnicah od začetka do konca, lahko se virtualno sprehodijo po zaslonu in sami odkrivajo potek osamosvojitve Slovenije in čas samostojne Slovenije ter rešujejo naloge. Ob enem pa je v prostoru tudi kotichek z računalnikom, ki ponuja brskanje po spletu. V prostoru se učenci/dijaki srečajo z slovensko in evropsko zastavo ter vojaškimi predmeti. Muzej novejše zgodovine Slovenije zares ponuja bogat izbor izvajanja pedagoških dejavnosti pa naj si bo to v prostoru Samostojne Slovenije ali v katerem drugem prostoru v muzeju.

2.3.2 PREDSTAVITEV IN OCENA PEDAGOŠKIH DEJAVNOSTI V MUZEJU

Muzej novejšje zgodovine Slovenije ponuja pester nabor pedagoških dejavnosti v muzeju, ki se stoji iz muzejskih delavnic in učnih ur. Ob enem pa ponuja intenziven pregled slovenske zgodovine 20. stoletja za maturante, ki se odločajo za maturo iz zgodovine. Med učnimi urami in delavnicami za osnovnošolce in srednješolce najdemo naslednje: Časovnica, Razvoj slovenskega naroda v 20. stoletju, Spreminjanje načina življenja Slovencev po drugi svetovni vojni, Slovenci v obdobju prve svetovne vojne, Slovenci med drugo svetovno vojno, Dešifriranje sporočil, Slovenci v prvem desetletju po drugi svetovni vojni, Življenje Slovencev v šestdesetih in sedemdesetih letih 20. stoletja, Osamosvojitve Republike Slovenije, Kaj mi povedo zgodovinski viri? in Spomeniki NOB v Ljubljani. Pet delavnic pa je namenjenih tudi maturantom. Učne ure trajajo 45, nekatere pa tudi 60 min ali 120 minut. Stalno razstavo pa muzej vsako šolsko leto dopolnjuje z novimi pedagoškimi programi, ki ga izvajajo tudi v angleškem in italijanskem jeziku. Sama ocena pedagoških dejavnosti dosega vse kriterije in je tako odlična. Muzej se namreč trudi vsako šolsko leto prenavljati in oblikovati programe v skladu z UN OŠ in SŠ. Program pedagoških dejavnosti je raznolik, sama vodstva pa so v kombinaciji z aktivnimi in ustvarjalnimi delavnicami. Ob enem izvajajo tudi program, v angleškem jeziku, kar pride prav za tiste učitelje, ki obišejo muzej z učenci/dijaki, ki so na izmenjavi. Učiteljem omogočamo brezplačen ogled muzeja še pred prihodom skupine. Na ta način si učitelj lahko v miru ogleda in pregleda sam teren. Torej, če na kratko strnem so pedagoške dejavnosti v muzeju odlične.

2.3.3 UPORABNOST MUZEJSKIH EKSPONATOV ZA ŠOLSKE DEJAVNOSTI

V muzeju novejšje zgodovine Slovenije lahko uporabimo veliko eksponatov za šolske dejavnosti. Muzej ima izredno bogato zbirko eksponatov za novejšje obdobje zgodovine. Zdi se mi, da je obisk muzeja primeren predvsem za učence 9. razreda OŠ in dijake 4. letnikov SŠ, saj je vsebina v skladu z UN za OŠ in UN za SŠ. Vendar pa se obiska lahko udeležijo tudi preostali osnovnošolci in srednješolci, saj muzej obravnava lokalno zgodovino Slovenije. Zato je prav, da izvejo kako so živeli njihovi starši, stari starši, prastarši in praprastarši. Nad samimi eksponati sem se nekako najbolj navdušila nad kovčki (so pripadali padlim slovenskim vojakom iz 1. svetovne vojne), ki visijo iz stropa; taboriščnimi oblekami (moške in ženske obleke iz nemških koncentracijskih taborišč) in uniformami (so najstarejši in najštevilčnejši del tekstilne zbirke) ter osebnimi predmeti in dokumenti (pisma, dnevniki, legitimacije, izkaznice, spričevala, osebne listine in dokumenti...). Vse te tako lahko

uporabimo za posamezno zgodovinsko obdobje in jih vključimo kot primer demonstracije v učno vsebino.

2.3 ATILOVA UČNA POT

2.4.1 KRATEK OPIS UČNE POTI

Pot hunskega poglavarja Atila se prične na Kapeli pri cerkvi sv. Magdalene, kjer se odpira pogled na vinorodno deželo. Med razgledovanjem po gričkih tega okoliša pot vodi do Vambergerjeve zidanice, ki se skriva med vinogradi pod cerkvijo. Zidanica ima večstoletno zgodovino, na kar spominja obok v klet z letnico 1659. Pot se nadaljuje mimo križa s kipom Jezusa in Marije. Nato se počasi spušča in skrivnostna pokrajina razkriva območja nekdanjega gradu kralja Atila in vodi naprej pod Atilov gozd, kjer se nahaja nekdanja "Atilova graba", sedaj "Šutjova graba". Sprehod po gozdu dalje odkriva devet metrov visoko in petintrideset metrov široko kopo, vzpetino, imenovano Atilov grad, kjer se po legendi skriva zaklad. Nadalje pot vodi do kmetije Ficko, ki stoji ob "Šutjovi grabi". Na bližnjem hribčku pa se nahaja vodnjak na kolo. Studenec je globok petindvajset metrov, posebnost tega pa je, da so na dnu studenca kapniki, značilni za kraško podzemlje. Legenda tudi pravi, da je v tem okolišu nekoč živelo veliko grofov, med njimi tudi grof Kocjan. Ob glavni cesti in kapelici pot zavije v "grabo", preden pa pot zavije na križišču nazaj proti cerkvi sv. Magdalene, ne morete mimo kamnitega kužnega znamenja, ki vas bo spomnilo na čase 17. stoletja, ko je tudi v teh krajih pustošila kuga.²⁸

Na Atilovi učni poti pa ne smemo spregledati Spominsko ploščo posvečeno pesnici Ljudmili Poljanec – Nataši dolgoletni učiteljici na Kapeli, ki se nahaja na zgradbi stare šole; spomenik žrtvam NOB in vinsko klet Kapela, ki je prva okrogla vinska klet v Sloveniji.

2.4.2 PRIMERNOST VSEBINE IN AKTIVNOSTI UČENCEV

Vsebina je primerna za učence, saj se ti srečajo z različnimi zgodovinskimi znamenitostmi na učni poti. Obenem pa spoznajo kralja Atila in zgodovino takratnega časa. Pot oz. ogled poti lahko poteka tako individualno kot vodeno. Učenci se ob učni poti naučijo uporabljati zemljevid, delajo z nemo karto, opazujejo objekte in znamenitosti na poti ter v skupini rešujejo učni list.

²⁸ Gore-ljudje: Po poteh velikega osvajalca. <http://www.gore-ljudje.net/novosti/39869/>, (uporabljeno: 31.5.2015).

Prav tako pa učna pot ponuja v sodelovanju z Bernardo Roudi med drugim organizirane raziskovalne likovno- zgodovinske tabore za učence OŠ in dijake SŠ. Na taborih iščejo literaturo o Atili v slovenskem in nemškem jeziku, ustvarjajo likovne in kiparske izdelke, pečate, si zamislijo in zapišejo legende, ustvarjajo pesmi, jih prevajajo v nemški jezik ter Atilo umestijo med legendo in resničnost oz. presojujejo, kaj je v legendah resničnega, kaj pa je plod ljudske domišljije. Glavni namen taborov je: spoznati Atilovo pot; ugotoviti, kaj je legenda in kaj resničnost; ustvarjati in pustiti domišljiji prosto pot; izražati se v slovenskem in nemškem jeziku; spoznati pomen ohranjanja kulturne dediščine.²⁹

2.4.3 OCENA VARNOSTI TERENA IN ŠOLSKEGA DELA NA TERENU

Učna pot je za učence po težavnostni stopnji zahtevna. Teren je varen, če smo kot učitelji pripravljene na vse morebitne dejavnike in pasti, ki prežijo v naravi. Vendar kljub temu vsega ne moremo že vnaprej predvidevati, tako da učna pot lahko postane tudi nevarna, ker poteka tako v gozdu, na cesti kot med polji. Medtem ko je za dijake srednje zahtevna. Na podlagi tega je primerno, da za učence izberemo krajšo Atilovo učno pot, ki je dolga 4 km in poteka nazaj na glavno cesto. Na podlagi zmogljivosti in starosti učencev jo lahko po potrebi tudi prilagodimo. Medtem, ko lahko za srednješolce izberemo daljšo Atilovo učno pot, ki je dolga 5,5 km in poteka do vasi Hlaponci. Drugače pa pot vsebuje nekaj vzpon, ki pa ne bi smeli predstavljati večje fizične obremenitve za učence. Časovno hoja po omenjeni učni poti traja od dve do tri ure in poteka po dolini. Podlaga poti je iz makadama in asfalta. Na asfaltu je potrebno paziti in opozarjati učence in dijake, ko prečkajo cesto. Ob enem pa jih opozoriti, da se ne prerivajo in hodijo največ po dva ob robu cestišča. Na makadamu je potrebno opozoriti in paziti, da kateremu učencu/dijaku ne zdrsne in se ne poškoduje. Na pot se je najbolj primerno odpraviti spomladi, poleti ali jeseni. V zimskem času je večja možnost, da pride do zdrsov ali padcev zaradi zaledenelega cestišča ali bližnjih poti. Prav tako lahko kateremu izmed učencev/dijakov morebiti pade žled na glavo in se poškoduje. Ob enem je smiselno ogled učne poti izvesti v lepem vremenu, kot v dežju saj učenci/dijaki. Učenci/dijaki morajo imeti udobno obutev, trdo podlago za pisanje, pisalo, učne liste in zemljevid Atilove poti, če se slučajno izgubijo ali morebiti zaidejo s poti.

²⁹ Sistory: Atila med resničnostjo in legendo. Atilova pot v Radgonsko-Kapelskih gorica. <http://sistory.si/SISTORY:ID:11917>, (uporabljeno: 31.5.2015).

3. ZAKLJUČNI DEL

V Muzeju novejšje zgodovine Slovenije sem prejela knjižico z naslovom *20 let samostojnosti Republike Slovenije* v kateri najdemo ključne mejnike in podatke o Sloveniji kot samostojni državi. Prav tako sem prejela *brošuro* v angleškem jeziku (v slovenskem jeziku jih je zmanjkalo), ki predstavlja ponudbo muzeja. Obenem pa sem priložila tudi *vstopnico* v muzej in predstavitveni list *Razstave v Muzeju novejšje zgodovine Slovenije*.

V Pomurskem muzeju Murska Sobota sem dobila letak o odprtju gostujoče razstave Muzeja Medžimurja Čakovec, »*Večerna soareja: Fin de siècle v Čakovcu*« katere sem se tudi sama udeležila. Moram priznati, da je bilo fantastično in primerno takratnemu času in modi.

Ob obisku učne poti sem prejela na zavodu za Turizem in šport Radenci *zemljevid* Atilove učne poti in *brošuro Atilove poti*, ki si jo je mogoče ogledati tudi na spletu. V njen lahko najdemo zemljevid učne poti, zapis legende o Atili in znamenitosti, ki jih srečamo na učni poti. Ob enem pa sem priložila še *fotografijo zemljevida* učne poti, ki se nahaja na tabli ob začetku Atilove poti in vsebuje dodatno legendo.

Viri in literatura

Viri:

1. Arhivsko društvo Slovenije. Slovenski arhivi se predstavijo, Ljubljana: Arhivsko društvo Slovenije, 2010. <http://www.arhivsko-drustvo.si/sl/documents/18325/25915/Slovenski+arhivi+se+predstavijo.pdf>, (uporabljeno: 28.5.2015).
2. Zgodovinski arhiv Ljubljana (dalje ZAL): Splošno o ZAL. <http://www.zal-lj.si/index.php/o-arhivu>, (uporabljeno: 28.5.2015).
3. ZAL: Domov. <http://www.zal-lj.si>, (uporabljeno: 28.5.2015).
4. ZAL: Učne ure v arhivu. <http://www.zal-lj.si/index.php/izobraevanje/une-ure>, (uporabljeno: 28.5.2015).
5. Skupnost muzejev Slovenije. Pedagoški programi v slovenskih muzejih in galerijah. Ljubljana: Skupnost muzejev Slovenije, 2011. <http://www.sms-muzeji.si/udatoteke/Pedagoski%20programi%202011-2013.pdf>, (uporabljeno: 29.05.2015).
6. Pomurski muzej Murska Sobota (dalje PMMS): Zgodovinski pregled. <http://www.pomurski-muzej.si/muzej/zgodovina>, (uporabljeno: 29.05.2015).

7. PMMS: Poslanstvo. <http://www.pomurski-muzej.si/muzej/poslanstvo>, (uporabljeno: 29.05.2015).
8. Muzej novejše zgodovine Slovenije (dalje MNZS): Katalog informacij javnega značaja. http://www.muzej-nz.si/sl/pages.php?id_meni=54&id=82, (uporabljeno: 30.5.2015).
9. MNZS: Predstavitev. http://www.muzej-nz.si/sl/pages.php?id_meni=50&id=26, (uporabljeno: 30.5.2015).
10. MNZS: Pedagoški programi za šole. http://www.muzej-nz.si/sl/pages.php?id_meni=20&id=2, (uporabljeno: 30.5.2015).
11. Hiking & biking: Atilova pot. <http://hiking-biking.net/atilova-pot.aspx>, (uporabljeno: 30.5.2015).
12. Sistory: Atila med resničnostjo in legendo. Atilova pot v Radgonsko-Kapelskih goricah. <http://sistory.si/SISTORY:ID:11917>, (uporabljeno: 30.5.2015).
13. Mestna občina Murska Sobota: Znamenitosti. <http://www.murska-sobota.si/znamenitosti>, (uporabljeno: 31.5.2015).
14. Evangeličanska cerkvena občina Murska Sobota: O nas. <http://evangelicanska-cerkev.si/?p=857>, (uporabljeno: 31.5.2015).
15. PMMS: Muzejske delavnice. <http://www.pomurski-muzej.si/izobrazevanje/delavnice>, (uporabljeno: 31.5.2015).
16. PMMS: Učne ure. <http://www.pomurski-muzej.si/izobrazevanje/ucne-ure>, (uporabljeno: 31.5.2015).
17. PMMS: Doživetje prostora. <http://www.pomurski-muzej.si/izobrazevanje/dozivetje-prostora>, (uporabljeno: 31.5.2015).
18. Gore-ljudje: Po poteh velikega osvajalca. <http://www.gore-ljudje.net/novosti/39869/>, (uporabljeno: 31.5.2015).

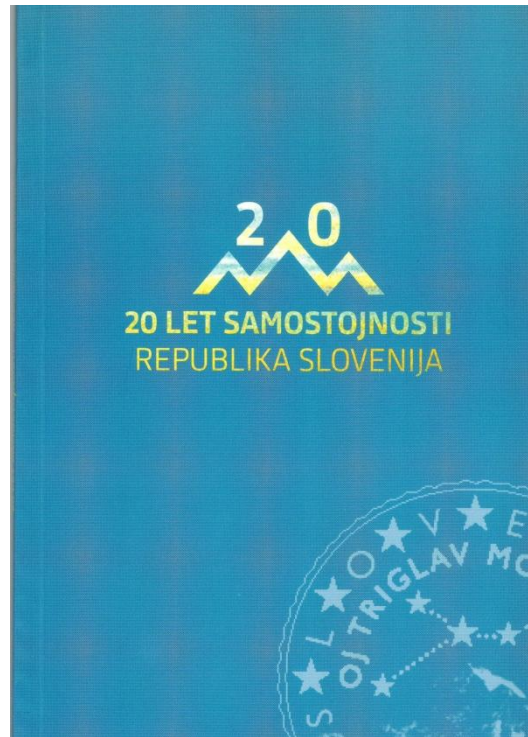
Literatura:

1. Trškan, Danijela (2008). Lokalna zgodovina-učenje z odkrivanjem. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete.
2. Majcen, Stanko (1994). Prekmurska četa. Ljubljana: ČZP Enotnost.

Priloga

1. MUZEJ NOVEJŠE ZGODOVINE:

20 let samostojnosti Republike Slovenije (naslovna in hrbtna stran; knjižica ima 79 strani):

Brošura v angleškem jeziku o ponudbi muzeja:

HOW TO GET TO US?
You can reach the museum by foot, car, bus or municipal bicycle. There are a major car park, a municipal bicycle point and a municipal bus stop for routes 1,3,5,7,8 and 25 in the immediate vicinity of the Museum. The Museum is 1.5 km from the main Ljubljana bus and train station.

INFO
National Museum of Contemporary History
Celovška cesta 23, 1001 Ljubljana, Slovenija
T: +386 (0)1 300 96 10. F: +386 (0)1 433 82 44
E: uprava@muzej-nz.si, www.muzej-nz.si

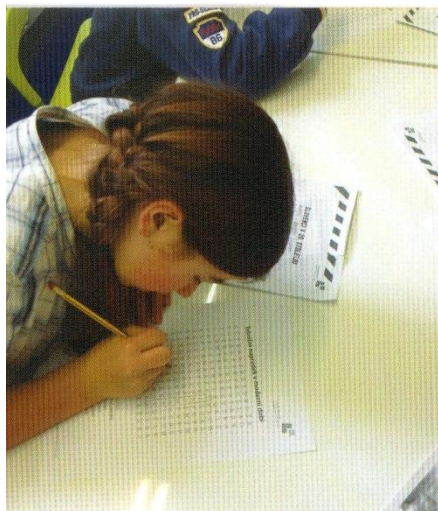
The Museum is:
open: from Tuesday to Sunday between 10.00 and 18.00
closed: Mondays and national holidays (except for 8th February, the Slovene Cultural Holiday)
Admission to the Museum is free on the first Sunday of each month!

www.facebook.com/muzejnzsio
[twitter@MuzejNZS](https://twitter.com/MuzejNZS)

Published by: National Museum of Contemporary History, 2014

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

NATIONAL MUSEUM OF CONTEMPORARY HISTORY

20th century and the museum collections. In the past, we have prepared numerous museologically innovative thematic exhibitions in the rooms for temporary exhibitions, which have dealt with the problems of violence, war, the social pulse, everyday life, fine art, computer and many other exhibition projects that have had a good public response, and we supplement the exhibitions with a rich adult education programme.

PEDAGOGIC PROGRAMS

Together with the permanent and temporary exhibitions, we also offer a wide range of pedagogic activities for the inquisitive, pre-

school, primary school and secondary school young people. The programs are bound in terms of content to the current syllabuses of primary and secondary schools and above all supplement them.

An innovation worth mentioning is that guided tours of the exhibitions can be combined with new creative workshops, or you can spend an entire cultural day in the Museum, while a program devoted to preparation for final exams is intended for matriculating pupils.

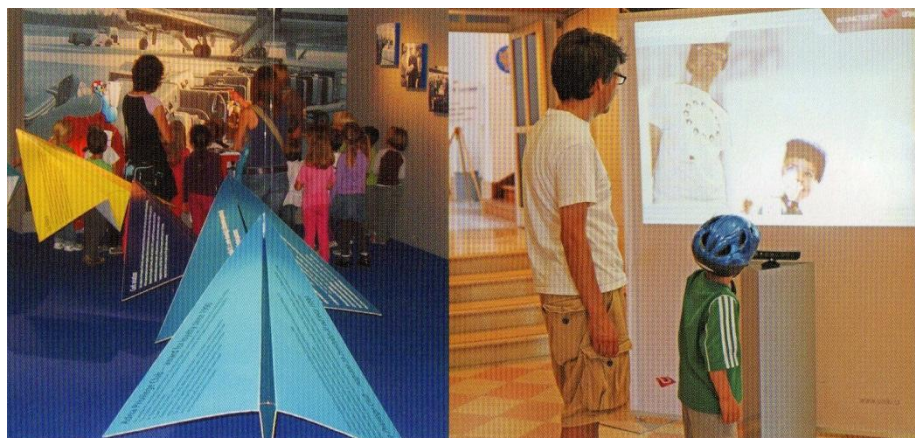
We strive that younger visitors above all supplement their knowledge with the help of games, creativity, creative thinking and an abundance of good will during visits to the National Museum of Contemporary History, and that they come back as often as

PERMANENT EXHIBITION »SLOVENES IN THE 20th CENTURY«

In 1996, after several years of preparations, we opened a permanent exhibition, Slovenes in the 20th century. We present in it the most important events and all forms of living and working on Slovene territory, from the start of the First World War to today. With the method of presentation, we want to invoke an emotional and intellectual response from each visitor and encourage them to seek additional answers in other media to the questions and problems that have been presented with the resources of the Museum.

The 20th century is one of the most turbulent periods of Slovene history. During this time, the Slovenes changed states and state arrangements several times; we survived two world wars, were included in the technological revolution and, in the last war, for independence, achieved an independent state.

This political and social framework is the basis of the exhibition narrative, which leads the visitor from First World War trenches through the Kingdom of Serbs, Croats and Slovenes to personal tales and experiences from the Second World War and onwards into the period of socialism and industrialisation, the economy in the former common state of Yugoslavia. The exhibition guides

the visitor through the democratic turmoil of the eighties to independence in the nineties and life in independent Slovenia. It concludes with accession to the European Union and Slovenia's presidency of the EU Council in 2008.

The permanent exhibition has been renovated and supplemented several times since its creation. We strive to keep in step with the accompanying social processes that shape our historical view of the past. The permanent exhibition is thus constantly supplemented, changed, and new stories and testimony of life in the previous century added.

TEMPORARY EXHIBITIONS

In addition to the permanent exhibition about life in the 20th century, we also arrange our own and host other temporary exhibitions in the Museum. In the vestibule of the Ceremonial Hall, on the first floor, visitors can normally view small photographic or art exhibitions. Our own and visiting exhibitions are on view in four rooms on the ground floor and occasionally also in the entrance hall. Each year, we thus open at least two or three temporary exhibitions, in which we present a selected chapter of Slovene history of the

Vstopnica:

List razstave v Muzeju novejše zgodovine Slovenije:

RAZSTAVE V MUZEJU NOVEJŠE ZGODOVINE SLOVENIJE/ EXHIBITIONS AT THE NATIONAL MUSEUM OF CONTEMPORARY HISTORY

Stalna razstava: SLOVENC V 20. STOLETJU

Slovenci smo v dvajsetem stoletju zamenjali nekaj držav in državnih ureditev, preživeli dve svetovni vojni, se vključili v tehnološko revolucijo, v zadnji, osamosvojitveni vojni pa dosegli samostojno državo. Ta politični in družbeni okvir je temelj razstavne pripovedi, ki se začne s prvo svetovno vojno (1914) in konča s predsedovanjem Slovenije Svetu Evropske Unije (2008).

Permanent exhibition: SLOVENIANS IN THE 20TH CENTURY

In the 20th century the Slovenians changed states and state arrangements several times; we survived two world wars, were included in the technological revolution and in the last war for independence, achieved an independent state. This political and social framework is the basis of the exhibition narrative. The exhibition begins with the First World War (1914) and concludes with Slovenia's presidency of the EU Council (2008).

Občasna razstava: 9. MAJ 1945

Naslov razstave 9. maj 1945 je izbran zaradi svojega simbolnega pomena. Ne toliko zato, ker bi želeli preko njega ovrednotiti različne interpretacije, kot na primer praznovanje »dneva zmage« v nekdanji Jugoslaviji in današnjo reinterpetacijo dneva kot »dneva Evrope«, temveč zato, ker pomeni prelomnico v zgodovini človeštva, ko se je zaključila ena izmed največjih morij 20. stoletja. Podobe, ki jih ponujamo na ogled, so izbrane iz fotografskih zbirk fototeke Muzeja novejše zgodovine Slovenije, v kateri hranimo več kot 2 milijona fotografij in negativov. Tokratni izbor osmih podob predstavljamo kot anaglifne slike, ki ob pogledu skozi rdeče-modra očala pred nami oživijo kot 3D podobe.

Temporary exhibition: May 9th 1945

The title of the exhibition, May 9th 1945, was chosen because of its symbolic meaning. We did not so much want to evaluate the celebration of Victory Day in the former Yugoslavia, or today's reinterpretation of that day as Europe Day, but rather commemorate a turning point in the history of mankind: the end of the greatest slaughter of the 20th century. The images on display were selected from the photograph collection of the National Museum of Contemporary History, which houses more than 2 million photographs and negatives. The (8) selected images are presented as anaglyph images, which appear as 3D images when viewed through red-blue glasses.

NAPOVEDUJEMO/COMING SOON

Občasna razstava: POT DOMOV

Vojne so prebivalce slovenskega ozemlja v dvajsetem stoletju pomešale po številnih bojiščih, ujetniških, begunskih in izgnanskih taboriščih po vsej Evropi in zunaj njenih meja. V vojnah so se spreminjale države, državne meje, družbene ureditve in vrednote, a skupna želja vojakov, beguncev, izgnancev, ujetnikov in drugih vojnih razseljencev je bila, da se vrnejo domov.

V sodelovanju s sedemnajstimi slovenskimi muzeji bomo pripravili razstavni projekt z naslovom Pot domov. Razstavo bomo posvetili zgodbam in spominu na stoletnico izbruha Soške fronte (1915) in sedemdesetletnici konca druge svetovne vojne (1945). Projekt, ki se bo v obliki razstav odpiral v različnih muzejih, galerijah in razstaviščih sodelujočih ustanov širom Slovenije, govori o vračanju ter usodi posameznika v okviru celotne zgodovine XX stoletja.

Odprtje razstave bo na Poletno muzejsko noč, 20. junija 2015 in bo na ogled do 5. maja 2016.

Temporary exhibition: COMING HOME

In the 20th century, the inhabitants of the Slovene territory were displaced by wars across numerous battlefields, in prisoner-of-war, refugee and exile camps across the whole of Europe and outside its borders. During wars states, state borders, social systems and values changed but the common wish of soldiers, refugees, exiles, prisoners and other displaced persons of war was to return home.

In cooperation with seventeen Slovene museums we will prepare an exhibition project entitled The Journey Home. The exhibition will be dedicated to stories and memories of the 100th anniversary of the beginning of the Isonzo front (1915) and the 70th anniversary of the end of WW2 (1945). The project, which will be in the form of exhibitions opened in various museums, galleries and exhibition places of the participating institutions around Slovenia, speaks about returning home and the fate of an individual in the frame of the whole history of the 20th century.

The exhibition will be opened on the Summer Museum Night, June 20, 2015 and will be on view until May 5, 2016.

2. POMURSKI MUZEJ MURSKA SOBOTA:

»Večerna soareja: Fin de siècle v Čakovcu«:

VEČERNA SOAREJA
Fin de siècle v Čakovcu
23. april - 5. junij 2015

SI HR
EVROPSKO TERITORIALNO SODELOVANJE
EVROPSKA TERITORIALNA SURADNJA

Razstava v sodelovanju s
Evropskim skladom za regionalni razvoj

Udeležba v vsaki budžetnosti
Evropski sklad za regionalni razvoj

V četrtek, **23. aprila** 2015, vas vabimo v Pomurski muzej Murska Sobota na odprtje gostujoče razstave Muzeja Medžimurja Čakovec »**Večerna soareja: Fin de siècle v Čakovcu**«, ki je nastala v okviru projekta *pHisCulture*. Razstava prikazuje večerno salonsko druženje višjih slojev meščanstva v Čakovcu na prehodu 19. v 20. stoletje.

Program:

Ob 18. uri: Odprtje razstave v baročnem salonu Pomurskega muzeja.

Ob 19. uri: Modna revija zgodovinskih kostumov iz obdobja historicizma in secesije v dvorani soboškega gradu.

Razstava bo na ogled do 5. junija 2015.

3. UČNA POT:

Brošura o Atilovi učni poti:

Sodeč po zelo živem ljudskem izročilu in nekaterih zapisih domačinov, se je hunski kralj Atila (imenovan tudi "bič božji") na enem od vojaških pohodov ustavil na Kapeli. Očarljivost tukajšnje pokrajine ga je premamila tako močno, da si je dal sezidati grajsko trdnjavo z zakladnico, ki je bila obdana s trojnim obzidjem. Po končani gradnji je Atila velel na sončni strani grajskega obzidja izkopati globoko, studencu podobno jamo, iz katere je privrela nenavadno vroča mineralna voda.

Poleg jezera si je omisilil tudi bržčas prvo kopalnico na svetu, ki je bila zgrajena tako, da je grela tudi zrak v grajskih prostorih. Na severni strani grajskega podzemlja pa je bila velika okrogla zakladnica, katere roparji niso nikoli odkrili.

Na prigovarjanje dvornega vrača je Atila neke noči ugrabil lepo kraljico in jo zaprl v svoj grad, v sobo z debelimi mrežami na oknih, kamor nikoli ni posijalo sonce. V tistem času je ugrabljena kraljica Atili rodila sina Tunjuša, ki je bil poraščen z dolgo dlako, kadar pa ga je kraljica vzela v naročje, je vedno točila grenke solze.

Ljudsko izročilo pravi, da se je kraja, imenovanega "Atilova graba" (sedaj "Šutjova graba") dolgo časa držalo prekletstvo, ki je bilo končano s postavitvijo cerkve na Kapeli.

Zgodovina izpričuje, da so Šentpavelski benediktinci postavili na Kapelskem Vrhju kapelo iz kamna z Atilovega gradu.

V preteklosti se je skozi te kraje valilo mnogo vojsk, izmed katerih je vsaka pustila svoj pečat, a nobena druga, kakor Atilova. Domnevni zaklad je ves ta čas buril duhove ljudi od blizu in daleč.

Pričakovanja po odkritju zaklada so se z občasnimi izkopi različnih predmetov še povečala (Tunjošov meč...). Ljudje so kopali in kopali, a grad, ki se je skupaj s svojim bogastvom pogreznil daleč v globino matere zemlje, ostaja s svojim bajeslovnim zakladom še daleč nerešena uganka.

ZNAMENITOSTI NA POTI

Wambergerjeva zidanica

Kapelski Vrh 103 je zidanica z večstoletno zgodovino. Na oboku v klet je še danes vidna letnica 1659, takrat je bilo zgrajeno gospodarsko poslopje s kletjo. Preša je iz leta 1842. Prvi gospodarji so bili Propsti iz Avstrije, zidanica je bila 1945 nacionalizirana, hišni inventar je bil takrat prodan. Leta 1975 so zidanico kupili Wambergerjevi, kateri v njej živijo še danes, zidanica je pod spomeniškim varstvom.

Spominska plošča posvečena pesnici Ljudmili Poljanec - Nataši

dolgoletni učiteljici na Kapeli, se nahaja na zgradbi stare šole. Njena rojstna hiša v bližini Župnišča je danes zapuščena, v njej pa je pesnica živela in delovala od leta 1874 do 1948.

Spomenik žrtvam NOB

obeležje vsem padlim borcem in talcem 1941-1945.

Razgledna točka Kapelski Vrh (312 m)

V lepem vremenu je vidnih 45 okoliških cerkva, pogled pa seže vse do Blatnega jezera in Jeruzalema v Pretekliji.

Vinska klet Kapela

prva okrogla vinska klet v Sloveniji, zgrajena leta 1959. Vinogradniška in vinarska tradicija kraja sega že v leto 1300.

INFORMACIJE O POTI:

Dolžina: 4 km (krajša pot - pot nazaj na glavno cesto)

5,5 km (daljša pot - Hlaponci)

Čas hoje: 2-3 ure (čas za iskanje zaklada in drugih skrivnosti ni všteti)

Izhodišče: Radenci, odsek za Kapelo

ATILOVA POT

INFORMACIJE:

ZIŠ
Radenci

ZAVOD ZA TURIZEM IN ŠPORT RADENCI

Radgonska cesta 10

9252 Radenci

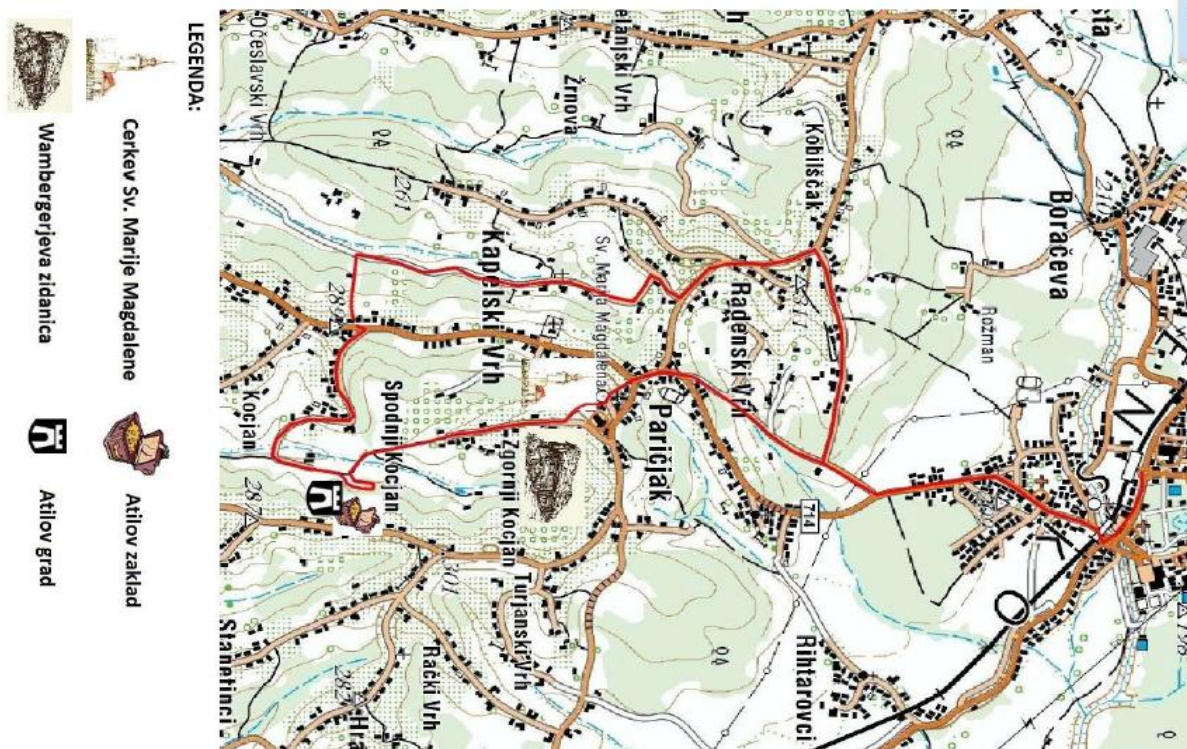
Tel: 00 386 2 565 18 48, zavod.radenci@siol.net,

www.ztsradenci.si

Turistična pisarna Radenci

Tel: 00 386 2 565 18 89

info@ztsradenci.si

Zemljevid Atilove učne poti 1:

Zemljevid Atilove učne poti 2:

Univerza v Ljubljani
**FILOZOESKA
FAKULTETA**

Oddelek za zgodovino

Terensko delo pri zgodovini v osnovni in srednji šoli

2014/15

POROČILO

DATUM: 20.5.2015

IME IN PRIIMEK: Valentina Vukšinič

POROČILO

1. UVODNI DEL

1.1 ZGODOVINSKI ARHIV LJUBLJANA

V Sloveniji imamo javne arhive in tri arhive katoliške cerkve v Kopru, Ljubljani in na Ptuju. Javni arhivi so:

- Osrednji arhiv v Ljubljani,
- šest regionalnih arhivov v Celju, Kopru, Ljubljani, Mariboru, Novi Gorici in na Ptuju.¹

Arhivi, kot pomembne institucije, ki skrbijo za varovanje kulturne dediščine, bi morale v javnosti vsekakor imeti večjo prepoznavnost in ugled. Veliko ljudem v naši državi delo in pomen arhiva nista znana ali pa jih ne zanima. Ne poznajo razlike med institucijami, ki skrbijo za kulturno dediščino, torej med arhivi in muzeji ali galerijami. In menim, da bi prvi korak pri večjemu poznavanju dela in vloge posamezne institucije odločilno pripomogle že osnovne in srednje šole, ki pa otroke, roko na srce, zelo redko oziroma nikoli ne peljejo na ogled v arhiv. Že res, da v osnovni šoli dodobra spoznajo muzeje, ampak delov v arhivih jim ostaja neznanka.²

Sama sem arhiv prvič obiskala šele v okviru izobraževanja na fakulteti. Zgodovinski arhiv v Ljubljani se trudi po najboljših močeh ponuditi čim bolj zanimive pedagoške dejavnosti za pouk zgodovine. Učencem, dijakom in študentom predstavijo sam arhiv in njegove dejavnosti, seznanijo jih z različnimi vrstami gradiv, načinom hranjenja teh gradiv ter samega pomena arhivskega gradiva, ki je naša zgodovinska in kulturna dediščina.³

Zgodovinski arhiv Ljubljana v svojih prostorih hrani raznovrstno gradivo. Zbirke pomembnih listin za srednji vek, zemljevidov, načrtov, fotografij in rokopisnih kart. Otroci si lahko z zanimanjem ogledajo lepo zapisane dokumente večinoma v gotski pisavi na različnih materialih, zanimive ohranjene pečate, poleg vsega tega pa

¹ Slovenski arhivi se predstavijo, str. 4-7, vir: <http://www.arhivsko-drustvo.si/sl/documents/18325/25915/Slovenski+arhivi+se+predstavijo.pdf> (sneto: 19.5.2015 ob 12.00 uri).

² Prav tam.

³ Zgodovinski arhiv Ljubljana, vir: <http://www.zal-lj.si/index.php/izobraevanje/une-ure> (sneto: 20.5.2015 ob 10.30 uri).

hranijo tudi filme in nosilce zvoka. In čisto vse gradivo, ki ga hranijo v arhivu, je v originalu.⁴

Že res, da same listine kaj kmalu postanejo otrokom dolgočasne, zato si predmete za popestritev sposojajo od muzejev. Vendar pa, kljub občasni prisotnosti dolgočasje, lahko iz listin spoznamo zanimive in mikavne zgodbe iz preteklosti.⁵

Arhivi niso le pokopališče za star papir, ki bi ga hranili kar tako. Ta star papir ima za našo zgodovino neprecenljivo vrednost.⁶ Upam, da se bodo šole bolj pogosto odločale za obisk arhivov, nenazadnje ti skrbijo za naše skupne spomine o preteklosti. Poleg tega vsega pa so arhivi dostopni in odprti vsakomur in za obisk vsaj zaenkrat še ne pobirajo vstopnine.

1.2 BELOKRANJSKI MUZEJ

Pri pouku zgodovine muzeji igrajo pomembno vlogo. Učno snov lahko z obiskom muzeja dopolnimo, obogatimo in popestrimo. Učenec o določeni učni snovi tako izve več, se kulturno obogati in tudi razvija svoje osebne interese. Z obiskom muzeja je svojevrstno izkušnjsko učenje in učenec se s tem celovito, aktivno in kakovostno izpopolnjuje.⁷ Seveda pa je za to pomembno tudi, da se učenca ustrezno motivira, da se uporabljajo, tako kot pri pouku, ustrezne kombinacije in prepletanje učnih oblik, metod, tehnik in sredstev, ter, da so učne etape ustrezno izvedene. Na tak način je učna aktivnost učencev učinkovitejša in ogled muzeja in njegovih zbirk kakovostnejši.⁸

Belokranjski muzej v svoji stalni zbirki predstavlja življenje ljudi v Beli krajini vse od prazgodovine do 20. stoletja. V posebnem prostoru pa si lahko ogledamo tudi vinogradniško zbirko. Do 3. maja je bil na voljo tudi ogled razstave Partizanskega pevskega zbora, ki so jo postavili ob 70 letnici le tega. Letos pa obeležujemo 100 letnico rojstva Jožeta Dularja, slovenskega pesnika in pisatelja, ki je 30 let bil direktor

⁴ Zgodovinski arhiv Ljubljana, vir: <http://www.zal-lj.si/index.php/arhivsko-gradivo> (sneto: 20.5.2015 ob 10.30 uri).

⁵ Slovenski arhivi se predstavijo, str. 4-7, vir: <http://www.arhivsko-drustvo.si/sl/documents/18325/25915/Slovenski+arhivi+se+predstavijo.pdf> (sneto: 19.5.2015 ob 12.00 uri).

⁶ Prav tam.

⁷ Lapanja, Vesna. Pomen muzejev za pouk zgodovine, s poudarkom na posoških muzejih: diplomsko delo, str.: 18, vir: <http://www.pedagogika-andragogika.com/files/diplome/2007/2007-Lapanja-Vesna.pdf> (sneto: 19.5.2015 ob 13.00 uri).

⁸ Lapanja, Vesna. Pomen muzejev za pouk zgodovine, str. 115, vir: <http://www.pedagogika-andragogika.com/files/diplome/2007/2007-Lapanja-Vesna.pdf> (sneto: 19.5.2015 ob 13.00 uri).

Belokranjskega muzeja. Zato je bila tudi v februarja posebna začasna razstava posvečena njemu.

Muzej ima na voljo pestro paleto pedagoških delavnic in z njimi poskuša približati zbirke in predmete obiskovalcem vseh starosti. Prizadevajo si, da bi bil obisk muzeja čim bolj poučen in hkrati tudi zabaven. Izvajajo naslednje delavnice: arheološki nakit, postanimo restavratorji, oživiljeni predmeti, vitezi so imeli ščite, bili so gradovi in Turki, s čim in kaj so se igrali otroci v srednjem veku, kako nastane belokranjska pisanica, naredimo si papirnato rožo, intarzija, izdelajmo razglednico. Z različnimi delovnimi listi in pedagoškimi knjižicami organizirajo tudi muzejske učne ure.

Prav zaradi odličnih pedagoških ponudb je obisk muzejev zelo priljubljena popestritev in nadgradnja učnih ur, tako za učence, kot tudi za učitelje. Menim, da imajo otroci, tako v osnovni kot v srednji šoli, radi tovrstne izlete. Ob tem namreč obogatijo že poznano učno snovi, pa tudi vidijo bogato kulturno in naravno dediščino ter lepote Slovenije, še posebej, če se obiskani muzej ne nahaja v domačem kraju.

1.3 MUZEJ NOVEJŠE ZGODOVINE SLOVENIJE

Muzej novejše zgodovine nosi tako ime zato, ker obseg in vsebina zbranega, hranjenega, proučevanega in razstavljenega zgodovinskega gradiva pokriva obdobje dvajsetega stoletja. Poleg stalnih razstav so v muzeju pripravili tudi kar nekaj občasnih zgodovinskih in likovnih razstav. Kakor sami pravijo, je muzej vsako leto bolj obiskan.

Zakaj je muzej pomemben za pouk zgodovine v osnovnih in srednjih šolah? Ko pogledamo na njihovo spletno stran, lahko opazimo pester pedagoški program, ki ga pripravljajo, obnavljajo oz. dopolnjujejo vsako šolsko leto. Prav to velikokrat pritegne šole, da si pridejo razstave ogledat. Pri sestavljanju programov so pozorni, da so ti v skladu z veljavnim učnim načrtom osnovnih in srednjih šol. Stremijo k temu, da bi učenci in dijaki z obiskom muzeja nadgradili svoje znanje in razumeli slovensko zgodovino 20. stoletja. Vsako razstavo spremljajo raznovrstne delavnice, ki so primerne za vse starostne skupine. Stalno razstavo »Slovenci v 20. stoletju« so obogatili, učenci tako raziskujejo življenje Slovencev v šestdesetih in sedemdesetih letih prejšnjega stoletja in se učijo zbirati informacije iz različnih zgodovinskih virov.

Potrudili so se in izboljšali tudi program za maturante, katerim so namenili pet različnih delavnic za intenzivno ponovitev slovenske zgodovine 20. stoletja. Poleg odličnega pestrega programa pa ponujajo tudi izvedbo v angleškem in italijanskem jeziku, kar je primerno za učence na izmenjavi. Res odličen in pester program.

1.4 SLOVENSKI GASILSKI MUZEJ

Slovenski gasilski muzej se nahaja v neposredni bližini Belokranjskega muzeja v Metliki. S svojo bogato zbirko prikazuje zgodovinsko dediščino gasilstva in njegovo dejavnost od začetkov do današnjih dni. Ogleamo si lahko številne fotografije, listine, različne gasilske predmete (od čelad, uniform, trobent, odlikovanj, gasilsko orodje, do velikih kočij in gasilskih brizgaln).⁹

Kar se tiče pedagoških programov v muzeju, je teh bolj malo. Delavnice izvajajo redko. Otroci so izdelovali svoje gasilske medalje, risali pa so tudi na temo Sv. Florjana, zavetnika gasilcev.¹⁰

Muzej mi je všeč, saj so razstavljeni eksponati iz cele Slovenije, nenazadnje je to Slovenski gasilski muzej. Menim, da bi učenci uživali ob ogledu velikih brizgaln, čelad, uniform in drugih predmetov. Verjetno fantje nekoliko bolj, kot dekleta. Metličani smo ponosni, da so se odločili muzej odpreti ravno v našem kraju. Vendar pa je mogoče zaradi odročnosti Bele krajine obiskovalcev bolj malo.

2. GLAVNI DEL

2.1 ZGODOVINSKI ARHIV LJUBLJANA

2.1.1 PRIMERNOST PROSTOROV ZA PEDAGOŠKE DEJAVNOSTI

Prostori so primerni za izvajanje pedagoških dejavnosti, vendar menim, da niso tako obiskovani, kot muzejski prostori. Kljub primernosti prostorov za takšno delo, so dokaj majhni in je število obiskovalcev v eni skupini omejeno na največ 25. Težko bi bilo nadzorovati več otrok. Vsak bi se rad dotaknil listine, knjige ali pečata.

⁹ Slovenia.info, vir: <http://www.slovenia.info/si/Muzeji-in-galerije/Slovenski-gasilski-muzej-Dr-Branka-Bo%C5%BEi%C4%8Da.htm?muzej=3373&lng=1> (sneto: 20.5.2015 ob 11.30 uri).

¹⁰ Gasilska zveza Slovenije, vir: <http://www.gasilec.net/organizacija/gasilski-muzej> (sneto: 20.5.2015 ob 11.30 uri).

Veliko gradiva je v krhkem stanju in ni priporočljivo dotikanje, a otroci to velikokrat, zanalašč ali ne, preslišijo.

2.1.2 PREDSTAVITEV IN OCENA PEDAGOŠKIH DEJAVNOSTI ARHIVA

Na Zgodovinskem arhivu Ljubljana pripravljajo posebne ure za učence, dijake in študente. Predstavijo pa lahko tudi dejavnosti v arhivu in značilne vrste arhiva.

Njihove pedagoške ure trajajo približno eno uro in poteka v čitalnici ter arhivskih skladiščih. Učence seznanijo z različnimi pojmi: kulturna dediščina, arhiv, muzej, galerija, specialna knjižnica, arhivsko gradivo, fond, zbirka, pergament, arhivski depoji, papirus, gotica, latinica, pečat.

Najprej otroci spoznajo z arhivom kot institucijo, predstavijo jim, kaj delajo, kdo jih obiskuje, kaj iščejo obiskovalci... Ogledajo si kratek predstavitven film, nato jih predstavijo gradivo, ki ga hranijo: listine, urbarji, razglednice, fotografije, kronike, diplome... Zapisi so različni, na različnih podlagah (papirus, pergament, papir) in zapisani v različnih pisavah (gotica, latinica). V arhivu se srečajo se tudi z različnimi jeziki (latinščina, nemščina). Spoznajo tudi pečate. Da bi učno uro naredili čim bolj zanimivo, zmeraj pripravijo dokumente iz krajev, iz katerih prihajajo učenci ali dijaki. Ponudijo jim tudi v branje staro besedilo, ki ga interpretirajo in skušajo določiti pomen ter čemu je služilo.

Na koncu si ogledajo še arhivske depoje, v katerih je gradiva ogromno in je lepo urejeno. Izvedo, kako se z gradivom dela, kako ga hranijo in varujejo.¹¹

2.1.3 UPORABNOST ARHIVSKEGA GRADIVA ZA ŠOLSKE DEJAVNOSTI

Gradivo je uporabno za šolske dejavnosti v osnovnih in srednjih šolah, vendar le kot zanimivost in predstavnost. Ogledajo si pečat, pisavo, podlago... Ne morejo pa prebrati listine in vedeti, kaj piše, čemu je služila. Prav tako za to tudi učitelji niso dovolj kompetentni, zato je obisk muzeja in vodenje več kot dobrodošlo. Vodič jim tako lahko razloži, katere informacije vsebuje določeno gradivo, o katerem zgodovinskem dogodku priča, katerega leta je bilo zapisano, zakaj je pomembno za našo zgodovino...

¹¹ Slovenski arhivi se predstavijo, str. 37-39, vir: <http://www.arhivsko-drustvo.si/sl/documents/18325/25915/Slovenski+arhivi+se+predstavijo.pdf> (sneto: 28.5.2015 ob 12.40 uri).

2.1.4 PRIDOBITVE ZA PEDAGOŠKI POKLIC

Učitelji z obiskom arhiva dobijo drugačne pridobitve kot z obiskom muzeja. Ker je muzej poln različnih predmetov in ostalih zanimivih stvari, za katere ni potrebno veliko, da pritegnejo učenčevo pozornost, je delo veliko bolj učinkovitejše. Delo s pisnimi viri je za učence dokaj dolgočasno. Učitelj lahko v arhivu vidi, kako se oni spoprijemajo s tem, navsezadnje arhiv hrani predvsem pisne vire. Pritegnejo pa jih lahko z anekdoto, ali vsebino listine, različnimi pisavami in pečati, predstavijo lahko različne knjige, listine...

Vendar pa učitelj ne pridobi le pri idejah popestritve dolgočasne učne ure. Če tega ni imel prej, se sedaj bolj zaveda pomembnosti pisnih virov in dela z njimi, saj opisujejo in pričajo o dejanskem stanju v preteklosti. To je tudi del naše narodne kulturne dediščine.

2.2 BELOKRANJSKI MUZEJ

2.2.1 IZBOR IN RAZLOGI ZA IZBOR GLAVNIH ZNAMENITOSTI KRAJA ZA PREDMET ZGODOVINA

Glavne znamenitosti kraja in občine Metlika, ki sem jih izbrala in predvidevam, da so zelo pomembne za pouk zgodovine, predvsem na področju poučevanja lokalne zgodovine, so:

- Kučar pri podzemlju,
- Metliški grad,
- Tri fare v Rosalnicah,
- grad Gradac,
- hiša Bare Juričine,
- letalo DC3 na Otoku.

Kučar pri Metliki je pomembno najdišče v Beli krajini. Območje je bilo poseljeno v obdobju starejše železne dobe (8. - 4. st. p. n. št.), o čemer pričajo gomile s pokopi takratnega prebivalstva. Na severnem delu Kučarja je bilo v 5. - 6. st. starokrščansko središče z dvema cerkvama.¹² Otroci odkrivajo prazgodovino in spoznajo, da se različna arheološka in zgodovinsko pomembna najdišča iz Halštatske kulture pojavljajo tudi v njihovem lokalnem okolju.

¹² Metlika – turizem, vir: http://www.metlika-turizem.si/content.asp?sif_co=22 (sneto: 22.5.2015 ob 15.00 uri).

Metliški grad srednjeveške listine prvič omenjajo leta 1338 kot trdnjava Novi trg, zasnova pa je verjetno še starejša.¹³ Zelo pomembno vlogo je imel v času vpadov Turkov. Ti so v Metliko prvič vpadli leta 1408. Grad je bil skozi zgodovino večkrat požgan, zato je skozi obnove izgubil svoj trdnjavski videz. Njegovi prvi lastniki niso znani, imeli pa so ga v lasti grofje Alapi, Frankopani, Wazni in zagrebška nadškofija. Danes ga ima v lasti občina. V njem že več kot 60 let deluje Belokranjski muzej.¹⁴ Ko učenci spoznavajo srednjeveški čas in vlogo gradov, spoznajo, da je grad v Metliki prav tako kot ostali po Sloveniji pomemben srednjeveški ostanek.

Tri fare so tri romarske gotske cerkve. Njihova zgodovina je neraziskana, saj ni znano kdaj in kako so nastale in kdo jih je sezidal. Izvirale naj bi iz 12. stoletja. Tu je bil prvotni sedež metliške fare do leta 1461, ko so ga prenesli v mesto Metlika. So največji umetnosti spomenik in redok ostanek gotskega stavbarstva v Beli krajini.¹⁵

Hiša Bare Juričine predstavlja tipičen primer stare belokranjske hiše krite s slamo. Je odraz materialnih zmožnosti in socialnih razlik pri gradnji zgradb znotraj mestnega predela. Grajena je v obliki črke L in je pomemben lokalni kulturni spomenik.¹⁶

Partizansko letališče na Otoku so 1944 uredili in osnovali partizani. Sprva so organizirali le spuščališča, kasneje pa so poleg dostave morali tudi odpeljati ranjence v zavezniške bolnišnice. Po Teheranski konferenci in priznanju partizanske vojske, pa je letališče res zaživelo, saj so zavezniki pošiljali hrano, obleko, orožje in prepeljali veliko ranjencev, otrok, žensk in starih ljudi na varno. Letalo DC-3 je edini ohranjeni primerek v Sloveniji in zato zelo pomemben za slovensko vojaško zgodovino.¹⁷

2.2.2 VRSTE IN KRATEK OPIS AKTIVNOSTI ZA UČENCE / DIJAKE

V Belokranjskem muzeju ponujajo pester program pedagoških delavnic, s katerimi otrokom in dijakom razstavljene predmete približajo, da si zgodovino lažje predstavljajo, se ob tem zabavajo in tudi veliko naučijo. Z različnimi načini izvajanja delavnic zgodovinske vsebine v šolah dopolnjujejo in obogatijo.

¹³ Bezenšek, Anton. Staro mestno jedro. V: Metlika v mojem srcu. Pripravilo in izdalo: Turistično društvo Vigred Metlika, Metlika: 2015.

¹⁴ Gregorčič, Leon. Metliški grad. V: Metlika v mojem srcu.

¹⁵ Kraji – Slovenija, vir: http://kraji.eu/slovenija/rosalnice_tri_fare/slo (sneto: 22.5.2015 ob 15.10 uri).

¹⁶ Kraji – Slovenija, vir: http://kraji.eu/slovenija/metlika_hisa_bare_juricine/slo (sneto: 22.5.2015 ob 15.30 uri).

¹⁷ TIC Metlika. Partizanska letališča v Beli krajini. V: Metlika v mojem srcu.

Vse delavnice, ki jih izvajajo, so v povezavi s stalno razstavo v muzeju.

Delavnice nosijo naslednje naslove:

- arheološki nakit (otroci si ogledajo nakit iz prazgodovinskega obdobja in si naredijo svoje lastne),
- postanimo restavratorji (v peskovniku poskušajo otroci med igro poiskati vsak svojo razbito glinasto posodico),
- oživiljeni predmeti (otroci si ogledajo nekaj razstavljenih predmetov in jih primerjajo z današnjimi),
- vitezi so imeli ščite (pridobijo si znanje o vitezih, ščitih in grbih ter vsak izdelava svoj ščit),
- bili so gradovi in Turki (iz lepenke gradijo mogočen grad, ki ga napadejo Turki),
- s čim in kaj so se igrali otroci v srednjem veku (otroci izdelajo načrt za igre in se naučijo pravil),
- kako nastane belokranjska pisanica (otroci izdelajo čisto svojo belokranjsko pisanico),
- intarzija (med predmeti je razstavljena intarzirana skrinja iz 19. stoletja. Učenci spoznajo tehniko intarziranja in izdelujejo ornamente po svoji ideji),
- naredimo si papirnato rožo (izdelovanje papirnatih rož je bilo v Beli krajini zelo razširjeno do druge svetovne vojne, zato se otroci naučijo narediti papirnato rožo),
- izdelajmo razglednico (otroci skozi igro spomin spoznajo stare razglednice, nato jih izdelajo sami).

Na voljo imajo tudi muzejske učne ure, med katerimi učenci bodisi pridobijo novo znanje ali utrdijo že osvojeno. V pomoč so jim pedagoške knjižice in delovni listi. Za vrtce in prvo triado imajo organizirano učno uro PREDMETI. Učence druge triade po razstavi vodi knjižica MUZEJSKI KOMPAS. Delovni listi RAZISKUJEMO ZBIRKE BELOKRANJSKEGA MUZEJA je namenjeno učencem tretje triade in dijakom srednjih šol.¹⁸

2.2.3 OCENA VARNOSTI TERENSKEGA DELA

Prostori so primerni za izvajanje terenskega dela pri pouku zgodovine (obisk muzeja). Eksponati iz prazgodovine, kamene, železne, bronaste dobe in iz obdobja Rimljanov, srednjega veka ter vse do Ilirskih provinc se hranijo v vitrinah. Večji

¹⁸ Pedagoški programi v Belokranjskem muzeju Metlika, Belokranjski muzej Metlika, Metlika: 2009.

predmeti so ustrezno ograjeni. Nikjer pa ni označeno, da se eksponatov, ki so na doseg roke, ne sme dotikati. Pa tudi nikjer nisem opazila, da bi bili prostori pod nadzorom kamere.

Nekatere sobe imajo senzor in, ko ta zazna gibanje, se vključi glasba ali pa diaprojektor začne prikazovati stare slike. Ko sem šla skozi razstavo in sem bila edina obiskovalka muzeja, moram reči, da me je to presenetilo in sem se malce ustrašila, ker tega nisem pričakovala. ☺

2.3 MUZEJ NOVEJŠE ZGODOVINE SLOVENIJE

2.3.1 PRIMERNOST PROSTOROV ZA PEDAGOŠKE DEJAVNOSTI

Prostori muzeja so dobri za izvedbo pedagoških dejavnosti. Osnovne in srednje šole rade organizirajo obisk Muzeja novejše zgodovine Slovenije, kar se vidi po številu učencev in dijakov, ki jih letno obišejo.

Muzej mi je bil zelo všeč in hranijo veliko izredno zanimivih predmetov, vendar pa me je zmotilo kar nekaj stvari. Ekspoziti v nekaterih prostorih so preveč na gosto razstavljeni. Še zame je bilo malo preveč. Za otroka, dijaka pa je to preveč informacij naenkrat. Pa tudi razlage za določene predmete, ki so ujeli moje oko, nisem našla. Nekatera besedila so bila zapisana na stropu, kamor sama nebi pogledala, če me na to ne bi opozorila sošolka. Nekateri otroci so radovedni in ni rečeno, da bi to ostalo prezrto, vendar pa je besedila velikokrat preveč, pa napisano je z majhno pisavo. Preveč teksta in njegova majhnost odvrta obiskovalca, katerega to ne zanima. Že res, da potrebuješ razlago, za določeno obdobje, za predmete, vendar pa zgodovinsko in dolžinsko ustrezno. Koga zanima kaj več, bo prosil za vodiča po muzejski razstavi, ali pa bo pri vhodu poprosil za avdio vodiča po muzeju.

2.3.2 PREDSTAVITEV IN OCENA PEDAGOŠKIH DEJAVNOSTI V MUZEJU

Na izbiro imajo izredno pestro ponudbo pedagoških delavnic in različnih ostalih dejavnosti, poleg samega ogleda. Zelo sem bila presenečena nad tako raznovrstnimi muzejskimi urami. Organizirajo delavnice za predšolske otroke, osnovnošolce, dijake in maturante.

Za predšolske otroke imajo na voljo pet različnih delavnic z naslovi: *Veste, kaj je muzej?*, *Kaj sta počela babica in dedek, ko sta bila mlada?*, *Še veste, kako so nekoč živeli?*, *Zgradimo svoje veliko mesto* in *Obleka naredi človeka*. S temi

delavnicami skušajo krepiti otrokove ročne spretnosti, spodbujati ustvarjalnost in kreativnost. Otroci spoznajo delovanjem muzeja, razlike v življenju nekoč in danes, po besedah pedagoške vodje, pa se otroci najraje igrajo stare otroške igre.¹⁹

Za osnovnošolce imajo tudi pripravljene delavnice. Za prvo triado OŠ so predvidene iste delavnice, kot za predšolske otroke. V drugi triadi imajo otroci poleg delavnic *Še veste, kako so nekoč živeli?*, *Zgradimo svoje veliko mesto* in *Obleka naredi človeka* na voljo še delavnice *Časovnica*, *Tehnološki napredek v moderni dobi*, *Postanite skrivni vohuni in rešite veliko skrivnost 20. stoletja*, *Uporabite čute pri raziskovanju zgodovine* in *Spoznavanje države Republike Slovenije*. Teh pet delavnic je na voljo tudi za tretjo triado, pa še delavnice *Razvoj slovenskega naroda v 20. stoletju*, *Spreminjanje načina življenja Slovencev po drugi svetovni vojni*, *Slovenci v obdobju prve svetovne vojne*, *Slovenci med drugo svetovno vojno*, *Dešifriranje sporočil*, *Slovenci v prvem desetletju po drugi svetovni vojni*, *Življenje Slovencev v šestdesetih in sedemdesetih letih 20. stoletja* in *Osamosvojitve Republike Slovenije*. Za drugo in tretjo triado izvajajo tudi pregledno vodenje po stalni razstavi *Slovenci v 20. stoletju*.²⁰

Srednješolcem prav tako kot osnovnošolcem ponujajo pregledno vodenje po muzeju in učne ure *Časovnica*, *Razvoj slovenskega naroda v 20. stoletju*, *Spreminjanje načina življenja Slovencev po drugi svetovni vojni*, *Slovenci v obdobju prve svetovne vojne*, *Slovenci med drugo svetovno vojno*, *Dešifriranje sporočil*, *Slovenci v prvem desetletju po drugi svetovni vojni*, *Življenje Slovencev v šestdesetih in sedemdesetih letih 20. stoletja* in *Osamosvojitve Republike Slovenije*. Ter dve srednješolski muzejski učni uri *Kaj mi povedo zgodovinski viri?* in *Spomeniki NOB v Ljubljani*.²¹ Poleg vse te raznovrstne in izredno zanimive ponudbe, poskrbijo v muzeju tudi za dijake, ki si izberejo zgodovino na maturi.

Neverjeten spekter pedagoških dejavnosti. Odlična ponudba. Komaj čakam, da bom učiteljica in bom lahko svojim učencem z obiskom razstave in ostalih ponudb omogočila svojevrstno izkušnjo v muzeju.

¹⁹ Predšolske skupine | Muzej novejšje zgodovine Slovenije, vir: http://www.muzej-nz.si/sl/pages.php?id_meni=112&id=65 (sneto: 25.5.2015 ob 18.30 uri).

²⁰ Osnovnošolci | Muzej novejšje zgodovine Slovenije, vir: http://www.muzej-nz.si/sl/pages.php?id_meni=113&id=66 (sneto: 25.5.2015 ob 18.45 uri).

²¹ Srednješolci | Muzej novejšje zgodovine Slovenije, vir: http://www.muzej-nz.si/sl/pages.php?id_meni=114&id=67 (sneto: 25.5.2015 ob 18.55 uri).

2.3.3 UPORABNOST MUZEJSKIH EKSPONATOV ZA ŠOLSKE DEJAVNOSTI

Med ogledom muzeja sem neprestano imela v mislih, katere eksponate bi lahko uporabila pri svojih šolskih dejavnostih. Prišla sem do zaključka, da bi dejansko lahko prav vsakega uporabila pri pouku. Vsak ima namreč svojo edinstveno zgodbo in zgodovino. V vsakem prostoru sem našla nekaj, kar je pritegnilo mojo pozornost. Enkrat so bile to 3D fotografije, za katere si potreboval posebna očala, potem je bilo orožje, stari kovanci, stare razglednice, tiskalni stroj, vojaške uniforme, ostanki, ki so jih našli v povojnih grobiščih. Potem pa že izdelki, ki se jih spominjam iz svojega otroštva: čokolino, kolo znamke Rog, stari voziček za otroka, strenska ura Iskra, pa slovenski bankovci in kovanci itn.

2.4 SLOVENSKI GASILSKI MUZEJ

2.4.1 PRIMERNOST PROSTOROV ZA PEDAGOŠKE DEJAVNOSTI

Slovenski gasilski muzej dr. Branka Božiča, ki se nahaja desno od metliškega gradu, je dokaj primeren za izvajanje pedagoške dejavnosti. Vendar pa nimajo tako pestre ponudbe pedagoških delavnic, kot v Belokranjskem muzeju. Do sedaj so imeli namreč na voljo le dve delavnici in vsaka se je izvajala le enkrat. To sta bili delavnici *Izdelajmo si gasilsko odlikovanje* in delavnica ob prazniku sv. Florijana, na temo katerega so otroci tudi ustvarjali.

V prvem nadstropju si lahko ogledamo zgodovino gasilstva do ustanavljanja prvih prostovoljnih gasilskih društev v Sloveniji, razstavljena imajo gasilska odličja, orodja, čelade, različne pisne vire, bandera. V pritličju je razstavljena velika ročna brizgalna z lestvijo, različne plakete in zahvale ter mednarodno sodelovanje slovenskih gasilcev. V kleti, ki je še najbolj zanimiva za fante, je razstavljenih 8 brizgaln. V stavbi, levo do gradu, pa se nahaja še več tehnične opreme, predvsem brizgaln, tako ročnih kot parnih. Zato menim, da bi bil ogled muzeja izredno zanimiv tudi učencem strojnih srednjih šol.

2.4.2 PREDSTAVITEV IN OCENA PEDAGOŠKIH DEJAVNOSTI V MUZEJU

Poleg zgoraj že omenjenih delavnic, v muzeju ponujajo osnovnim in srednjim šolam voden ogled, med katerim učenci izpolnjujejo delovne liste. Za predšolske otroke in učence do petega razreda osnovne šole vodstvo po muzeju poteka kot

zgodbica oz. pravljica. Za učence višjih razredov OŠ in za dijake pa se v delovnih listih pojavlja več faktografije in strokovnosti.

Na žalost ima muzej malo osebja in nobenega pedagoškega delavca, kar je en razlog za skromen izbor delavnic. Delovni listi so super, vendar pa mi je veliko ljudi reklo, da ko so bili v šoli in so obiskovali muzeje, so najbolj sovražili izpolnjevati delovne liste. Kaj narediti, da bo volk sit in koza cela? Odločila sem se, v okviru projektne naloge pri predmetu *Terensko delo pri zgodovini v osnovni in srednji šoli*, sestaviti nov delovni list oz. pedagoško knjižico za Slovenski gasilski muzej namenjeno učencem 6. in 7. razredov OŠ.

2.4.3 UPORABNOST MUZEJSKIH EKSPONATOV ZA ŠOLSKE DEJAVNOSTI

Muzejski predmeti so mi bili zelo všeč. Seveda, nekateri bolj, nekateri manj. Najbolj privlačne so gasilske čelade, brizgalne, pa tudi različna stara ohranjena gasilska orodja, troblje in odličja. Neverjetno je, kako so morali biti gasilci močni, da so lahko poganjali ročno brizgalno.

Ker je muzej specifičen, bi sama obisk muzeja izvedla v 6. razredu. Učenci se učijo o ognju, kot izumu v prazgodovini, pa tudi o gradbeništvu skozi čas (v srednjem veku so velikokrat hiše, vasi, mesta pogorela). Tudi v 7. razredu bi lahko obiskali gasilski muzej, saj spoznavajo življenje v srednjeveških mestih, katera so velikokrat ogrožali požari. V višjih razredih OŠ gasilstvo ne igra tolikšne vloge pri predmetu zgodovine in bi bil obisk bolj priporočljiv mogoče v okviru predmeta *Tehnika in tehnologija*.

3. ZAKLJUČNI DEL

Zgodovinski arhiv Ljubljana si sama tokrat nisem ogledala, se pa še spomnim, ko smo šli na ogled v prvem letniku prve bolonjske stopnje. Arhiv sem le obiskala. Postavila sem nekaj vprašanj glede pedagoških dejavnosti v arhivu itd. Poleg tega pa sem tudi poprosila za njihove zgibanke. Dali pa so mi veliko več, saj sem dobila tudi knjižico, ki je izšla ob 111 obletnici ZAL.

V Belokranjskem muzeju so mi prijazno ponudili zgibanko *Pedagoški programi v Belokranjskem muzeju Metlika*, v kateri si lahko vsak zainteresiran prebere, kakšne delavnice in muzejske ure ponujajo. Prejela sem tudi manjšo knjižico *Belokranjski muzej se predstavi*, ki je bila izdana leta 2012 in, v kateri so slike in opisi izbranih eksponatov stalne razstave ter iz galerije Kambič. Na gradu v Metliki ima svoje

prostore tudi Turistično društvo Vigred Metlika, kjer sem pridobila nekaj prospektnih knjižic o Beli krajini, to sta *Turistična destinacija: Bela krajina* in *Metlika v mojem srcu*.

Muzej novejšje zgodovine Slovenije mi je bil zelo všeč. Vzela sem zgodovinsko relevantne muzejske zgibanke. Pa tudi povprašala sem, če jih imajo mogoče še kaj več. Na žalost so zgibanke, kjer imajo predstavljene vse pedagoške dejavnosti v muzeju, že pošle. Imajo pa v pripravi nove, ki bodo na voljo šele septembra. In z novo zgibanko bodo imeli na voljo tudi nekatere nove dejavnosti. Torej septembra bo za osnovnošolce in dijake na voljo prenovljen pedagoški program in prenovljene zgibanke.

Slovenski gasilski muzej dr. Branka Božiča ima svojo zgibanko, v kateri na kratko opiše zgodovino gasilstva in muzeja, slike pa na grobo predstavijo bogato zbirko, ki se skriva v dveh stavbah. Na voljo imajo tudi besedilo *Deset zapovedi za gasilca*.

Viri in literatura

- Bezenšek, Anton. Staro mestno jedro. V: *Metlika v mojem srcu*. Pripravilo in izdalo: Turistično društvo Vigred Metlika, Metlika: 2015.
- Gasilska zveza Slovenije, vir: <http://www.gasilec.net/organizacija/gasilski-muzej> (sneto: 20.5.2015 ob 11.30 uri).
- Gregorčič, Leon. Metliški grad. V: *Metlika v mojem srcu*. TD Vigred Metlika, Metlika: 2015.
- Kraji – Slovenija, vir: http://krajie.eu/slovenija/rosalnice_tri_fare/slo (sneto: 22.5.2015 ob 15.10 uri).
- Kraji – Slovenija, vir: http://krajie.eu/slovenija/metlika_hisa_bare_juricine/slo (sneto: 22.5.2015 ob 15.30 uri).
- Lapanja, Vesna. Pomen muzejev za pouk zgodovine, s poudarkom na posoških muzejih: diplomsko delo, str.: 18, vir: <http://www.pedagogika-andragogika.com/files/diplome/2007/2007-Lapanja-Vesna.pdf> (sneto: 19.5.2015 ob 13.00 uri).
- Metlika – turizem, vir: http://www.metlika-turizem.si/content.asp?sif_co=22 (sneto: 22.5.2015 ob 15.00 uri).
- Osnovnošolci | Muzej novejšje zgodovine Slovenije, vir: http://www.muzej-nz.si/sl/pages.php?id_meni=113&id=66 (sneto: 25.5.2015 ob 18.45 uri).

- Pedagoški programi v Belokranjskem muzeju Metlika, Belokranjski muzej Metlika, Metlika: 2009.
- Predšolske skupine | Muzej novejšje zgodovine Slovenije, vir: http://www.muzej-nz.si/sl/pages.php?id_meni=112&id=65 (sneto: 25.5.2015 ob 18.30 uri).
- Slovenia.info, vir: <http://www.slovenia.info/si/Muzeji-in-galerije/Slovenski-gasilski-muzej-Dr-Branka-Bo%C5%BEi%C4%8Da.htm?muzej=3373&lng=1> (sneto: 20.5.2015 ob 11.30 uri).
- Slovenski arhivi se predstavijo, str. 4-7, vir: <http://www.arhivsko-drustvo.si/sl/documents/18325/25915/Slovenski+arhivi+se+predstavijo.pdf> (sneto: 19.5.2015 ob 12.00 uri).
- Srednješolci | Muzej novejšje zgodovine Slovenije, vir: http://www.muzej-nz.si/sl/pages.php?id_meni=114&id=67 (sneto: 25.5.1025 ob 18.55 uri).
- TIC Metlika. Partizanska letališča v Beli krajini. V: Metlika v mojem srcu.
- Zgodovinski arhiv Ljubljana, vir: <http://www.zal-li.si/index.php/izobraevanje/une-ure> (sneto: 20.5.2015 ob 10.30 uri).

Priloga

- 1) Zgibanka Slovenskega gasilskega muzeja dr. Branka Božiča

V starem metliškem mestnem jedru, v neposredni bližini gradu, stoji Slovenski gasilski muzej dr. Branka Božiča, ki s svojo bogato zbirko prikazuje zgodovinsko dediščino in obširno dejavnost gasilstva od začetkov do današnjih dni. Ustanoviteljica muzeja je Gasilska zveza Slovenije.

Odprt je bil 16. avgusta 1969 ob praznovanju 100-letnice gasilske organizacije na Slovenskem, saj je bilo prav v Metliki leta 1869 ustanovljeno prvo prostovoljno gasilsko društvo – požarna bramba – na Slovenskem.

Vitez dr. Josip Savinšek, ustanovitelj prve požarne brambe na Slovenskem

Kmalu potem so se tudi drugod po Sloveniji pričela ustanavljati prostovoljna gasilska društva. Danes jih je že 1.348, vanje pa je vključenih preko 151.000 gasilk in gasilcev. Prvotno se je muzej imenoval Slovenski gasilski muzej, maja 2003 pa se je preimenoval v Slovenski gasilski muzej dr. Branka Božiča – dr. Branko Božič je bil pobudnik za ustanovitev muzeja in dolgoletni predsednik Gasilske zveze Slovenije.

Spomladi leta 2009 – leto je bilo v znamenju praznovanja 140-letnice gasilstva na Slovenskem – je bil muzej prenovljen.

Brigalna iz leta 1836, Grahovo pri Cerknici

Gasilska tehnika v paviljonu

Gasilska tehnika v spodnji etaži muzeja

V dveh stavbah so sistematično predstavljeni dragoceni eksponati, ki pričajo o delu in razvoju gasilstva kot neprecenljive nacionalne dediščine.

Razstavljeno je zanimivo zgodovinsko gradivo – utemeljitelji slovenskega gasilstva (Ignacij Merhar, Fran Barle, Josip Turk), fotografije, gasilski tisk, priznanja – pa tudi uniforme, odlikovanja, čelade, manjše gasilsko orodje in oprema ter stare gasilske brigalne iz različnih delov Slovenije.

Diploma Josefa Kottzecka za njegovo 25-letno službovanje v gasilstvu (podelil jo je Štajerski deželni zbor)

2) Knjižica Belokranjski muzej se predstavi

3) Prospektna knjižica Turistična destinacija: Bela krajina

TURISTIČNA DESTINACIJA

Bela krajina

www.belakrajina.si

I FEEL
LOVE NIA

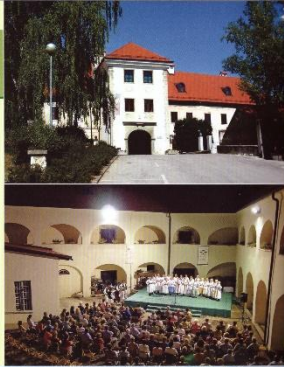
Kulturna dediščina

Po trgih Metlike do muzejskih zbir

Odkrivajte metliške zaklade na treh slikovitih trgih! Na Mestnem trgu s cerkvijo sv. Nikolaja, prošitjo in komendo, sedežem nekdanjega nemškega viteškega reda, je med nadstropnimi hišami ob nekdanjem mestnem obzidju stavba prve narodne čitalnice na Dolenjskem in v Beli krajini. Tu sta tudi lekarna z reliefom sv. Trojice in mestna hiša s strešno fasado zidanih stolpčev in z železnim metliški grbom. Spominske plošče opozarjajo na pomembne Belokranjce, rojene in delujoče v Metliki. Na Trgu svobode (j. mogočni grad,) v katerem so Belokranjski muzej, poročna dvorana in TIC. V spominskem parku pred gradom so kipi in plošče v spomin padlim v NOB, blizu so tudi doprtni kipi pomembnih Belokranjcev. Na trgu sta tudi Slovenski gasilski muzej z zbirko prve požarne brambe na Slovenskem ter prva hranilnica in posojilnica na Dolenjskem in v Beli krajini.

Partizanski trg se začne tam, kjer sta dohod v mesto nekoč zapirala stolp in mestna vrata. Med trškimi stavbami izstopata Obrtni dom in stavba nekdanje osnovne šole, v kateri je bila tudi ofitrska šola glavnega štaba NOB. Blizu starega mestnega jedra je ob glavni cesti Galerija Kambič z bogato umetniško zbirko, ki sta jo Metliki podarila akademik prof. dr. Vinko Kambič in njegova žena Vilma Bukovec, znana operna primadona. Blizu je tudi največja belokranjska vinska klet v prostorih KZ Metlika. Vse to in še veliko več spoznate, če se podate na sprehod okrog Metlike, ki je organiziran vsako leto ob mestnem prazniku.

Nedaleč od Metlike je Gradec, kjer je bila že leta 1944 ustanovljena organizacija RK in leta 1999 odprta stalna spominska zbirka RK Slovenije.

Romajte h gotskim Trem faram.

Blizu Metlike je v Rosalnicah ena najpomembnejših belokranjskih romarskih poti, ki vodi do treh gotskih cerkva, stonjnih za visokim obzidjem. Severna cerkev Žalostne Matere božje se ponaza z orglami iz leta 1753, ki so najstarejše na Slovenskem. Srednja cerkev, posvečena bičanemu Jezusu, nosi patronacijo Glej človek (Ecce homo). Južna cerkev Lurske Matere božje ima v severni steni vzdano zakramentno hišico. Orednji dogodek v romarskem kompleksu je vsako leto prvo nedeljo po 24. avgustu na god svetega Jerneja.

Oglejte si letalo DC3 - Otok.

V Beli krajini so v času druge svetovne vojne delovala letališča in spuščališča, pomembna za narodnoosvobodilni boj. Ob glavni cesti med Metliko in Črnomljem si lahko pri vasi Otok ogledate ameriško letalo DC-3. Postavljeno je v spomin na zavezniško pomoč narodnoosvobodilni vojski in na evakuacije številnih ranjenec in civilnega prebivalstva v letih 1943-45.

Vatopite v baročno cerkev pod skodlasto kupolo.

Cerkev svete Trojice na Vinjem Vihu pri Semicu preseneti z najlepšimi baročnimi posebnostmi v Beli krajini. Cerkev s sijajnim pozlačenim glavnim oltarjem ima osemstrano obliko in kupolo, pokrito s skodlam. Zgrajena je bila leta 1647.

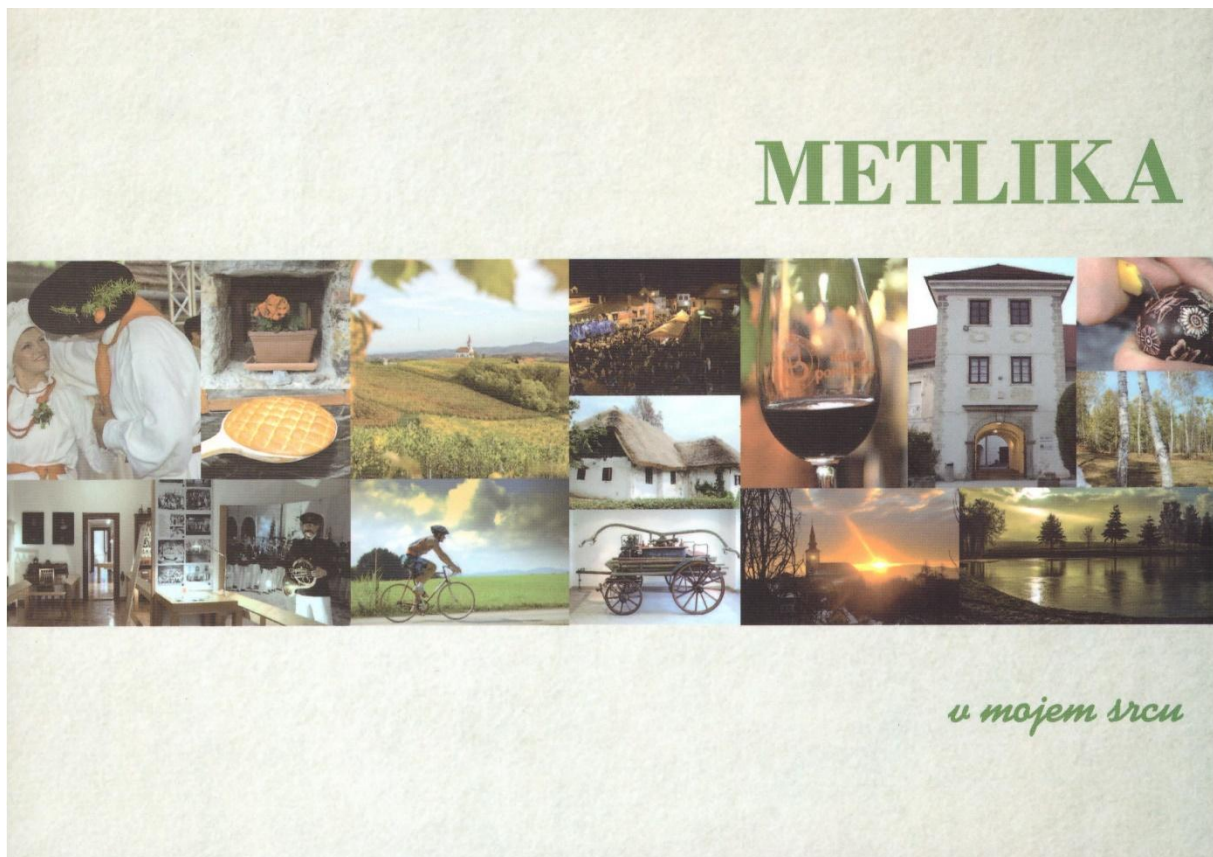
Kolpa

d.o.t.a.k.k.n.i.s.e.z.g.o.d.b.e
www.kolpariver.eu

Bela krajina
občina za slobo

4) Prospektna knjižica Metlika v mojem srcu

O METLIKI - ZNAMENITOSTI NA OBMOČJU MESTNE SKUPNOSTI

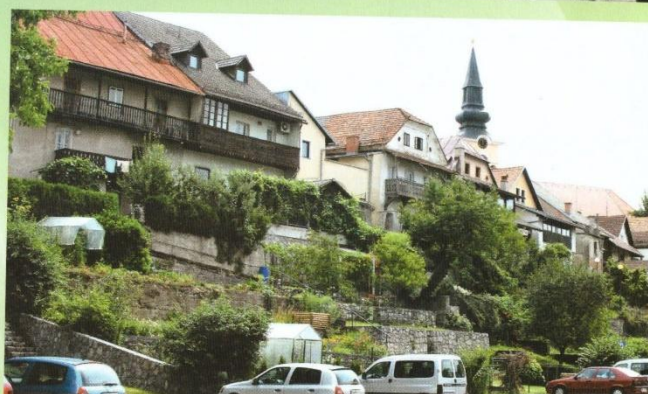
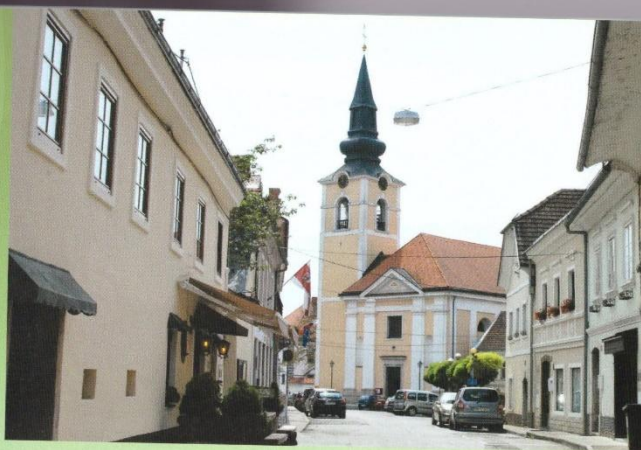
Najstarejši del Metlike leži pod hribom Veselica, na naravnem pomolu med dolinama potoka Obrh in Suhor ter suho dolino Bojice. Prostor je bil naseljen že v prazgodovini. Časovno lahko nastanek mesta postavimo v srednji vek. Leta 1365 je Metlika, ki se je takrat imenovala še Novi trg, že imela obzidje. Iz tega obdobja najdemo v mestu le nekaj posameznih stavb, ki so bile v času 650 let obstoja Metlike temeljito spremenjene. Spremembe so posledica pogostih turških vpadov, ki so se dogajali od leta 1407. Sprva so bili to vpadi oddelkov bosanskega vojvode Hrvoja Vukčiča, med katerimi so bili najverjetneje tudi turški oddelki. Bili so posledica vladarskih bojev med cesarjem Sigismundom Luksemburškim in bosanskim kraljem Tvrtkom II. Vpadov nato ni bilo naslednjih petdeset let. Obnovili so se po letu 1463, ko so si Turki podredili Bosno. Zadnji turški napad na Metliko je bil leta 1578. Mesto so pogosto uničevali požari, najhuje je bilo v letih 1705 in 1790. Metlika se je v 19. stoletju ponovno postavila na noge.

Pred tem je počasi izginjalo srednjeveško obzidje, okoli starega jedra pa so v 19. stoletju nastajali novi predeli. Njihova imena so ohranjena do današnjih časov. Tako sta nad izvirom Obrha nastala Požeg in Hrib, ob Cesti bratstva in enotnosti Šranga, Drage in Strnišče, nad njo Cancenberk, v okolici Zdravstvenega doma Majer, pri klavnici Majlont, ob cesti proti Rosalnicam Vejar. Zaradi razgibanega površja leži mesto na nadmorskih višinah od 145 m v Majlontu do 205 m na Hribu oziroma 233 m na Veselici. Novejši deli mesta, nastali v 20. stoletju, se razprostirajo od Majera proti železniški postaji in naprej do mejnega prehoda preko Kolpe na Hrvaško. Na mestnem obrobju, severno od zgodovinskega središča Metlike, so nastale soseske ob cesti proti Svržakom oziroma proti Grabrovcu. V zadnjem desetletju nastaja novo naselje severno od Pilda, Strmec.

STARO MESTNO JEDRO

Na Mestnem trgu z značilno srednjeveško obliko se nahajajo najpomembnejše stavbe zgodovinskega dela mesta, cerkev sv. Nikolaja, komenda in proštija. V osrednjem delu je trg precej širok, kar je omogočalo zbiranje ljudi, zato so še danes vsak prvi in tretji torek v mesecu sejmi, ki so ostanek srednjeveških mestnih privilegijev. Arhitekturno je trg precej neenoten. Na levi strani trga vidimo enonadstropne meščanske hiše iz 19. stoletja, ki so nastale na zahodnem obzidju srednjeveške Metlike. Od stavb izstopa Mestna hiša, zgrajena 1869, v kateri je danes sedež občine. Ob vstopu na trg se pogled usmeri do farne cerkve sv. Nikolaja, ki sega v leto 1334. Letnica 1578 nad portalom spominja na uničenje cerkve ob zadnjem turškem vpadu. Zgradili so novo, ki je kasneje pogorela v velikem požaru leta 1705, tako kot tudi grad, komenda, vsi stolpi in hiše na mestnem pomolu. Današnja cerkev je največja baročna stavba v Beli krajini. Notranjost cerkve je tipično baročna, na kar kažejo glavni oltar in oba stranska. Stropne freske so delo italijanskega slikarja Domenica Fabrisa. Križev pot, ki ga je izdelal Josip Egartner, je leta 1828 kupil takratni metliški kaplan Friderik Baraga. Njemu v spomin je na zahodni steni cerkve vgrajena spominska plošča. Cerkev sv. Nikolaja in Komenda, ki se nahaja na južnem delu, pripadata nemškemu viteškemu redu, kar simbolizira križ nemškega reda nad portalom. V komendi je bil rojen Franc Jožef Hočevar (1853–1919), matematik in pisec učbenikov, na kar spominja vzdana spominska plošča.

Od leta 1735 je v Metliki sedež proštije, v kateri domuje prošt, metliški župnik. Proštija in komenda delujeta kot celota. Proštija izvira iz obdobja prve polovice 18. stoletja. Stavba je lično obnovljena, enako tudi proštjska štala, kjer je danes veroučna učilnica. Ob vходу v proštijo sta vzdani dve spominski plošči. Prva je posvečena Frideriku Baragi, ki je od tu odšel leta 1830 v Severno Ameriko misionarit med Indijance. Druga je posvečena metliškemu kaplanu Janezu Puharju, ki je v tej hiši leta 1841 uspel s svojimi poskusi fotografije na steklu.

Na Mestnem trgu so tudi rojstna hiša kiparja Alojza Gangla (1859–1935) in književnika Engelberta Gangla (1873–1950), nekoč delujoča Wachova lekarna (1886), v katero je vzdani relief Svete Trojice, ki je zaščitnica lekarniške dejavnosti, in prva Narodna čitalnica na Dolenjskem (1865).

Mestni trg se na svojem izhodu zoži in nas pripelje na najboljše mestni prostor. To je Trg svobode, ki ga na najvišji točki zaključuje grad. Metliški grad stoji na najvišji točki pomola med Obrhom in Bojico, na Trgu svobode. Srednjeveške listine ga prvič omenjajo leta 1338, verjetno pa je njegova zasnova precej starejša. V obdobju turških vpadov je skupaj z mestom predstavljal obrambo za deželo Kranjsko. Grad je bil v požarih 1705 in 1790 leta močno poškodovan. Po obnovah je izgubil trdnjovski videz. V notranjosti grajske stavbe je prostorno dvorišče, ki ga obdajajo arkade. V njem se od leta 1951 nahaja Belokranjski muzej. Stalne zbirke v prvem nadstropju so arheološka, kulturnozgodovinska, etnološka in zbirka novejšje zgodovine. V pritličju so lapidarij, vinogradniška zbirka in Ganglova galerija, namenjena občasnim razstavam. V poletnem obdobju se na dvorišču odvijajo kulturne prireditve »Pridi zvečer na grad«.

V parku pred gradom so doprsni kipi pomembnim Belokranjcem, spominska plošča padlih in žrtev druge svetovne vojne iz vseh naselij občine, spomenik, posvečen belokranjskemu partizanu, doprsni kip Tita in štirih narodnih herojev. V stavbi stare sokolske telovadnice, ki so jo metliški Sokoli uporabljali pred drugo svetovno vojno, ima prostore Slovenski gasilski muzej. Pred muzejem je na kamnu vzdignjena ploščica, ki spominja na ustanovitev Prve požarne brambe na Slovenskem. Na pobudo metliškega graščaka Josipa Savinška so jo Metličani ustanovili leta 1869. Muzej nosi ime po dr. Branku Božiču, ki je zaslužen za postavitve muzeja. Omeniti je potrebno še trto, cepljenko najstarejše trte v Sloveniji, modro kavčino iz Maribora. V neposredni bližini se nahaja tudi stavba z napisom Prva dolenska hranilnica in posojilnica.

Najmlajši trg v starem mestnem jedru je Partizanski trg, saj stoji na območju, ki je bilo v srednjem veku že izven obzidja. Najmogočnejša je stavba nekdanje osnovne šole, zgrajene leta 1886. V njej se je rodil režiser Osip Šest (1893–1962). V času druge svetovne vojne je bila v stavbi oficirska šola. Danes je v njen srednja šola. Na drugi strani trga je rojstna hiša bratov Navratil. Starejši Ivan Navratil (1825–1896) je bil priznan jezikoslovec in narodopisec, po njem se danes imenuje metliška folklorna skupina, mlajši Anton Navratil (1832–1897) pa je bil narodni buditelj. Na tem trgu je tudi rojstna hiša prim. dr. Mirka Černiča (1884–1956).

ANTON BEZENŠEK

METLIŠKI GRAD

Metliški grad je prvič omenjen leta 1338 kot trdnjava v Novem trgu (staro ime Metlike). Skupaj z mestom je predvsem v 15. in 16. stoletju igral ključno vlogo v obrambi Kranjske pred krvavimi turškimi vpadi. Grad, ki je brez večje škode preživel drugo svetovno vojno, v starejši preteklosti ni imel take sreče. Po požarih v letih 1705 in 1790 so ga obnavljali in grajska stavba, ki na Valvasorjevem bakrorezu učinkuje še povsem trdnjavsko, je dobila značaj udobne mestne rezidence. Prvi lastniki metliškega gradu niso znani. Od 16. do 18. stoletja so ga imeli v lasti grofje Alapi, nato Frankopani, Wazni in nadškofija Zagreb. Leta 1792 ga je ta prodala ljubljanskemu krčmarju Jožefu Savinšku, čigar družina je z gradom gospodarila dobrih sto let. V začetku 20. stoletja ga je kupila Prva dolenska posojilnica, danes pa je grad v lasti Občine Metlika. V njem že več kot šestdeset let domuje Belokranjski muzej. Za svoje potrebe je postopno obnavljal posamezne prostore, vendar pa se je celovita prenova gradu, ki še traja, začela šele pred dobrim desetletjem. Arkadno dvorišče gosti čez leto najrazličnejše prireditve. Poleg muzeja so v metliškem gradu tudi Turistično informacijski center, poročna soba in Grajska klet, ki privablja številne obiskovalce s široko ponudbo vrhunskih belokranjskih vin.

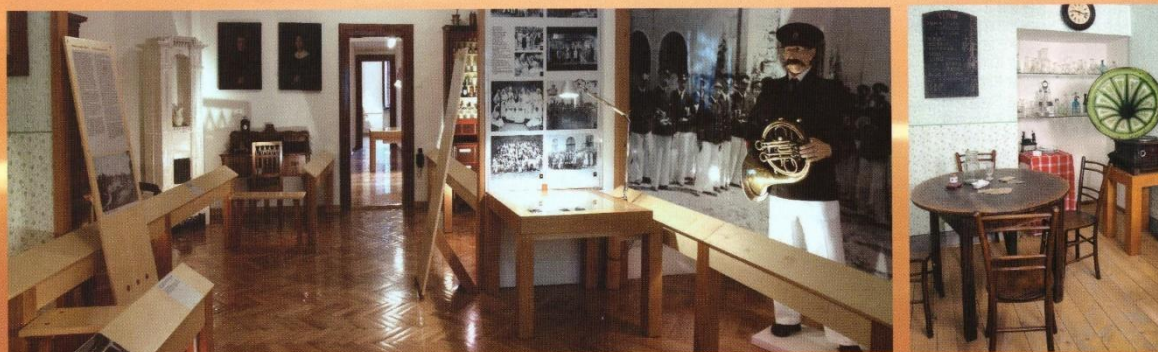
LEON GREGORČIČ

BELOKRANJSKI MUZEJ METLIKA

Stalna razstava Belokranjskega muzeja v metliškem gradu ima naslov *Življenje ljudi v Beli krajini od prazgodovine do sredine 20. stoletja*. Od mlažše kamene dobe so se ljudje naseljevali v deželi med Gorjanci in Kolpo. Do pozne antike so tu živela razna ljudstva, ki so za seboj puščala sledi, danes vidne v arheološki zbirki muzeja. V kulturnozgodovinski zbirki je prikazana zgodovina Bele krajine od nastanka mest v 14. stoletju do Ilirskih provinc. Zlasti težki časi so bili v 15. in 16. stoletju, ko so Turki morili, požigali in plenili po Beli krajini. Največ predmetov in drugega gradiva je povezanih z Belokranjci, ki so predstavljeni v etnološki zbirki. Ime Beli Kranjci se je pojavilo v prvi polovici 19. stoletja po tedaj tu splošni beli noši in ti prebivalci so potem dali ime celi pokrajini. Zbirka novejšje zgodovine opozarja na najpomembnejše dogodke v prvi polovici 20. stoletja. V stari Jugoslaviji se je Bela krajina le počasi trgala iz zaostalosti. Bila je brez vsake industrije; imela je le nekaj večjih obrtnih delavnic in premogovnik Kanižarico. Ob izbruhu druge svetovne vojne so Belo krajino zasedli Italijani, po kapitulaciji Italije v septembru 1943 pa je dežela med Kolpo in Gorjanci postala svobodno partizansko ozemlje, kar je bil edinstven pojav ne le v drugi svetovni vojni, temveč v zgodovini vojskovanja sploh.

ANDREJA BRANCELJ BEDNARŠEK

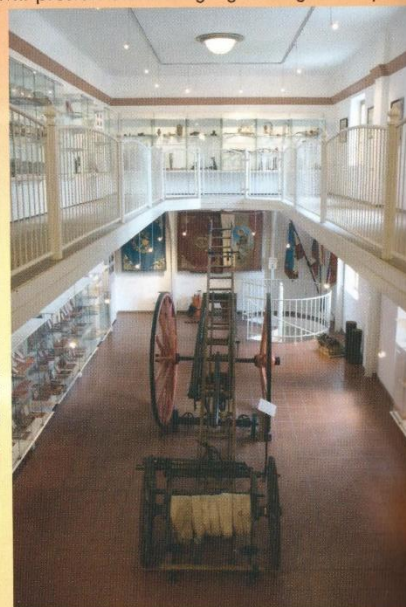
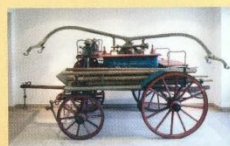
SLOVENSKI GASILSKI MUZEJ DR. BRANKA BOŽIČA

Pot slovenskega gasilstva je dolga skoraj stoletje in pol. Slovenski gasilski muzej v Metliki, čigar ustanoviteljica je Gasilska zveza Slovenije, je odprl svoja vrata širši javnosti leta 1969 ob praznovanju 100. obletnice gasilstva na Slovenskem. V Metliki je bila namreč 18. septembra 1869 ustanovljena Prva požarna bramba na Slovenskem. Prvi razstavnih prostorih Slovenskega gasilskega muzeja so bili v pritličju gradu. Zbirke v muzeju so se z leti dopolnjevale in dosegle današnjo podobo.

V prostorih, ki sta jih GZS in muzej dobila leta 1993, so trije razstavnih deli. Na galeriji so predstavljeni začetki slovenskega gasilstva vse tja do prve svetovne vojne. Tu si obiskovalec lahko ogleda stare predmete, ki jih danes pri gasilcih ne vidimo več. Ohranjene so gasilske uniforme in poveljniške čelade, sekirice in ostalo gasilno orodje, ki so ga gasilci uporabljali pri gašenju požarov, ter gasilska odlikovanja. V dvoranskem delu je predstavljena gasilska dejavnost med obema vojnoma in po drugi svetovni vojni. Velik poudarek je na gasilskem izobraževanju, tekmovanjih in skrbi za gasilski naraščaj ter s tem dana možnost za prihodnost gasilske organizacije. V kletnih prostorih je razstavljen gasilska tehnika – gasilne motorke na štirikolesnih vprežnih vozovih.

V nekoliko oddaljenem razstavnem paviljonu ob grajski stavbi so številne ročne gasilne brizgalne. Med njimi se ponaja ročna gasilna brizgalna iz leta 1836 iz Grahovega pri Cerknici. V letu 2003 so muzej preimenovali v Slovenski gasilski muzej dr. Branka Božiča. Dr. Branko Božič je bil pobudnik za ustanovitev muzeja in dolgoletni predsednik Gasilske zveze Slovenije.

PETRA PLANINC

PARTIZANSKA LETALIŠČA V BELI KRAJINI

Partizansko letališče na Otoku, ki so ga zahodni zavezniki poimenovali Picadilly hope, Sovjeti pa EK-B1, so leta 1944 osnovali in uredili partizani.

Sprva so na slovenskem ozemlju organizirali le spuščališča, ki kasneje niso zadostovala potrebam vojske, saj je bilo treba poleg dostave tovora odpeljati tudi ranjence in bolnike ter posadke sestreljenih zavezniških letal. Bela krajina je imela tudi primerno lokacijo, ker je bila po kapitulaciji Italije razmeroma varna.

Tretji razlog, da so partizani gradili letališče Otok, pa je ta, da so na teheranski konferenci (leta 1943) Churchill, Roosevelt in Stalin sprejeli sklep, da na ozemlju Jugoslavije kot edino legitimno vojaško silo priznajo partizansko vojsko. Pogoji za pošiljanje pomoči jugoslovanskim in slovenskim partizanom pa je bil, da se zagotovijo primerna, varna letališča s signalizacijo. Največ pomoči, kot so streliva, orožja in drug vojaški material ter hrano, zdravila in medicinsko opremo so pošiljali Angleži in Američani, manj Sovjeti. Prav tako so rešili veliko ranjencev, zavezniških pilotov, otrok, žena in ostarelih.

Letališče Picadilly hope je bilo relativno majhno; merilo je dobrih 800 metrov po dolžini in približno 100 metrov po širini. Težave je povzročalo tudi vreme. Zaradi dežja je bilo letališče pogosto neuporabno, poleg tega so bile potrebe vse večje, zato so pričeli razmišljati o novem in večjem letališču na Krasincu.

Zadnji let na partizansko letališče Otok je bil 28. aprila 1945. Leta 1984 pa so letalo pripeljali na travnik blizu vasi Otok pri Metliki in ga postavili kot muzejsko obeležje, kot spomin na upanje v hudih stiskah druge svetovne vojne.

Letalo Douglas DC-3 oziroma vojaška inačica C-47 je dvomotorno propelersko letalo s štirimi člani posadke, ameriškega izvora. Je izredno vzdržljivo, vodilno in trpežno. Letalo je edini ohranjen primerek v Sloveniji, zato je izrednega pomena za slovensko vojaško zgodovino.

TIC METLIKA

ROSALNICE - ROMARSKO SREDIŠČE TRI FARE

Romarski kompleks se odlikuje po treh gotških cerkvah, stisnjenih znotraj visokega pokopališkega obzidja. Severna cerkev je posvečena Žalostni Materi Božji, srednja nosi patroninji Glej človek (Ecce homo), južna pa Lurške Matere Božje. Zgodovina in stavbni razvoj kompleksa kljub nekaterim raziskavam še

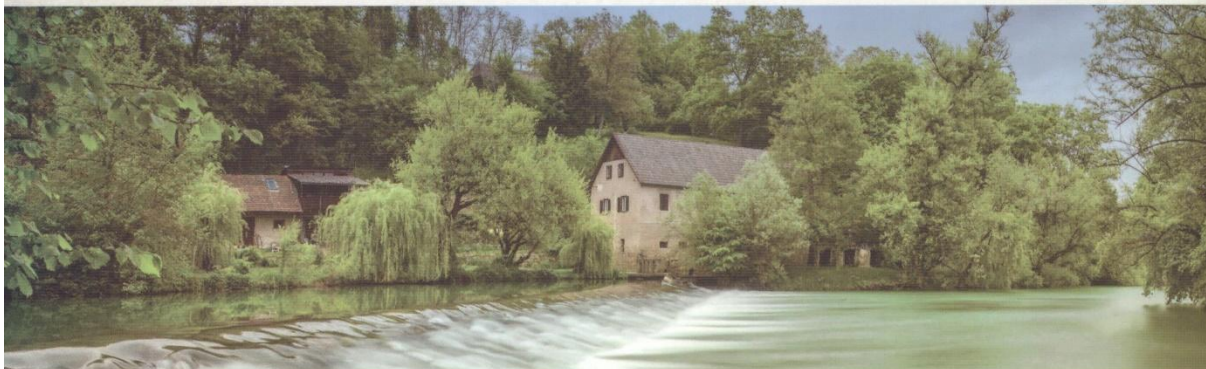

nista v celoti pojasnjena. Valvasor navaja, da je cerkve gradil red templarjev v 12. stoletju, česar z dokumenti ni mogoče podpreti. Po vsej verjetnosti je treba začetke cerkve iskati ob koncu 11. stoletja, ko je bila ustanovljena škofija v Zagrebu, ki si je svoj čas lastila pristojnost nad tem ozemljem.

Zagotovo sta cerkev in župnija obstajali leta 1228, ko je oglejski patriarh na novo ustanovil župnijo v Črnomlju in ji podredil vse tedaj obstoječe cerkve v Beli krajini, tudi v Rosalnicah oziroma Logu, kot se je kraj takrat imenoval. Leta 1268 je celotno cerkveno organizacijo v Beli krajini pridobil nemški viteški red, ki se je nastanil tudi v Rosalnicah. Temeljni njihovih stavb so bili odkriti jugozahodno od pokopališkega obzidja. V 14. stoletju se je župnija v Rosalnicah osamosvojila, okoli leta 1469 pa so zaradi turških pustošenj sedež župnije prenesli v mesto Metlika.

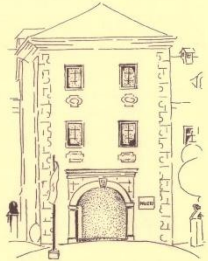

Kljub nemirnemu času se je v 15. in 16. stoletju cerkveni kompleks razvil v najpomembnejše romarsko središče v Beli krajini, pri katerem se v avgustu srečujejo ljudje različnih narodnosti in veroizpovedi z obeh strani državne meje. Skozi stoletja so bile vse tri stavbe večkrat predelane, zato se v njih srečujemo z umetnostnimi stili od romanike, gotike, baroka do historicizma 19. stoletja. Najstarejša cerkev je južna, ki je ohranila še romansko ladjo. Okoli leta 1400 so kot novogradnjo zgradili severno in jo leta 1438 okrasili s freskami, ki so se ohranile na steni za glavnim oltarjem. V tej cerkvi najdemo tudi najstarejše baročne orgle na Slovenskem iz leta 1753. Najmlajša je srednja cerkev, zgrajena okoli leta 1500. Zaradi romarske funkcije so cerkve tudi bogato opremili. Severna se ponaša z baročnimi oltarji in orglami iz 18. stoletja ter poslikavo iz leta 1842, delo slikarja Josefa Egarterja iz Kranja. Iz 18. stoletja sta tudi oltarja v srednji cerkvi, ki jo je poslikal Egarterjev učenec Jurij Tavčar leta 1862. Južno cerkev, pri kateri je bil prvotno sedež župnije, zaznamuje le novogotski oltar iz druge polovice 19. stoletja.

ROBERT PESKAR

Turistično društvo Vigred Metlika
Turistično informacijski center Metlika
Trg svobode 4
8330 Metlika
tel.: 07 36 35 470
fax: 07 36 35 471
gsm: 040 454 019
e-mail: tdvigred.metlika@siol.net
www.metlika-turizem.si

5) Zgibanka Pedagoških programov v Belokranjskem muzeju Metlika

**PEDAGOŠKI PROGRAMI
V BELOKRANJSKEM
MUZEJU METLIKA**

Namen pedagoških programov Belokranjskega muzeja je približati zbirke in predmete, ki jih hranimo, obiskovalcem različnih starostnih skupin. Hkrati si prizadevamo, da bi bil obisk muzeja čim bolj poučen in tudi zabaven. Posebno pozornost posvečamo šolski mladini, ki ji z različnimi oblikami učenja dopolnjujemo in bogatimo obsežne šolske programe.

DELAVNICE ZA OTROKE
Udeleženci muzejskih delavnic skozi igro in pogovor na privlačen način pridobivajo novo znanje, kar je poleg vzpodbujanja odgovornosti do kulturne preteklosti najpomembnejši cilj pedagoške dejavnosti muzejev.

V Belokranjskem muzeju nudimo naslednje delavnice za otroke, ki so vse povezane s stalno razstavo v metliškem gradu:

ARHEOLOŠKI NAKIT
V arheološki zbirki so številni predmeti iz obdobja prazgodovine. Gre za lončeno posodje, raznovrstna orodja, orožje, in seveda nakit ter dele tedanje noše. Otroci si najprej ogledajo razstavljen nakit, potem pa ga poskušajo replicirati s sodobnimi materiali.

POSTANIMO RESTAVRATORJI

Tudi ta delavnica je posvečena arheologiji. V improviziranem peskovniku poskušajo otroci med igro poiskati usak svojo razbito glinasto posodico. »Izkopanine« morajo pozneje zlepliti, pobarvati in se ob delu pogovarjati o tem, kako so podobne predmete izdelovali in uporabljali v preteklosti.

OŽIVLJENI PREDMETI

Otroci si najprej ogledajo nekaj muzejskih predmetov. Ugotovijo iz česa so narejeni, kako delujejo in zakaj so jih uporabljali. Potem jih primerjajo s tistimi, ki jih uporabljamo danes. Predmete tudi narišejo, opišejo in dopolnijo svoj prvi »muzejski list«. Ob tem spoznajo način popisovanja in shranjevanja predmetov v muzejih.

VITEZI SO IMELI ŠČITE

Otroci pridobijo znanje o vitezi, ščitih in grbih. Ko spoznajo, kakšni so bili viteški ščiti, izdelajo usak svojega.

BILI SO GRADOVI IN TURKI

Otroke poskušamo animirati, da skupinsko iz lepenke »zgradijo« mogočen grad, ki ga oblegajo Turki.

S ČIM IN KAJ SO SE IGRALI OTROCI V SREDNJEM VEKU

»Mlin«, »trdnjava«, »zara« so bile priljubljene igre v srednjem veku. Otroci na delavnici izdelajo načrte zanje in se naučijo pravil posamezne igre. Lahko naredijo tudi kakšno igračo, mogoče vetrnico.

KAKO NASTANE BELOKRANJSKA PISANICA

Belokranjski muzej hrani veliko zbirko pisanic. Na tej delavnici otroci s stopljenim voskom rišejo ornamente na izpihana jajca, ki jih kasneje pobarvajo v rdeči in črni barvi. Na Slovenskem se je tourstna poslikava velikonočnih jajc ohranila predvsem v Beli krajini in pisаницe so postale eden najbolj prepoznavnih belokranjskih spominkov.

INTARZIJA

Med razstavljenimi etnološkimi predmeti je tudi intarzirana skrinja iz druge polovice 19. stoletja. Otroci spoznajo tehniko intarzije, ko z barvnimi vložki temnega in svetlega lesa izdelujejo ornamente po svojih zamislih.

NAREDIMO SI PAPIRNATO ROŽO

Vse do druge svetovne vojne je bilo v Beli krajini razširjeno izdelovanje rož iz papirja. Papirnato cvetje je bilo namenjeno predvsem za poročne šopke, venčke, šopke za vojake nabornike in

novomašnike. Najpogosteje so jih oblikovali iz krep papirja. Otroci na delavnici sami naredijo papirnat rožo, ki jo obdržijo za spomin.

IZDELAJMO RAZGLEDNICO

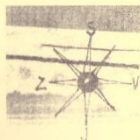
Skozi igro »spomin« pokažemo otrokom replike starih razglednic, njihove motive, pisavo... Potem razglednico izdelajo sami in jo odpošljejo.

MUZEJSKE UČNE URE

V dogovoru s pedagogi osnovnih in srednjih šol za posamezne razrede ali skupine pripravimo muzejske učne ure z različnimi vsebinskimi poudarki. Učenci in dijaki pridobijo novo znanje in utrjujejo že pridobljeno. Pri tem so jim v pomoč pedagoške knjižice in delovni listi, pripravljeni za različne starostne skupine.

Vodstvo po stalni razstavi s pedagoško knjižico **PREDMETI** je primerno za otroke, ki obiskujejo vrtce in prvo triletno osnovnih šol.

Vodstvo po stalni razstavi s pedagoško knjižico **MUZEJSKI KOMPAS** je primerno za otroke, ki obiskujejo drugo triletno osnovnih šol.

Vodstvo po stalni razstavi z delovnimi listi **RAZISKUJMO ZBIRKE BELOKRANJSKEGA MUZEJA** je namenjeno učencem tretjega triletja osnovnih šol in dijakom srednjih šol.

Poleg stalne ponudbe pedagoških programov večkrat organiziramo tudi občasne sobotne delavnice za otroke in poleti »počitnice v Galeriji Kambič«.

V Belokranjskem muzeju se bomo potrudili, da bodo naši mladi obiskovalci čim bolj zadovoljni. Z delavnicami, učnimi urami in vodstvi bomo poskrbeli, da jim bo obisk Belokranjskega muzeja ostal v spominu.

Če vas je kateri pedagoški program pritegnil, se obrnite na muzejsko pedagoginjo Belokranjskega muzeja Alenko Misja Zgaga po telefonu, faksu ali e-mailu. Za vse programe se je potrebno predhodno najaviti.

BELOKRANJSKI MUZEJ
TRG SVOBODE 4
8330 METLIKA
tel.: 07 30 63 370
faks: 07 30 58 177
e-mail: alenka.misja@guest.arnes.si
naša stran: www.belokranjski-muzej.si

Izdal in založil: Belokranjski muzej Metlika • Zarij: Andreja Brancelj Bednaršek • Besedilo: Alenka Misja Zgaga •
Ribe: Mladena Brancelj • Tisk: Opava Novo mesto • Naklada: 1000 izvodov • Metlika 2009

6) Razstave v Muzeju novejše zgodovine

MUZEJ NOVEJŠE
ZGODOVINE SLOVENIJE

RAZSTAVE V MUZEJU NOVEJŠE ZGODOVINE SLOVENIJE/ EXHIBITIONS AT THE NATIONAL MUSEUM OF CONTEMPORARY HISTORY

Stalna razstava: SLOVENCİ V 20. STOLETJU

Slovenci smo v dvajsetem stoletju zamenjali nekaj držav in državnih ureditev, preživeli dve svetovni vojni, se vključili v tehnološko revolucijo, v zadnji, osamosvojitveni vojni pa dosegli samostojno državo. Ta politični in družbeni okvir je temelj razstavne pripovedi, ki se začne s prvo svetovno vojno (1914) in konča s predsedovanjem Slovenije Svetu Evropske Unije (2008).

Permanent exhibition: SLOVENIANS IN THE 20TH CENTURY

In the 20th century the Slovenians changed states and state arrangements several times; we survived two world wars, were included in the technological revolution and in the last war for independence, achieved an independent state. This political and social framework is the basis of the exhibition narrative. The exhibition begins with the First World War (1914) and concludes with Slovenia's presidency of the EU Council (2008).

Občasna razstava: 9. MAJ 1945

Naslov razstave 9. maj 1945 je izbran zaradi svojega simbolnega pomena. Ne toliko zato, ker bi želeli preko njega ovrednotiti različne interpretacije, kot na primer praznovanje »dneva zmage« v nekdanji Jugoslaviji in današnjo reinterpetacijo dneva kot »dneva Evrope«, temveč zato, ker pomeni prelomnico v zgodovini človeštva, ko se je zaključila ena izmed največjih morij 20. stoletja. Podobe, ki jih ponujamo na ogled, so izbrane iz fotografskih zbirk fototeke Muzeja novejše zgodovine Slovenije, v kateri hranimo več kot 2 milijona fotografij in negativov. Tokratni izbor osmih podob predstavljamo kot anaglifne slike, ki ob pogledu skozi rdeče-modra očala pred nami oživijo kot 3D podobe.

Temporary exhibition: May 9th 1945

The title of the exhibition, May 9th 1945, was chosen because of its symbolic meaning. We did not so much want to evaluate the celebration of Victory Day in the former Yugoslavia, or today's reinterpretation of that day as Europe Day, but rather commemorate a turning point in the history of mankind: the end of the greatest slaughter of the 20th century. The images on display were selected from the photograph collection of the National Museum of Contemporary History, which houses more than 2 million photographs and negatives. The (8) selected images are presented as anaglyph images, which appear as 3D images when viewed through red-blue glasses.

NAPOVEDUJEMO/COMING SOON

Občasna razstava: POT DOMOV

Vojne so prebivalce slovenskega ozemlja v dvajsetem stoletju pomešale po številnih bojiščih, ujetniških, begunskih in izgnanskih taboriščih po vsej Evropi in zunaj njenih meja. V vojnah so se spreminjale države, državne meje, družbene ureditve in vrednote, a skupna želja vojakov, beguncev, izgnancev, ujetnikov in drugih vojnih razseljencev je bila, da se vrnejo domov.

V sodelovanju s sedemnajstimi slovenskimi muzeji bomo pripravili razstavni projekt z naslovom Pot domov. Razstavo bomo posvetili zgodbam in spominu na stoletnico izbruha Soške fronte (1915) in sedemdesetletnici konca druge svetovne vojne (1945). Projekt, ki se bo v obliki razstav odpiral v različnih muzejih, galerijah in razstaviščih sodelujočih ustanov širom Slovenije, govori o vračanju ter usodi posameznika v okviru celotne zgodovine XX stoletja.

Odprtje razstave bo na Poletno muzejsko noč, 20. junija 2015 in bo na ogled do 5. maja 2016.

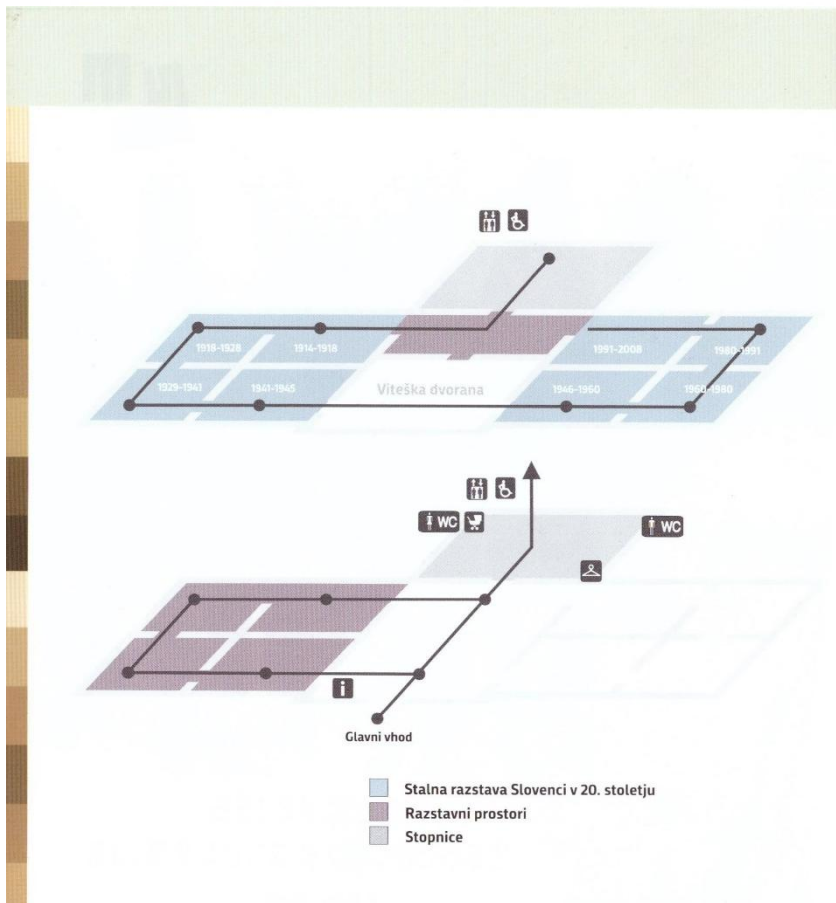
Temporary exhibition: COMING HOME

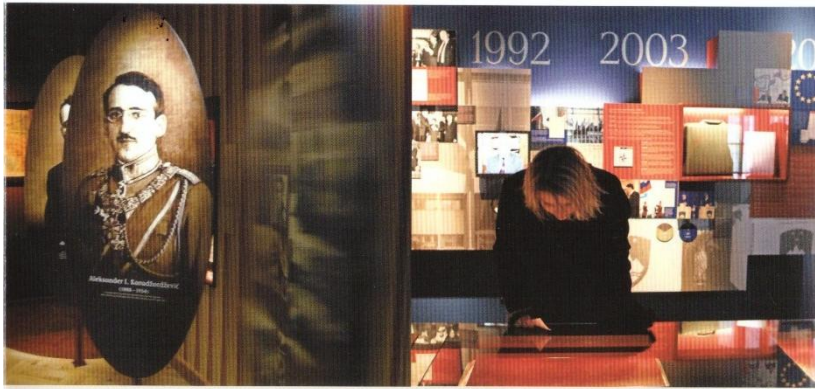
In the 20th century, the inhabitants of the Slovene territory were displaced by wars across numerous battlefields, in prisoner-of-war, refugee and exile camps across the whole of Europe and outside its borders. During wars states, state borders, social systems and values changed but the common wish of soldiers, refugees, exiles, prisoners and other displaced persons of war was to return home.

In cooperation with seventeen Slovene museums we will prepare an exhibition project entitled The Journey Home. The exhibition will be dedicated to stories and memories of the 100th anniversary of the beginning of the Isonzo front (1915) and the 70th anniversary of the end of WW2 (1945). The project, which will be in the form of exhibitions opened in various museums, galleries and exhibition places of the participating institutions around Slovenia, speaks about returning home and the fate of an individual in the frame of the whole history of the 20th century.

The exhibition will be opened on the Summer Museum Night, June 20, 2015 and will be on view until May 5, 2016.

7) Zgibanka Muzeja novejše zgodovine

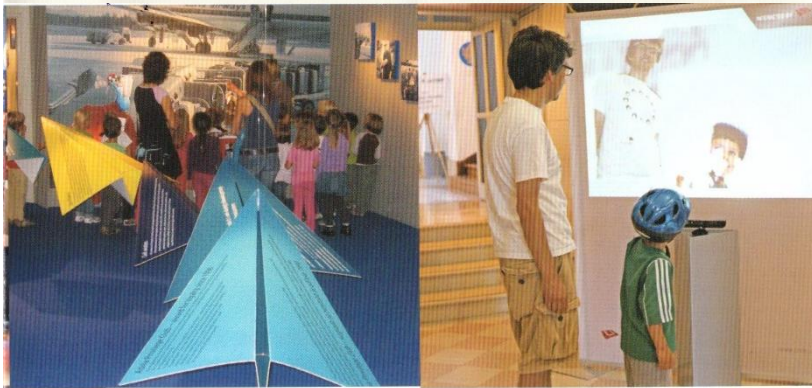

STALNA RAZSTAVA »SLOVENC V XX. STOLETJU«

V Muzeju novejšje zgodovine Slovenije smo leta 1996 po nekajletnih strokovnih pripravah odprli stalno razstavo Slovinci v XX. stoletju. V dvoranih predstavljamo najpomembnejše dogodke, vse oblike bivanja in delovanja na slovenskem ozemlju, od začetka prve svetovne vojne do današnjih dni. Z načinom postavitve želimo spodbuditi čustven in razumski odziv posameznega obiskovalca, v drugih medijih pa poiskati dodatne odgovore na vprašanja in probleme, ki so v muzeju predstavljeni z njemu lastnimi sredstvi.

Dvajseto stoletje sodi med najburnejša obdobja slovenske zgodovine. Slovenci smo v tem času zamenjali nekaj držav in državnih ureditev, preživeli dve svetovni vojni, se vključili v tehnološko revolucijo, v zadnji, osamosvojitveni vojni pa dosegli samostojno državo. Ta politični in družbeni okvir je temelj razstavne pripovedi, ki popelje obiskovalca skozi kaverno iz prve svetovne vojne, mimo Kraljevine SHS do osebnih pripovedi in izkušenj druge svetovne vojne ter naprej v obdobje socializma in industrializacije, gospodarstva v nekdanji skupni državi Jugoslaviji.

Razstava nas preko demokratičnega vrenja v osemdesetih popelje do osamosvojitve v devetdesetih in življenja v samostojni Sloveniji. Zaključí se z vstopom v Evropsko Unijo in predse-
dovanjem Slovenije Svetu EU v letu 2008.

Stalna postavitev je bila od nastanka večkrat prenovljena in dopolnjena. Trudimo se, da jo ohranjamo v koraku s spreminjajočimi se družbenimi procesi, ki oblikujejo naš historični pogled na preteklost. Zato se stalna razstava dopolnjuje, spreminja, dodajajo se nove zgodbe in pričevanja na življenje v prejšnjem stoletju.

OBČASNE RAZSTAVE

Poleg stalne razstave o življenju v 20. stoletju, v Muzeju prirejamo tudi lastne in gostujoče občasne razstave. V predverju Viteške dvorane, v prvem nadstropju, si obiskovalci običajno lahko ogledajo manjše fotografske ali likovne razstave.

V štirih prostorih v pritličju in občasno tudi v vhodni avli so na ogled lastne in gostujoče razstave. Vsako leto tako odpremo vsaj dve ali tri občasne razstave, na katerih predstavimo izbrana poglavja slovenske zgodovine 20. stoletja in muzejske zbirke. V preteklosti smo v prostorih za občasne razstave pripravili številne muzeološko inovativne tematske razstave, ki so se ukvarjale s problematiko nasilja, vojn, družabnega utripa, vsakdanjega življenja, z

likovno umetnostjo, računalništvom in številne druge odmevne razstavne projekte, ki jih dopolnjujemo še z bogatim andrigoškimi programom.

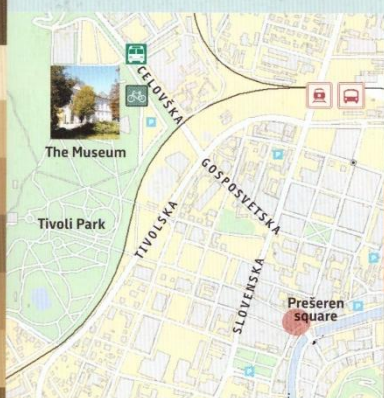
PEDAGOŠKI PROGRAMI

Ob stalni in občasni razstavah ponujamo tudi pester nabor različnih pedagoških dejavnosti za vedoželjno, predšolsko, osnovnošolsko in srednješolsko mladino. Programi se vsebinsko navezujejo na veljavne učne načrte osnovnih in srednjih šol in predstavljajo predvsem njihovo nadgradnjo.

Kot novost omenimo, da vodstva po razstavah lahko združujete z novimi ustvarjalnimi delavnicami, ali pa celoten kulturni dan preživite v Muzeju, medtem ko je maturantom namenjen program priprave na maturo.

Prizadevamo si, da bi predvsem mlajši obiskovalci ob obisku Muzeja novejši zgodovine Slovenije svoje znanje nadgradili s pomočjo igre, ustvarjanja, kreativnega razmišljanja ter obilice dobre volje in se čim večkrat vračali k nam.

Več o programih na www.muzej-nz.si

KAKO DO NAS?

Do nas lahko pridete peš, z avtom, avtobusom ali mestnim kolesom. V neposredni bližini sta večje javno parkirišče, postaja mestnega kolesa in avtobusna postaja mestnega potniškega prometa številke 1,3,5,7,8,25. Muzej je od glavne avtobusne in železniške postaje Ljubljana oddaljen 1,5km.

INFO

Muzej novejši zgodovine Slovenije

Celovška cesta 23, 1001 Ljubljana, Slovenija
T: +386 (0)1 300 96 10, F: +386 (0)1 433 82 44
E: uprava@muzej-nz.si, www.muzej-nz.si

 www.facebook.com/muzejnz slo

 [twitter@MuzejNZS](https://twitter.com/MuzejNZS)

 REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

Muzej je:

odprt: torek – nedelja 10.00 – 18.00,
zaprt: ponedeljek, državni prazniki,
dela prosti dnevi (izjema 8. februar,
slovenski kulturni praznik)

Vsako prvo nedeljo v mesecu vstop prost.

Zgibanko je zatožil: Muzej novejši zgodovine Slovenije (zanj dr. Kaja Sirok), pripravila: Irena Ribič, oblikovanje: Mojca Turk, fotografije: Sarah Bervar in Sašo Kovačič, tisk: Medium, 2014

8) Zgibanka Zgodovinskega arhiva Ljubljana

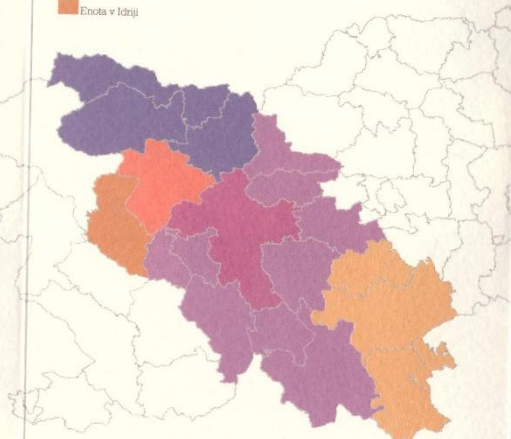

Od leta 1966 se je območje delovanja mestnega arhiva postopoma širilo na vso osrednjo Slovenijo vse od Jesenic, Ljubljane in njene okolice do Idrije, Novega mesta in Metlike. S 1. oktobrom 1973 se je Mestni arhiv Ljubljana preimenoval v Zgodovinski arhiv Ljubljana. Danes obsega:

1. Enota Mestni arhiv Ljubljana
2. Enota za obljubljsko območje Ljubljana
3. Enota za Gorenjsko Kranj

LEGENDA:

- Enota Mestni arhiv Ljubljana
- Enota za obljubljsko območje Ljubljana
- Enota za Gorenjsko Kranj
- Enota za Dolenjsko in Belo krajino Novo mesto
- Enota v Škofji Loki
- Enota v Idriji

Vir podatkov: Geodetska uprava Republike Slovenije, 1997

4. Enota za Dolenjsko in Belo krajino Novo mesto
5. Enota v Škofji Loki
6. Enota v Idriji
7. Center za raziskovalno delo Ljubljana

V Zgodovinskem arhivu Ljubljana je zaposleno 38 delavcev. Hranj prek 2500 fondov oziroma okoli 7000 tekočih metrov gradiva. Zgodovinski arhiv Ljubljana izdaja publikacijo *Gradivo* in razprave. V njej je leta 1992 izšel *Vodnik Zgodovinskega arhiva Ljubljana*, ki nam ponuja osnovne informacije o arhivskem gradivu.

Predstavitev arhiva si lahko ogledate na <http://www.zal-lj.si>

Zgodovinski arhiv Ljubljana se je razvil iz Mestnega arhiva ljubljanskega, ustanovljenega leta 1898. Prvi mestni arhivar je bil pesnik Anton Aškerc.

Z njegovo nastavitvijo se je začelo obdobje sistematičnega in kontinuiranega dela z arhivskim gradivom ljubljanskega magistrata.

Arhiv je zakladnica pisanih, risanih, tiskanih, fotografiranih, filmanih, magnetno, optično ali kako drugače zapisanih dokumentov, ki so poročevalci časa, v katerem so nastali. Zgodovinski arhiv Ljubljana jih zbira, ureja in varuje ter omogoča njihovo uporabo.

Enoti Mestni arhiv Ljubljana in za obljublansko območje obsegata območja upravnih enot: Cerknica, Domžale, Grosuplje, Kamnik, Kočevje, Litija, Ljubljana, Logatec, Ribnica in Vrhnika. Zunaj matične hiše je še pet depojev.

Arhivsko gradivo obsega zbirke listin (prek 200 listin, najstarejša je iz leta 1320), zemljevidov in kart, načrtov, fotografij, gradivo, nastalo pri poslovanju mesta Ljubljane in drugih občinskih uprav, npr. rokopisne knjige (zapisniki sej svetov in odborov, računske knjige, urbarji) in spisovno gradivo, gradivo cehov, sodstva, gospodarstva, šolstva, društev, posameznikov in družbeno-političnih organizacij. Do leta 1882 je bil uradni jezik poslovanja nemški, zato je arhivsko gradivo do leta 1890 večinoma pisano v nemškem jeziku z gotsko pisavo.

Enoti hranita prek 1300 fondov oziroma okoli 4000 tekočih metrov arhivskega gradiva od leta 1320 dalje.

Uporabnikom arhivskega gradiva so na voljo strokovna knjižnica, kopirni stroj in mikrofilmski laboratorij.

Po mnenju Ministrstva za kulturo RS št. 415/150/98 z dne 26. 1. 1998 spada zločena ZAL med proizvodne, za katere se plačuje 3% davek od prometa

Uradne ure:
ponedeljek, četrtek, petek: od 8. do 14. ure
sreda: od 8. do 15. ure

ZGODOVINSKI ARHIV LJUBLJANA

Mestni trg 27, p.p. 1614, 1001 Ljubljana
Slovenija

tel.: +386 (1) 306 13 02

faks: +386 (1) 426 43 03

E-pošta: zal@zal-lj.si

Autorici prispevkov:

*Tamara Casar
Valentina Vukšinič*

**Naslov: Prispevki k didaktiki zgodovine,
Letnik XIII, št. 5**

ISSN: 1581-8713

Urednica: Danijela Trškan

Oblikovalka: Danijela Trškan

*Copyright © Oddelek za zgodovino Filozofske fakultete UL
(za potrebe predmetov Didaktika zgodovine I, Didaktika
zgodovine II, Pedagoška praksa iz zgodovine, Terensko
delo pri zgodovini v osnovni in srednji šoli)*

Ljubljana

2015
